

5371

5571

ЗАКОНИКЪ ГРАЂАНСКІЙ

ЗА

КНЯЖЕСТВО СРБСКО.

ОБНАРОДОВАНЪ

На Благовѣсти 25. Марта 1844. године.

У БЪОГРАДУ,

У Книгопечатњи Княжества Србскогъ.

САДРЖАНІЕ

СРБСКОГЪ ЗАКОНИКА ГРАЂАНСКОГЪ.

У В О Д Ъ.

	Страна.
А) О грађанскимъ законима вообште.	1
Б) Основне черте правде и правиде у законима грађанскимъ.	3

ЧАСТЬ ПРВА.

О правама личнима.

Глава I. О лицама, и правама личнима по собственимъ свойствама.	6
— II. О правама и дужностима суиужника.	10
— III. О правама и дужностима родителя и дѣце.	21
— IV. Туторство, и старательство.	29

ЧАСТЬ ДРУГА.

О правама стварнима.

О ДДЪЛЕНІЕ I

Глава I. О стварима и правама на ствари.	34
— II. О државини, и праву држана.	37
— III. О своини, т. е. праву собственности, нарочито праву баштинскомъ.	40
— IV. О прибавляно стварій.	42
— V. Прибавляиѣ стварій прираштаемъ и припаткомъ.	47
— VI. О прибавляно стварій предаіомъ.	52
— VII. О залоги.	55
— VIII. О службеностима (сервитутима).	59
— IX. О наследію.	71
— X. О тестаменту, или завѣщанію.	76
— XI. О садржанію, смыслу и толкованію тестамента.	80

Глава XII.	О томъ, како завѣщатель о своемъ иманію располагати може.	85
— XIII.	О полису заоставшего иманя.	87
— XIV.	О деоби.	88
— XV.	О наслѣдственнымъ правама и отношеніама у задрузи.	91
— XVI.	О наслѣдію у недостатку наредбе законне и законны наслѣдника.	94

О Д Д Ъ Л Е Н І Б П.

Глава XVII.	О уговорима вообште.	95
— XVIII.	О поклонима.	100
— XIX.	О остави или аманету.	101
— XX.	О паручи или послуги.	103
— XXI.	О займу.	105
— XXII.	О пуномоћности и дѣловодству.	107
— XXIII.	О промѣни.	111
— XXIV.	О продаи и куповини.	112
— XXV.	О закупу.	117
— XXVI.	О найму.	122
— XXVII.	О ортаклуку.	124
— XXVIII.	О уговорима брачнима.	129
— XXIX.	О уговорима одважнима или на срећу.	134
— XXX.	О накнади учинѣне штете.	136

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

Спредѣленія обща за права лична и стварна.

Глава I.	О начину, коимъ се утврђую права и обвезательства.	140
— II.	О преиначено (промѣни) правъ и обвезательствъ.	143
— III.	Како престаю права и обвезательства.	148
— IV.	О застарѣлости.	154

АЛЕКСАНДЕРЪ КАРАЂОРЂЕВИЊЪ,

КНЯЗЪ СРЕСКИЙ,

СА СОГЛАСІЕМЪ СОВѢТА

ОПРЕДѢЛИЛИ СМО И ОПРЕДѢЛЯЮМО:

ЗАКОНИКЪ ГРАЂАНСКІЙ.

У В О Д Ъ.

А) О грађанскимъ законима вообште.

§ 1.

Князь у согласію са Совѣтомъ, осниваюћи се на Уставу земаљскомъ издае овај Законикъ грађанскій за правацъ свима жителяма и Судовима Сербіа.

§ 2.

У Законнику овомъ прописани су закони грађански као постоянна правила ради правде и правде, кои се одъ свакога Србина према брату своме Србину у взаимнымъ своимъ посебнымъ правама и дужностима изискуе.

§ 3.

Закони ови одъ онога часа, како су своимъ путемъ обнародовани, имаю силу и важность у народу и у Суду: и ову задржаваю донде, докле иѣ законна власть прописанымъ начинномъ преничила небы.

§ 4.

Само Князь са согласіемъ Совѣта моћиће овај законикъ или повдиге у нѣму законе у случаю потребе преничати, доулити, или другимъ замѣнити.

§ 5.

Свакій житель Србскій, быо оны у Србїи или ващ Србїи, иматѣ се оны законѣ држати.

§ 6.

И самъ иностранцаъ у словима са Србскимъ жителяма, или и са иностранцемъ у Србїи, ваши ѣе правиду по овима законима; осимъ ако оны ине посао у туђой земљи заключїо, или нарочито за туђе законе ве-зао, или се оны законима слѣдствама у туђой земљи надати има.

§ 7.

Закони ови немаю повратне силе: они се простиру само за унапредѣкъ. Но права изъ пређашњи дѣла или поступака по уобычаеномъ па-чыву утврђены проистичуѣа, у колико Судейскимъ путемъ небы конеч-номъ пресудомъ рѣшена была, судитѣ се по овима законима, у онима догађанма, где досадъ прописаного закона было ине.

§ 8.

Смысело закона нико да не изрѣе, и криво да не толкуе. Свакій да па-зи на рѣчи, и ѣново право значенї, па ако му се небы тако разумѣти дало, онда нека погледа на друге овде изложене подобне законе, и нека вспыта намѣру законодавца, на сразвивши га съ овима нека га тако про-толкуе, како да се са основима здравого разума и природне правнїе слаже.

§ 9.

Толкованї закона само ѣе оно имати силу закона, ков бы се путемъ власти законодательне, то всть одъ Кнїза са согласїемъ Совѣта учинило.

§ 10.

Ако бы се случай ваковїи на Суду повїю, за кон нарочитогъ закон-ногъ прописе небы было; онда ѣе се истый по обштимъ у овомъ Зако-нику постановлѣнїмъ основима, или обштенепознатомъ досадашнїмъ обы-чаю разумно и софѣтно рѣшавати, никако неиспуштаюћи изъ вида за-конне прописе за подобне случаи.

§ 11.

Выше пресудѣ еднако наречены у подобнымъ случаяма сачиняваю по-стошно судейско толкованї, и само ѣе се као таково сматрати, и као на таково прирѣнїе имати; али силе закона їонтѣ зато нема.

зодеру

§ 12.

Предиси и уредбе, коима се прѣвна, воєнна, полицајна, казначејска, злочинствена, и остала земаљска дѣла управљаю и свршую, неспадаю у овај Законикъ грађанскій.

§ 13.

Воли и наредба човечија заступа законъ, а законъ пакъ ваља волю и наредбу човечију. Но у ономе, што се тиче ивнога поредка и благоуравнѣ, неможе се ништа измѣнити вољомъ или уговоромъ.

§ 14.

Извианъ закона већ обнародованаго никоме непоможе, и нико се извианъ закона извинити или бранити неможе.

Б) Основне черте правде и правде у законима грађанскимъ.

§ 15.

Свакога Србина личностъ и собственостъ, и сва съ овима скопчана права су невредима, и стов подъ заштитомъ и обраномъ законѣ. Ова се законна заштита простире и на иностранце.

§ 16.

Свакѣи има право, прилична и законна средства употребити противъ нарушителя свои права, и у случаю нарушенија помоћи кодъ свое власти тражити, и захтевати, да се законнимъ путемъ, што му припада, даде, и нарушена права поврате.

§ 17.

Свакѣи човекъ сматра се као лице, и као такво има природна себи својствена права, кои се никомъ неукладаю.

§ 18.

Робства у овој земљи нема, то вѣтъ нико неможе човека у таковой власти имати, да съ њимъ самопроизвольно као са стварима поступати и располагати може.

§ 19.

У призражно приватны права сви су предъ закономъ и Судомъ равни.

Што е за еднога право, мора и за другога право быти. И права самога Кнѣзя и Правительства, кои у овомъ Законнику изворъ и опредѣленіе имаю, хоће се по овоме Законнику судити.

§ 20.

Само у случаю нужде или особыте общенародне потребе и ползе дужанъ ће быти ко свое добро уступити, но Правительство у томъ случаю дужно е таковому подпуну вакпаду дати. Е ли случай такове нужде или общенародне потребе и ползе, рѣшаватѣ самъ Кнѣзь у согласію са Совѣтомъ.

§ 21.

Што е ко дужанъ, оно дати мора. Ако неће, Судъ ће га приморати.

§ 22.

Ко има какво право, одъ нѣга зависи употребити га или неупотребити. И ако га не може или неће да употреби, зато само исто право негуби.

§ 23.

Коме право, оное и све ползе одтуда проистичуће припадаю.

§ 24.

Ко право какво ужива, мора и бремене съ њимъ скопчано посити. Выше участникѣ права еднога дѣле равномерно и бремена съ њимъ скопчана, ако закономъ или уговоромъ или самомъ природомъ ние противно опредѣљено.

§ 25.

Што ние ничіе, оно припада оное, кои првый то заузме и себи присвои, ако са штетомъ другога то скопчано ние, или законъ нарочито забранов.

§ 26.

Што е свачіе, оно свакій има право и уживати, нити нко може право имати другога одъ уживаня исключити.

§ 27.

Што е чіе, онай има право и располагати съ онымъ.

§ 28.

Твое право можешъ и другомъ уступити, и то зависи одъ твое добре волю, коя се у сумњи непредполаже, но мора се доказати. Самовољство, сила и превара никоме непомаже.

§ 29.

Што ко самъ нема, оно неможе ни другоме дати; и тако нико неможе другоме више права уступити, него колико самъ има; као ни туђе. X

§ 30.

Ко уступи другоме право свое, разумѣва се, да њи све съ њимъ скопчане користи уступіо.

§ 31.

Ко другоме штету причини, дужанъ њ зато накнаду учинити.

§ 32.

Ако двојица или више њи еднака права имаю, мораю се иста тако употребљивати, да едно поредъ другогъ и сва скупа у цѣлости обстати могу. Ако то њив могуће, онда по количеству едно другомъ треба да попустига; ако ли њи тако небы могуће было, онда манъ већемъ понустити мора.

§ 33.

Права, коя су за личностъ или особитый чинъ или условіе везана, съ њима заедно пачезаваю.

§ 34.

Друга права, коя неограничено и безусловно као собственостъ коме припадаю, са смртію или вољомъ и закономъ прелазе на другога.

§ 35.

Законъ ће опредѣлити, да права збогъ дуготрајошегъ неупотребленія на штету другога, престану и пагубесе.

ЧАСТЪ ПРВА. О ПРАВАМА ЛИЧНИМА.

ГЛАВА I.

О лицама, и правама личнима по собственимъ свойствама.

§ 36.

Подъ именомъ лица (особе) узима законъ свако човеческо створенѣ, било оно текъ зачето, или рођено, мало или велико, било разумно или безумно. И самъ сборъ и свезу выше лица единствены у приарѣнию права, која они у заедини имаю, сматра законъ као едно лице морално, као што в родбина, задруга, обштина.

§ 37.

У смотрению наредбе законне разлика се чини између младолѣтны и пунолѣтны лица. Пунолѣтна су лица она, која су двадесетъ прву годину живота свога навршила. Младолѣтна су пакъ она, која двадесетъ прву годину живота јошть навршила нису, и такова су или мама дѣца, која јошть нису седму годину, или дѣца недорастла, која јошть нису четрнајсту годину, или дѣца дорастла, која су прешла четрнајсту, али двадесетъ прву годину јошть навршила нису.

§ 38.

Пунолѣтници држе се да су зрели, и они могу сами собомъ права, свој држати, съ њима руковати, и располагати.

§ 39.

Младолѣтници држе се за недозрѣле, и они стое подъ особытомъ заштитомъ и обраномъ законѣ.

§ 40.

Закони узимаю у заштиту и оне, кои су разума и слободне волѣ или са свимъ или одъ части лишени, као што су зграути, бесомучни, луди, уманути.

§ 41.

Младолѣтницама се уподобљаваю одъ части и они, кои Судъ за раско-

шинке прогласи, и кои се на страни налазе, на њмъ њне могуће права свој заштитити.

§ 42.

Тако и задруге или задружне куће и общтине по својој природи и отношењу земаљскомъ имаю особито право на заштиту законѧ.

§ 43.

Дѣте зачето али јоштъ нерођено сматра се у приврѣжноу правѧ као да е и рођено, тако да ако се живо роди, добыя сва нападаюћа права, и та на другога пренаша, ако ли се мртво роди, сматра се као да никадъ ни зачето было њне. Рођено држи се свагда за живо; ко се сумња и противно наводи, доказати мора.

§ 44.

Србскомъ жителю припада подпуно уживанѣ грађански' правѧ. Србско пакъ жительство, т. е. грађанство или припада по самомъ рођењу или се добыя прирођенѣмъ; по чему су сви жители Србски, права грађанска уживаюћи, или рођени или прирођени Срби. Кодъ рођены Срба прелази право грађанства съ родителя на дѣцу по самой природи, прирођенѣ пакъ добыя се онда, кадъ бы иностранцаъ кои пуны седамъ годинаъ было у служби државной, было у вођењу заната или землѣдѣлю, или у каковомъ другомъ полезномъ заниманю овде проживю, и за све то време бы поштено и сходно законима земаљскимъ живю; неучинивши никакова злочинства. Иначе пакъ безъ опредѣленога времена пребываня получаватѣ се право грађанства само особитымъ дозволенѣмъ Кнѧза са согласіемъ Совѣта.

§ 45.

И иностранце овде живеће у приврѣжноу права на њпову личностъ и собственостъ относѣти се узимаю закони подъ савршену заштиту, у колико за уживанѣ каковога особитога права небы по опредѣленю трактата или земаљски уставѧ парочито Србско грађанство изискивало се.

§ 46.

Што годъ Србинъ са Србиномъ у Србинъ предузимао буде, судитѣ се по овомъ Законику; што Србинъ са Србиномъ у туђој земљи предузимао буде, судитѣ се такођеръ по овомъ Законику, ако не докажу, да су странъ законъ предъ очима имали, или ако кодъ страннога Суда помоћи неотраже збогъ законны слѣдствѧ у туђој земљи за њи прости-

чући'. Ако Србинъ са туђиномъ у Србинѣ посла имао буде, судитће се по овомъ Законнику, ако туђинъ недокаже, да су туђеземскій законъ за основу узели; ако Субинъ са туђиномъ у туђој земљи посла имао буде, судитће се по туђеземскомъ закону, ако недокажу, да су Србскій законъ у туђој земљи предъ очима имали; ако напослѣдакъ туђинъ са туђиномъ у Србинѣ што предузме, судитће се по овомъ закону у ономъ случаю, ако бы изъ тога законна слѣдства у Србинѣ за њи пронишадала, а нарочита уговора немаю, да су право свое на туђеземскомъ закону основали.

§ 47.

Вообште у свима случаима, у којима странна држава са Србима поступа као са своима, сматратће и ови закони иностранце као и свое. У случаю сумњѣ, моратће туђинацъ то доказати.

§ 48.

Туђинка за Србскога жителя удата добила са самомъ удаіомъ сва права Србскога грађанства, у онима случаима, у којима странна држава Србинѣ за њиниогъ подданика удатой неса права дае; као што и Србинѣ за страннога подданика удата сва права грађанства овдашнѣга губи, у онима случаима, у којима странна држава свою подданицу за Србина удату свои права грађански лишава. Жена изъ друге области Турске у Србию удата сматра се за овдашню, као и што се Србинѣ у другу турску областъ удата у смотренію права грађанства за свою држи.

§ 49.

Србинъ ако се на страни налази, сматра се као отсутствующій, ако в мѣсто пребыванія његовога познато; ако ли то познато нис, држи се за несталого. И као таковій не само негуби свои права, но долази подъ особыту заштиту закона.

§ 50.

Ако таковій несталый заступника права свои оставіо и намѣстіо нис, дужанъ му в Судъ ради обране права његовы заступника или бранителя поставити.

§ 51.

Пога в нестало, па га нема и незна се за њѣга, и другоме бы поради права свои за тимъ стало, да се зна, в ли живъ или мртавъ, те бы се тога ради Суду явіо; онда ће Судъ таковога судейски позвати, да дође, и-

ли да о своме животу извѣстїе даде. И на то ће му оставити рокъ одъ едне годниѣ дана. Оваї рокъ ако безъ свакога гласа и трага прође, онда ће Судъ таковога несталого прогласити за умрлога, и то у слѣдующимъ случаима: 1) Ако в одъ нѣгова рођени прошло 80. година, и одъ 5. година небы се за мѣсто нѣгова пребываня знало. 2) Ако се за нѣга за 30. година ништа знало ние. 3) Ако бы се доказало, да в онъ у самртной опасности было, и одъ онога доба за 10. година се за нѣга прочуло ние. Но ако бы се таковый и преко свега тога дошиѣ появио, онъ ступа у сва своя пређашня права, само сваку одтуда себи причинѣну штету или изгублѣну ползу самъ себи приписати мора.

§ 52.

Само онаї, кои преживи другога, може у овога права, на случай смрти нѣму припадаюћа, ступити. Надъ двоица заедно у истый тренутакъ умру, онда неможе рѣчи о препашаню права съ едного на другога быти. У случаю неизвѣстности, држи се, да в онаї пре умр'о, кои в у раніой опасности было; ако су пакъ у едновременной опасности были, онда се узима, да в млађїи старіѣга, и мужка глава женску преживила; докле се годъ противно недокаже.

§ 53.

Закони ови узимаю и права жителѣ Србски и иностранца другога вѣрноповѣданя у заштиту, и доуштаю имъ и уважанѣ грађански права у толико, у колико небы они закономъ парочито ограничени были.

§ 54.

Членови едне родбине по различію степеня и отношенія, као и членови задруге или задружие куће по природи своіой, имаю особита међу собомъ права, коя ће се на свомъ мѣсту опредѣлѣти.

§ 55.

Подъ именовъ родбине (породице, фамиліѣ) разумѣваю се предцы са свима своимъ потомцима, были они у заеднит или оддѣлѣни. Они се зову међу собомъ родъ; свеза, којомъ су везани, есть еродство, лица су пакъ такова сродна или сродницы и рођацы. Ови могу быти у ближемъ или дальемъ еродству, по брою степеня, у коима еданъ одъ другога одстое. Ово су сродницы по крви; но бываю и постаю сродни и по бра-

ку, које се сродство зове тастбина; и то је сродство између мужа или жене са сроднима женом или мужемли рода по крви.

§ 56.

Степенъ сродства између два лица било у правој било у побочној или косој линији опредѣљује се по числу лица одъ еднога предка рођенихъ, тако, да су два лица у ономъ степену сродна, колико лица има, избројени првога предка, слѣдователно мањъ однога.

То се исто разумѣва и о тастбини. — Усвоени за сына или кћеръ како ступаю у сродство поочима и помаише своје опредѣљује се на свомъ мѣсту.

§ 57.

Подъ задругомъ или задружномъ кућомъ разумѣва се више лица пунолѣтнихъ сами или са своимъ потомствомъ у заједни живети. Они су у одношењу међусобномъ задружни. Где таква заједнискога живота нема, зову се инокостни.

§ 58.

Задруге сматрају се у прирѣцију внѣшњи одношењѣ као едно лице морално, и уживаю у скупи сва права као и инокостни. Задруга може у себи закључавати права инокостности и родбини припадајућа. Инокостность разрѣшава одношења задружна, али не родбинска.

§ 59.

Обшттина една сматра се у прирѣцију приватни права као едно морално лице, коме сва она права припадаю, која единственима лицима, у колико то по внутрепњемъ устројству небу се особито опредѣљу.

Г Л А В А Ц.

О правама и дужностима супружника.

§ 60.

Права и дужности супружника проистичу изъ брака, који се између два лица разнаго пода закључује и вѣнчанѣмъ чрезъ свештеника по пропису православне цркве свршује, почемъ се она предъ два или три свѣдо-

ка пязасне, да желе неразлучно живити, завѣтуюћи се уедно на вѣковѣ-
читу любовь и ненарушиму вѣрность.

§ 61.

Пре вѣнчаня бышаю обычно разговоры и договори између младоженѣ
и дѣвојке, и вѣгова и вѣнога рода, са уговаранѣмъ поради брака, у кои
су ради ступити; а покрај овога или за овимъ бива обележјѣ, дарови и
ударѣ.

§ 62.

Разговори ови и дарови немаю истина никакова слѣдства на бракъ,
ако се небы заключио; но овако даривани немогу съ другимъ лицемъ у пре-
говоре брачне упустити се, докъ приимљный даръ одступаюћа страна не-
врати.

§ 63.

За тимъ слѣдуе прописанный испытъ, кои бива предъ своимъ свеште-
никомъ, одрѣшенымъ одъ духовне власти вачникомъ.

§ 64.

И овако учинѣный испытъ остае снажанъ, ни ти коя испытана стра-
на у нове преговоре брачне упустити се може донде, докле се духовномъ
властию своимъ путемъ одъ овога испыта неразрѣши.

§ 65.

У случаю одустапка невинна страна добья трошкове поради брака у-
чинѣне, и накладу за претрпљный уштербъ, патрагъ.

§ 66.

Патерати се она страна, кои одустан, да мора у истый бранъ ступи-
ти, ако драговольно неће, неможе.

§ 67.

Ако су обе стране невинне, онда свака свою штету носи.

§ 68.

Изъ кои узрокѣ црква бракъ и вѣнчанѣ закономъ забраное, изъ оны
исты, ако бы се пређе появили, немогу оваква лица законно испытивана

быти, ако ли су испытава, испытъ ништа исважи, и крива страна неможе одь друге одуставше навнаду за причиѣну штету тражити.

§ 69.

У бракъ законно ступити и вѣчани быти немогу:

- а) Ако човекъ жену вѣчану и не по закону пуштена, или жена мужа не пуштена по закону има.
- б) Ако младожени ние навршию 17. а дѣвојка 15. годину, осимъ случаи разрѣшеніи одь надлежногъ Архіерея учиніногъ.
- в) Безъ пыгана и допуштена отчина или материна или тугорскогъ, осимъ по полученомъ дозволенію одь надлежне власти у случаю навршене 18. годние момка и дѣвојке.
- г) Кон су неспособни и немоѣни за дужности брачне.
- д) Луди и бѣсомучни.
- е) Отмицомъ натерани ако ослобоѣени нису, или ако су заплашени и страхомъ нагнани.
- ж) Ако в преваромъ друго лице подметнуто.
- з) Злочинци на теаду робію осуѣени за време казни.
- и) Између Христіана и нехристіана.
- і) Између сродника у степенима Црковомъ забранѣнима.
- к) Кон су збогъ браколомства међусобногъ, и своме супругу о глави радени осуѣени.

§ 70.

Има и други узрока, кои ако се догоде, остављена страна неможе никако тражити навнаду штете збогъ испыта проузроковане, као:

- а) Ако се примѣти особытый союзъ и наклоность къ другому лицу.
- б) Збогъ трудноће одь другога.
- в) Збогъ блудногъ и развратногъ владани.
- г) Збогъ явно познатогъ и осведоченогъ пїянства.
- д) Збогъ приљичиве опасне болести.
- е) Збогъ дугогъ отлагани вѣчани.

§ 71.

Ко покрай живе жене законне другу узме, и вѣнча се, моратѣ ову другу одпустити: коя, ако то ние знала, добья накладу за све трошкове, за уштербѣ и срамоту поднешену. Преко тога мужъ подпада подъ Судъ и казнь, као што ѣе и свештеникъ, ако е знао, на вѣнчао, или е могао знати, да е употребіо пристойно вниманіе, или ако прописаный редъ наблюдавао ние, духовной власти зато одговарати.

§ 72.

Ако младоженя при вѣнчаню ние быо навршио 17. а дѣвојка 15. годину, онда ѣе снажностъ таковога брака исподъ оны прописаны година власти духовной донешенога, зависити одъ опроштая Архіерейскогъ. А свештеникъ вѣнчавшій ако е знао, да немаю прописаны за бракъ година, долази подъ Судъ, као и сами родители, и други, кои бы свештеника преваромъ на савршенѣ вѣнчани оваковы лица навели.

§ 73.

Ако свештеникъ безъ допущени родительска или турска вѣнча момка и дѣвојку пре навршене ѣнове 18. године, бракъ истинна стон, но свештеникъ оваковый подпада подъ одговоръ Суда духовнога збогъ не-наблюдаваногъ прописа.

§ 74.

Бракъ са бѣсомучнима и лудима нема силе ни важности, и престав као да ние ни быо; а свештеникъ са знанѣмъ такове вѣнчавшій пада подъ Судъ и казнь.

§ 75.

Бракъ са онымъ, кои е неспособанъ и немоћанъ быо дужности брачне извршивати, престав и уништожава се, пошто се онакова неспособность савршено освѣдочи, као да ние ни быо. Свештеникъ таковога вѣнчавшій подъ одговоръ недолази; ерѣ нити е дужанъ, нити му се пристои, у таковыи испытъ упущтати се.

§ 76.

Ако свештеникъ силомъ отету и неслобођену или великимъ страхомъ приморану дѣвојку вѣнча, таковыи бракъ престав, као да ние ни быо. Свештеникъ вѣнчавшій, кумъ и старый сватъ падаю подъ Судъ и

казнь, а тако и отмицари казнитѣ се строго за учиѣну отмицу као преступицы.

§ 77.

Преваренъ, кон в друго желю, а друго му в лице подметнуто, нив дужанъ задржати га. Ако се нетужи, но се свовольно склони, неба му буде, и бракъ неба в тврдъ. И ако дознавши да в друго лице, онъ непрестане, но у дужности брака заостане, да му се после тужба непріима, почемъ в знао и драговольно се склоню.

§ 78.

Са злочинцемъ на тежку робю осуђенымъ за време казни заключеній бракъ има право невинна страна зактевати да се разрѣши, и накнада нбой даде. Свештеникъ долази подь одговоръ Судейскій.

§ 79.

Бракъ између Христіянâ и нехристіянâ нема силе ни важности, и уништожава се као да нив ни быо. Свештеникъ пакъ вѣнчавшій долази подь одговоръ и подвада подь казнь духовнога Суда.

§ 80.

Бракъ између сродникâ у степенима пркъомъ забравѣнима, ако в са знаніемъ, престае и уништожава се, и они, кон су знали, долазе подь одговоръ и казнь соразмѣрну дужности преступѣной и близости степеня сродства. Ако ли в у незнано заключенъ, онда се супружници одъ заедничкогъ живота одма разлучаю, и снажность таковога брака зависитѣ одъ разрѣшенія Архіерейскогъ.

§ 81.

Бракъ између оны, кон су збогъ браколомства међусобногъ, или тога ради што су супругу о глави радили, осуђени были, престае и уништожава се као да нив ни быо.

§ 82.

Бракъ са онимъ, кон в са другомъ испытанъ, или бракъ са двѣйкомъ подь прстеномъ за другога, стои у своіой силі и важности. Испыгъ пакъ реченій пада и разрѣшава се, и страна постоянна заостапша добыя подпуу накнаду за трошкове учиѣне и срамоту навешену.

§ 83.

Пре вѣнчана дужанъ е свештеникъ парохіалный момка и дѣвойку начиномъ одъ духовногъ начальства провисанымъ у три едно за другимъ слѣдуюѳа празднична дана у цркви огласити или навѣстити, т. е. явити Христіянина поменце, кои се момакъ женити, и кою невѣсту за супругу узети намѣрава, ако небы нсти заручницы одъ свогъ Архіерея одъ оглашенія опронтени были.

§ 84.

Они заручницы, кои бы у чо парохію са стране дошли, нити ће моћи испытани нити оглашени быти, докле се небы ондѣ постоянно станцла, и докле небы на ньнове изъ преѣшнѣгъ мѣста пребываня набавлѣне довольне исправе одъ духовне власти надлежно къ тому одобренѣ послѣдовало.

§ 85.

Свакій, кои бы за какво препятствіе, кое бы оглашеномъ браку препону чинило, знао, дужанъ е то надлежномъ свештенику безъ одлаганя явити.

§ 86.

Ако бы се за време учинѣнога оглашенія, или и после при самомъ вѣнчаню открыло какво правилно препятствіе, кое бы заручницыма забранявало у бракъ ступити: то ће свештеникъ престати одъ савршиваня брака, и являтхе случай таковой своіой духовной власти.

§ 87.

Свештеника на свршиванѣ брака правилами црковнымъ недозволѣнога натеривати, или иначе приморавати да се нико неусуди; и кои бы то чиню, подлежи ће строгой казни.

§ 88.

Бракъ неможе законно заключенъ быти безъ взаимногъ и непринуѣногъ согласія сачетаваюѳи' се лица; зато родители и сви други дѣцу и млаѣе, ступити у бракъ противъ свое волѣ да непринуѣваваю; кое се нарочито подъ одговоромъ строгимъ забранов.

§ 89.

Отиманѣ дѣвоыка ради ступана съ нима у бракъ сматра се као преступленіе, кое ће се строго судити и казнити.

§ 90.

Ако свештеникъ нематюћи Архіерейскогъ опрощая пренебрегне на-
вѣстити, па бы се после вѣнчаня появили преноне неопростиме, онда
бракъ пада и уништава се, а свештеникъ долази подь одговоръ и казнь;
и сами заручицы, ако имъ в преноне позната была, као и свидѣтели
при вѣнчаню, ако су за ню знали, долазе подь одговоръ и казнь; ако ли
се кодъ духовне власти преноне опростима покаже, бракъ остае по до-
бивеномъ Архіерейскомъ благослову у важности, а кривцы долазе подь
одговоръ.

§ 91.

Законный бракъ свршуе се у цркви, у време црквомъ зато прописано,
предь два или три свидѣтеля, заедно са обрученіемъ, и у свему сходно
правилама и обрядима православне цркве. Само по нужди може се вѣн-
чанѣ изванъ цркве свршити на другомъ пристойномъ мѣсту.

§ 92.

По вѣнчаню дужанъ е свештеникъ свакій бракъ у књигу вѣнчаня у-
вести, забележивши име и презиме вѣнчаня, њиновы родителя, и кума,
њново станѣ и мѣсто обитаваня, данъ вѣнчаня, съ додаткомъ, кои имъ е
бракъ, и са подисомъ свештеника, кои е њи вѣнчао.

§ 93.

Бракъ законнымъ начиномъ заключеный, осимъ смрти еднога супруга,
коіомъ самъ по себи престае, само се изъ особьты важны црквомъ про-
писаны узрокѣ уништожити, или развести може. Ови су узроцы у књизи
Кормчѣн, коя духовнымъ властима за управленіе служи, изложени, одъ
коѣ се овде наводе:

А) Узроцы, збогъ коѣ се бракъ уништожава:

1) Ако е у време вѣнчаня мужъ имао живу жену нераспуштѣну, или
жена живога мужа нераспуштѣнога.

2) Ако момакъ 15. или дѣвојка 13. годину у време вѣнчаня наврши-
ла нѣ.

3) Ако е бракъ учинѣнъ са бѣсомучнима или лудима; па закѣванѣ
невинне стране.

4) Ако е са неспособнымъ и немоћнымъ за извршиванѣ брачне дужности; на зактеванѣ друге стране.

5) Ако е са дѣвойкомъ отетомъ и неослобођеномъ, или неодолимымъ страхомъ примораномъ; на зактеванѣ приморане стране, или иѣны найближи.

6) Ако е друго лице подметнуто, и невинна страна докаже, да знати не могла, и да е одма, како е дознала, тужила се.

7) Ако е са злочинцемъ на тежку робію осуђенымъ заключенъ бракъ, на невинна страна зактева.

8) Ако е између Християнѣ и нехристиянѣ заключенъ бракъ.

9) Између сродника у степенима црвномъ строго забранѣнима.

10) Бракъ између оны', кои су супругу своме о глави радили, било пре, било после пресуде тога ради надъ њима изречене заключеный.

§ 94.

Б) Узроцы, збогъ кои' се бракъ разводи:

1) Пренемободѣйство доказано, коимъ е вѣрность супружеска нарушена.

2) Радеиѣ о глави своме супругу, и дѣйствованѣ свирѣнимъ и убитачнимъ средствама противу живота иѣвогъ; као и онда, ако е само знала една страна о таквомъ зломъ умышляю и дѣйствованю другога противъ живота супруга, и отерыла вие.

3) Злочинство супругомъ еднимъ учинѣно, збогъ когъ е казнь узаконѣна и Судомъ надъ њимъ изречена на вѣковѣянту робію, или таково заточеніе, за време траюће казни супругове; ако оставиѣи невинный супругъ разведеніе ниште; ков ако неиште, остав бракъ у својой сили.

4) Ако една страна одъ Християнскогъ закона одступи.

5) Неизвѣстно, или злоковарно отсуство.

§ 95.

Ако бы кои супругъ или у робство пао, или бы по своме дѣлу гн знанѣмъ власти куда отгнѣо, па бы га нестало, ниѣи бы се доказало, да е са зломъ намѣромъ супруга свога изневѣрити куда тумарио, онда ће

оставшій другій супругъ текъ по истеченію пуны' 6. година одъ времена отсутствия друга своего моги дати прошеніе духовноме Суду поради разведенія брака своего, конъ же Судъ, почемъ и средствомъ Новинѣ, и иначе средствомъ земальски' властей отсутствующегъ потражи, и овай се за одну годину непаѣ, нити му се дни или предстане, къ разведенію брака приступить, и оставшій страни дозволенъ за другій бракъ дати. Но при всемъ томъ ако се после оваковаго дозволенія и заключенія другога брака супругъ отсутствующій поврати, има власть друга своего, ако хоѣе, у бракъ узети, ако ли неѣе, а онъ добыя дозволенъ са другимъ лицемъ у бракъ ступити, као што же то у првомъ случаю добыти и онай, конъ иначе невинъ напавшій се са супружникомъ овога у бракъ ступио, и съ нимъ живіо.

§ 96.

Ако ли конъ супругъ, безъ знанія и допущенія власти, изъ отечества побѣгне, и незнаю куда тумари, или шта выше и довольно буде причине уфрити се, да е съ намѣромъ друга своего изнефрити удаліо се, онда же оставшій супругъ у првомъ случаю по истеченію 4. године, а у другомъ после 3. године одъ времена оногъ удаленія моги дати духовной власти прошеніе поради разведенія брака, конъ же Судъ, почемъ отсутствующегъ и средствомъ Новинѣ и средствомъ земальски' властей потражи, и овай му се за одну годину неяви нити предстане, башъ да бы се мѣсто нѣгова задржаваня знало, къ разведенію брака приступить, и оставшій страни, ако се докаже да е невинна, и супругу своему узрока къ удаленію нѣговомъ недала, дозволенъ дати у другій бракъ ступити; нити же противна страна, ако бы се после тога поввила, овай бракъ нарушити и друга своего натрагъ заклевати моги.

§ 97.

Ако се жена у случаю оваковаго отсутствия мужевля безъ наблюдаванія овы правилѣ и безъ допущенія власти преуда, и мужъ се првый после появи, онда мужъ ню ако хоѣе, узима натрагъ, или на свое заклеванѣ, ако се невинъ наѣе, онъ се одъ истога брака разводи, и добыя право на ново женити се. То быва и са мужемъ, ако бы му жена у робство пала, или онако отсутствовала.

§ 98.

У случаю узрока за разводъ брака свагда ће се стране своѣмъ свештенику приливити, кои ће дужанъ быти, или примиривати, и ако у томъ неусиѣ, Протоіерею оногъ Окружія упутити иѣ. Овогъ ће дужность быти, у трипутъ, и то не едно за другимъ, но у некомъ соразмѣрномъ разстоянію времена, примиреніе међу њима покушавати, опоменувши иѣ како на торжественно обѣщаніи при вѣчанію узаямно дано, тако и на жалостна и нагубна слѣдства развода брачногъ. Ако иѣ и онъ непримири, то се онда упућую съ тужбомъ на духовный Судъ, кои ће и самъ најпре примиреніе покушати, на ако неусиѣ, текъ онда о разводу судити, пошто свѣ доказательства тога ради наведена буду.

§ 99.

Сва дѣла спорна у смотренію брака принадлеже Суду духовномъ, а тако и парнице поради уништеженія и разведенія предузимаће се, расправляти и рѣшавати одъ Суда духовногъ прописанымъ тога ради редомъ и начиномъ.

§ 100.

За време траяня парнице брачне дужность ће быти Суда духовногъ напредъ опредѣлити, привада ли невольной страни пристоишь ужитакъ, кои ће се по могућству и иманію мужевлю свѣтскимъ Судомъ измѣрити. Такођеръ ако бы дѣце было, постаратће се о међувременномъ ѡновомъ снабдѣнію и воспитанію.

§ 101.

У случаю, ако су обе стране подъ кривцомъ, ни една недобыя допуштень у другій бракъ ступити; ако ли в една страна невинна, ѡной ће се дозволити у другій бракъ ступити. Невинной страни присудитће се све корысти брачне по закону, по природи брака, или по уговору ѡной припадаюће.

§ 102.

Разлучень само одъ заедничкогъ живльня, ков бы се по нужди и на дуже време са ужиткомъ или безъ ужитка опредѣлямо, сматра се као и друго покушеніе примиренія ѡнамеђу супружника, кои, ако бы се онетъ састали, являю то само своѣ свештенику, а оваѣ исто доставля своіоѣ духовной власти.

§ 103.

На разводъ брака немогу супружници уговора чинити, нити се на у-ништуженѣ или разведеніе, ни привременно, согласити могу. Но почемъ в тужба на разводъ дана или пресуда изречена, могу се у призрѣнію имани свога, ако съ њимъ неограничено располагати могу, као и ужитка и спа-бдѣнія и воспитанія дѣце поравнати.

§ 104.

Она страна, којой в као невинной дозвољно у другій бракъ ступити, моћи ће то безъ сваке препопе по закону чинити.

§ 105.

Жена разведена или пуштеница ако в трудна, неможе пре пороѣан, иначе ако в трудноѣа неизвѣстна, неможе пре навршениъ 9. месциѣ по-сле развода, преудати се; осимъ ако по свѣдочби вѣштакѣ на Суду дока-же, да трудна ние, у комъ случаю по истеченію 6. месциѣ моћи ће у другій бракъ ступити.

§ 106.

Ако ли жена недозскавши истеченіе овога прописаного времена пре-уда се, бракъ ће задржати свою снагу, но она се лишава свою оны коры-стїѣ, кое бы одъ преѣашнѣгъ мужа по разводу, и престанку брака имала; а мужъ, кои такову узме, губи право зактевати ништужность брака изъ узрока преѣебрачне женине трудноѣе. И ако бы се у случаю роѣан дѣ-тина сумня родила, да ли ние у првоме браку зачето, мора се исто дѣто и нѣгова права средствомъ заступника или бранителя подъ заштиту и о-брану закону узети.

§ 107.

Што се годъ са намѣренїемъ и опредѣленїемъ брака слаже, оно све припада супружницама као права и дужности, нити се што противу лич-ны правѣ уговоромъ опредѣлити може.

§ 108.

Оба супружника дужна су любовно међу собою и нераздѣљно живи-ти, дужности брачне навршивати, едно другомъ вѣрни быти, пристойно едно друго предеретати, и у свакомъ случаю у помоћи быти.

§ 109.

Особито пакъ мужъ се сматра као глава и старешина куће и родбине, и по томе и њгова е дужност поглавито, кућомъ и иманѣмъ управљати, за снабдѣнѣе свое супруге по могућству старати се, но одъ сваке опасности бранити, и на свакомъ мѣсту заступати.

§ 110.

Супруга пакъ дужна е мужа свога слушати, наредбе и њгове наблюдавати, за њимъ и њи и где онъ за добро нађе, съ њимъ онде живити; и њму по силама своима у отправаљаню домаћн' послова, у прибављаню, а нарочито чуваню иманя припомагати, и кућевный редъ и чистоту наблюдавати, и нарочито дѣцу намиривати, у чистоти и благоиравню садржавати и чувати.

§ 111.

У случаю ако бы супружници у задрузи живѣли, поглавито припада право кућомъ и иманѣмъ управљати, и о снабдѣнѣю старати се, старѣшини кућномъ, кои е у договору са пунолѣтнима задругарима дужанъ о кући и кућевнима пословима бригу носити; кућу пакъ и кућевне послове у реду држати и чувати, припада нарочито старешинци, кою су дужне у томъ прирѣшню оставе ма и пунолѣтне у кући жене слушати.

Г Л А В А III.

О правама и дужностима родителн' и дѣце.

§ 112.

Дѣца или су брачна, или ванбрачна, или усвоена; и по той разлици имаю различитый видъ и отношеніе правично према родителњима и ранителњима своима.

§ 113.

Брачна су дѣца сва она, коя се у законномъ браку роде. За такоу сматра законъ сву ону дѣцу, коя се после 180. дана одъ дана вѣнчаниа, или за 300. дана после смрти мужевлѣ, или конечногъ развода брачне свезе одъ законне супруге роде.

§ 114.

Кадъ в дѣте овако у законномъ браку рођено, отаць неможе о законности нѣгова рођая посумняти, нити се дѣтета одрећи, осимъ единого случая, ако ясно докаже, да за време законно одређенога рока одъ 180. и 300. дана нне му могуће было тѣлесно смѣшаніе са супругомъ своіомъ имати. Ни сама супруга признаніемъ своимъ неможе таково дѣте лишити законны права према родителю своему. Ни само доказано блудочинство супруге ништа противу брачности дѣтета непоможе.

§ 115.

Родители, подъ коима се разумѣва отаць и мати, были они инокостни или задружни, дужни су дѣци своіой быти и раинтели. Они треба да се стараю за нъновъ животъ и нъново здравлѣ, да ий ране и одѣваю, да имъ тѣло снаже и подижу, воспитавая и душевне способности развию, у закону Божиємъ обучаваю, и наукомъ сердце и душу облагорођавая, и у полезномъ труду придржаваю, и тако за срефный животъ преправляю, и основъ благостоянію нъновомъ положе.

§ 116.

Ове дужности, кое поглавито на отцу леже, ако бы родители очевидно пренебрегавали на убитакъ сребе дѣце, онда има власть задружный старѣшина, кон в за добро владанѣ и поредакъ кућана подъ одговоромъ, пристойнымъ начиномъ, кон ако непоможе, и самымъ судейскимъ путемъ, насталти, да ови дужностима своима задоста учине.

§ 117.

Ове дужности родительске за издржаванѣ дѣце траю донде, докле годъ дѣца небуду у станю сама себе издржавати. Законъ за таковый рокъ у зима пуномѣтность, или навршену 21. годину кодъ мужкараца, а кодъ дѣвоикѣ удаю.

§ 118.

Распра сувружничка или и самъ разводъ неослобођава родителѣ одъ нънове дужности спрама дѣце. Само у томъ случаю потреба в исте дужности на оба родителя разведена соразмѣрно подѣлится, тако, да ако се сами поравнали и сложили небы, законъ уређуе, да дѣца иужка до навршене четврте, а женска до навршене седме годивкъ подъ материну рану и

негу спадаю, а остала подь отчину бригу долазе; ако небы особыта обстоятелства среће ради дѣчив другу наредбу изискивала.

§ 119.

Све трошкове поради издржаваниа и воспитанія дѣце дужанъ в поглавито отаць носити, а после нѣга мати, за нѣомъ дѣдъ и баба одь отчине стране, а за овима стричеви, а после дѣдъ и баба одь материне стране и уйцы; осимъ ако нису у задрузи: у комъ случаю ако уживаю иманѣ у заедини, дужанъ в старѣшина кућный о свадѣнию свою старати се; и после отца сву бригу поглавито носити.

§ 120.

Дѣца су дужна родителѣ свое почитовати, и у свачему нѣима послушни быти, и противу волѣ нѣнове ништа нечинити, нити предузимати. И тако нико нема власти дѣцу туфу изгублѣну, или одбѣгну противъ волѣ родительске задржати; но родители ће такове и помоћю власти натрагъ повратити, шта выше развратну и непослушну дѣцу умѣреномъ домаћомъ казною каштиговати моћи.

§ 121.

Што годь дѣца подь родительскомъ властю и нѣновымъ управлѣниемъ прибаве, то родительима своима прибавляю, како годь што наравно родители за свою дѣцу иманѣ прибавляю, и нѣима оставляю.

§ 122.

Ако бы пакъ дѣца осимъ родительска управлѣниа што трудомъ, или поклономъ, или другимъ законнымъ начиниомъ стекла и прибавила, оно се сматра као нѣнова собственостъ, премда до пунолѣтности подь отчино управлѣниа спада. И отаць в властанъ приплодъ дѣчие собственности употребити на нѣново воспитаніа, главно пакъ дужанъ в сачувати, осимъ особита случая, ако бы се потрошакъ тога за осниванѣ среће дѣтнихъ изискивао, ков се онда са допуштеніемъ Суда издати може.

§ 123.

Ово се све разумѣва о младолѣтнимъ, ков родители издржаваю и снабдѣваю; иначе пакъ што годь таковий своимъ трудомъ себи прибави, оно в нѣгово.

§ 124.

Отацъ нарочито има власть дѣте своѣ недорастло за оно станѣ живота преисправити и воспитавати, кое онъ за добро наѣе. По почемъ дѣте одрасте и 14. свою годину наврши, и склоность къ другомъ начину живлѣнн у себи осети и покаже, може пристойнымъ начиномъ отцу предложити, и заклетвати, да га на онай начинъ живота окрепе и упутн, за кои способность и склоность има, кое ако безъ успѣха буде, можи ѣе и самомъ надлежномъ Суду молбу свою тога ради представити.

§ 125.

Обвезательства, кои бы дѣца безъ родительске волѣ уинила, немаю никакове силе ни важности; осимъ ако небы законн у особитомъ случаю такова дозволявали.

§ 126.

Отацъ е дужанъ младолѣтну дѣцу свою у свакомъ случаю заступати.

§ 127.

Родителн немаю права одъ дѣце накпаду трошкова, на воспитаннн или уинннн невати, ако бы дѣца доцнѣ имани себи прибавила. Али ако бы родителн у немоѣ или оскудость пали, дѣца су дужна ѣи пристойно сдржавати и са потребностима снабдѣвати.

§ 128.

Ванбрачно дѣте или копиле е оно, кое е мати невѣччана зачала и родила. За такова драи се и оно, кое е истина одъ матере вѣччане у браку, али пре или после одреѣнога законнога рока одъ 180. или 300. дана (§ 113.) роѣно; осимъ ако е недоносче, или е одъ отца за свое призна-то, или отацъ за 3. месеца дана судейски одрекао се дѣта ѣе.

§ 129.

Ванбрачно дѣте или копиле дужна е мати овако исто као и брачно држати, за ѣговъ животъ и заравѣ старати се, ѣка добро воспитавати, и на путъ вѣре и закона и среѣе наставити.

§ 130.

Кой е отацъ дѣтинн, има право мати доказивати, и сваки онан, кога се тиче, истраживати. На само казиванѣ материнно, и доказательства, да е

таковий за време прописаного рока смѣшеніе тѣлесно съ нѣомъ имао, не може се нико за отца дѣтня огласити, нити у протоколъ црквеный увести; ако самъ не признае.

§ 131.

Узь матеръ и после матере дужанъ е отаць дѣте ванбрачно издржавати. А после нѣмъ дужна е куѣа и родбина, у коіой се таково дѣте роди.

§ 132.

Ако су безбрачни родители скупа и ранители дѣтету, онда имъ пристоу сва права и дужности спрама небрачногъ дѣтета и нѣгова иманя, као и брачнима. Иначе пакъ у свима правама према таковой дѣци претій е ранитель него родитель.

§ 133.

Небрачна дѣца неисклучую се изъ уживаня граѣански' права. Права пакъ и отличія према отцу и родбини само онда добыяю, кадъ се законнымъ путемъ найпре за брачна огласе.

§ 134.

Дѣца небрачна могу се законномъ учинити, и са брачномъ изравнати: 1) Кадъ бы препоне брачне по гласу опредѣленія предидуѣе Главе за уклониме оглашене своимъ путемъ уклониле се, и бракъ преѣе ништожанъ бывшій за тврдъ огласіо се. 2) Кадъ бы родители таковогъ дѣтета доцнѣ у бракъ меѣу собомъ ступили. 3) Кадъ бы на зактеваніи родители таково дѣте безъ штете трећегу одъ вышше власти у отношеніе права брачне дѣце поставило се.

§ 135.

Само у случаю ако се ванбрачно дѣте прописанымъ начинномъ као законно и брачно огласи, добый и отаць отчинска права надъ нѣимъ. Иначе ово припада матери, или ономе, кой га е раио и воспитавао, или кой га заступао буде (ранителю или заступнику нѣговомъ), нити отаць противъ волѣ материне себи то присвоити може.

§ 136.

Дѣца туѣа, ако се прописанымъ начинномъ усвоу, равнаю се роѣеной, или саснимъ или одъ части.

§ 137.

Усвоити се пакъ могу на три начина: 1) Кадъ човекъ или жена узму мужко или женско дѣте мѣсто сына или кѣри безъ свакога условія и изятія, и онда е таково равно са свимъ рођеномъ дѣтету, и зове се посынакъ или поћерка, а родитељи поочимъ и помайка.

§ 138.

Овако усвовно дѣте добыа и име и презиме свои' пародителѣ', негубећи и своя родбини име, ступа у родъ њиновъ, и добыа сва права, была она лична или уговорна или наслѣдственна, која према своимъ рођенима родитељима и родбини има, која съ тимъ негуби, но и после задржава.

§ 139.

Оваково дѣте ступа подъ родитељску властъ свои' пародителѣ', и обвезано е свима одима дужностима, којима е према своимъ рођенима обвезано было. Оставља и крстно име свои родителѣ', па слави поочимово и помайчино; кое и у самој пунолѣтности задржава, ако му е и на волю остављено преслављивати свое крстно име.

§ 140.

Посынакъ и поћерка мораю бити баремъ 15. година млађи одъ свога поочима и помайке.

§ 141.

Младолѣтно дѣте противу волѣ свои родителѣ', ако су у животу, ако ли нису, противу волѣ татора или заступника, не може се овимъ начиномъ усвоити. И сѣма пунолѣтностъ неослобођава дѣте одъ дужности санзволенѣ одъ родителѣ у томъ случаю искати, кое ако недобые, усвоениѣ безъ судейска опредѣленія нема силе ни важности.

§ 142.

Ако се поочимъ или помайка у задрузи неподѣљни налазе, мораю имати санзволенѣ одъ кућне задруге, т. е. старѣшине, и остале учасникѣ законны у правама кућарскимъ. Но ако ови на то несанзvole, могу они на то допуштениѣ одъ Суда зактевати, кое ако имъ се и пакъ одрече, могу изъ задруге са своимъ деломъ изступити.

§ 143.

Усвоити се може 2) са погодбомъ и на нека условія, кои се или съ родителнима младолѣтника, или съ тугоромъ и заступникомъ и Судомъ, или са самымъ пунолѣтникомъ учинити могу. И права овога усвоени толкую се одъ части по изложенима основима горњима, одъ части пакъ по природи посла и погодбе. У случаю сумнительности прече в толковаѣ на користь усвоенога него усвоителя.

§ 144.

Или се 3) усвоити може безъ изясненія првога ни другога, и онда се такови усвоители сматраю као ранители, а усвоени као ранѣници, имаюћи само право на пристойно издржанѣ и унутствоваѣ, а не на име и остала права родбинска.

§ 145.

За првиъ и другиъ случай усвоениа свагда в нуждно писмено доказа-телство, кое ће свештеникъ и кметъ, почемъ испитаю, да ли в случай усновлѣнја, и да ли каквое препоне нема, подшисати; и стране ће то Су-ду свомъ Окружномъ ради потврѣнја подвести.

§ 146.

Ако бы ко посредствомъ тестамента кога усвоити желіо, то се онда сматра као едноставна воля побчима или помајке, за кое савршену снагу изискуе се јошъ санзволенѣ друге стране, коимъ в оно условљиво.

§ 147.

Усвоиѣ таково добия силу одъ дана потврѣнја Судейскогъ, осимъ ако се небы стране другоиѣ изясниле. И ово усвоиѣ само се онда раскинути може, кадъ обе стране, кое су утврдиле и заключиле са допу-штенимъ Судейскимъ, одъ тога одступе. И онда младолѣтно дѣте оиетъ подпада подъ власть свога родителя, кои и за време травнја усвоениа свагда остав као паравниъ заступникъ правѣ уговорны' свога дѣтета према по-очиму или помајци.

§ 148.

Овоме усвоенио подобно може се посредствомъ уговора безъ неправде

и штете трећемъ учинѣне и побратити и посестрити. И онда се права побратима и посестрима по силѣ и изисненію учинѣна уговора мѣрити мораю, у колико небы законнима уредбама противна была.

§ 149.

Одъ овы разликую се по Богу отаць, по Богу майка, по Богу братъ, по Богу сестра, коя само едну свезу любви и благодарности оснивзю, а у кругу правѣ грађански никакове промѣне печене.

§ 150.

Како пунолѣтностъ дѣтета настане, таки и родительска власть престае, т. е. кадъ дѣца 21. годину наврше, онда мужко може изићи изъ куће, и за себе на свою руку радити, нити га родители задржати могу, као што и оно неможе се противити, ако га родители отпущаю исподъ свое власти; такођеръ и кѣн одъ 18. годинѣ може се удати, нити ѿой родители забранити или на путь стати могу.

§ 151.

Но ако бы нужда изискивала, да дѣте и у пунолѣтности подъ родительскомъ властію остане, може га отаць задржати; но ако бы се дѣте Суду потушало, дузанъ не быти отаць, узроке тога задржана навести и довазати, кое ако учинити неузможе, губи власть родительску. Узроцы такови важни само се у недостатцима тѣлеснима и душевнима показу, и онаковима освѣдоченима поступцима, кои показую, да дѣте безъ надзиравања своимъ пословима управляти не може, и само на погибель свою и чина свога дѣла предузима. У томъ случаю остаю такова дѣца подъ родительскомъ властію доиде, докле се годъ ови узроцы уклонили небы.

§ 152.

Но дѣца могу пунолѣтностъ добити и пређе законнога рока. И ово бива, кадъ на заклетванѣ младолѣтника, кои треба да в 17. годину навршию, и ѿгова родители Судъ одобри. За важне узроке опредѣлюю се: кадъ бы мужко оженѣно было, на свою руку кућу држало, занатъ или трговину уредно водило, или службу явну са платомъ добыло.

§ 153.

Дѣвойка ѿштѣ младолѣтна удата излиза исподъ родительске власти,

и ступа у отношеиѣ супружнички' права и дужностей супруга свога и нѣгове родбине или задругѣ. Ако ли бы мужъ іонгъ за време малолѣтности нѣне умро, онда она остае подъ родительскомъ властію мужеваль' родителя', у прежиѣмъ отношеиѣ нѣгове родбине; осимъ ако сама небы се тога одрекла: у комъ случаю опетъ подпада подъ власть родительску своихъ родителей'.

§ 154.

Изъ важны и довольны узрокѣ може се одредбомъ Судейскомъ власть родительска надъ дѣцомъ одъ отца и одузети. Такови бы узроци были: кадъ бы отаць съ ума сишао, и у зграницо или лудило пао; кадъ бы збогъ учинѣна злочинства на дуже одъ едне године данѣ у тавницу допао; кадъ бы се некудъ стенао, и за годину данѣ ни гласа ни трага му было небы; кадъ бы онъ као распикуѣа, провалица и скитница судейски оглашень бью. Но како бы ове претоне престале, онда бы и родительска власть опетъ настала, и свою прежно силу добыла.

§ 155.

Ако бы отаць дѣцу злоставіо, или бы нын на зао путь живота удучивао, или воспитаніе ныно са свимъ пренебрегавао, то ће се моћи не само дѣца, и мати, но и сродници и старѣшине и добри люди Суду потужити; и ако се нађе, да е тужба основана, таковоме отцу хоће се власть родительска одузети, а за дѣцу сходна наредба учинити.

Г Л А В А IV.

Т у т о р с т в о , и с т а р а т е л ь с т в о .

§ 156.

Малолѣтну дѣцу безъ отца оставшу, као сироте, узима законъ у заштиту тако, да добыю заступника, кои ће за нын и за иманѣ ныново мѣсто отца до нынове пунолѣтности бригу носити.

Малолѣтнима уподоблявао се и она лица, коя збогъ недостатка умногъ, моралногъ, или претоне законне собомъ или иманѣмъ своимъ управити немогу.

§ 157.

Таковий заступникъ ако скупа о личности и о иманю бригу носи, зове се таторъ; ако ли се само о иманю стара, назива се старатель; ако ли о единственомъ послу и поступку, зове се заступникъ или бранитель.

§ 158.

Надежный Судъ окружный дужанъ в старати се, да у случаю потребе лица служдна и невольна неостану безъ татора, старателя, или заступника. Случае такове дужни су сродници найближи, знанцы и прїятельи, сусѣди и свещтеницы старѣшинама обитинскимъ, срезскимъ и окружнымъ, или и самомъ надежномъ Суду окружномъ неотложно на знанъ дати; ков ако неучине, и одтуда се какавъ уштербъ догоди, долазе подь одговоръ.

§ 159.

По межу тимъ докле случаи таковий до знаня судейскогъ недође, по самой природи дужни су испуивати таторске дужности нека лица овымъ редомъ: а) мати, б) кућный старѣшина, где та има, в) дѣдъ одъ отчине стране и баба, г) стриць, а за њимъ дѣдъ и баба одъ материне стране, после уякъ; за њима остала родбина по близости стшена, д) обштіи таторъ, кои буде при Суду окружномъ изабранъ; е) где овога нема, онде примирительный Судъ.

§ 160.

На ова лица треба при поставляню татора и Судъ придрѣвие да има; осимъ ако ине отаць способен татора тестаментомъ наименовао и опредѣлио, у комъ случаю оваи првенство има. Свакій оваи, кои в одъ матери или одъ страшнога за старателя опредѣлѣнъ, на оно иманѣ, ков бы они оставили малолѣтнику, прво мѣсто заузима.

§ 161.

Ако способнога нема ни по овредѣленю ни по природи, онда в дужанъ Судъ, сматраюћи на честности, способность, союзъ и прїятельство са родителѣмъ и малолѣтникомъ, као и на иманѣ и мѣсто пребывани, татора, или старателя наименовати.

§ 162.

Ков отаць нарочито одъ таторства или старательства изключув, онима ни законъ недозволява. Равнымъ начинномъ Судъ да непушта ни да

поставля оне, кои су са родителѣма малолѣтника или съ нѣмъ у омрази живили, или съ малолѣтникомъ парницу какову имаю, или имати могу; такођеръ и оне, кои збогъ малолѣтности или тѣлесны' и душевны' недостатакѣ, или и други узрока своа собствена дѣла отпиратьти немогу, или су збогъ злочинства каковогогъ као кривцы осуђени.

§ 163.

Тakoђеръ лица женскога пола, монаси и жители иностранны' джавѣ, безъ особыта узрока и прирѣчїя да се неоставляю.

§ 164.

Матери титорство надъ дѣцомъ своіомъ безъ особыта и важна узрока да се неозузима. Али у прирѣчїю томе свагда да їої се помошникъ опредѣли; осимъ случая, кадъ то отаць нарочито измочув.

§ 165.

Титорско е званїе предъ Богомъ и предъ законима угодно дѣло; зато коме се подвесе, одбацити га неможе, осимъ важны' извиненїя, коя се уважити мораю кодъ слѣдующи' лица: Мїрски свештеникѣ, воины и државны' чиновникѣ; кодъ оны', кои су 60. година прешли, кои се за петоро дѣце или учадїи веъ бринути имаю, или кои веъ одну потежку или три манѣ титорине имаю.

§ 166.

Но свакиї онаї, кои мысли да е неспособанъ, или да довольно узрокѣ извинителны', кои га одъ титорства ослобођавая, има, дужанъ е то Суду за И. давѣ одъ добыченогъ налога представити ради уваженїя, кое ако нечини, сматратъ се да е прїїмїю, и долази подъ одговоръ; ако ли е представїю, онда е дужанъ Судъ неотложно изяснити се, е ли то уважію или не. Кое ако бы Судъ учинити пренебрегао, као и ако бы неспособнога са званїемъ опредѣлио, навлачи самъ одговоръ за унтербъ, кои бы се чрезъ то малолѣтнику нанео, на себе.

§ 167.

Кои бы се безъ довольнона узрока извлачїю, као и онаї, кои бы се самовольно у какво титорство утискивао и наметао, подпада подъ одговоръ за сваку и найманю малолѣтнику проузроковану штету.

§ 168.

Свакій тоторъ треба да се на Суду обѣа и завѣтуе, да ће тоторске дужности сирама свога питомца и његовогъ имана, као рођенцаи отаць сирама дѣце свое испунивати. Само се одъ матере ово обѣанѣ и завѣтованѣ неизискуе.

§ 169.

Дужности тоторске сирама личности питомаца малолѣтны' есу: да се стараю, да имъ питомцы живи и здрави буду; да се ови наставе на путъ честности и добродѣтели, да се обуче науци и закону Христовомъ, да према своме стаю, племени и способности душевне силе развию, и полезна знаня себи прибаве, да постану трудолюбиви и благопотребни членови грађанства, како бы себи и обштини полезни были, и на срећу свою и обшту живили; при томъ дужни су тотори њи одъ свакога зла бранити, и на Суду и ванъ Суда заступати. У приарѣвию имани пакъ тоторова е дужность, кои и на старатели снада: да иманѣ њново вѣрно чува, пришодомъ умножава, и стара се, да капиталы у безбѣдности пребуду и плодъ свой приносе, одкуда бы се питомаць снабдѣвати и воспитавати могао.

§ 170.

Судъ тоторскій, заедно са тоторомъ наравнымъ, наименованымъ или постављенымъ дужанѣ е постарати се, да се своимъ путемъ учини пошисъ одъ свега имани малолѣтникова; и по томъ са поразумѣнемъ тотора опредѣлити, шта е за држанѣ и причуванѣ, шта ли за продаю; и што е за продаю продати, остало пакъ тотору за чуванѣ предати.

§ 171.

Непокретна добра, као куће, њиве и ливаде, виноград, воћнице, башче, такођеръ и дућани и воденице, равно и адиѣари и друге драгоценности по закону за малолѣтника причувати валя, ако обстоятелства небы противно совѣтовала и налагала.

§ 172.

Што е за чуванѣ, о томе непосредствено тоторъ старати се мора, а Судъ надзираиѣ имати, коме ће тоторъ за свое постунке одговарати. Готови пошцы да нележе, но да плодъ носе, дужанѣ е поглавно Судъ бри-

гу носити; па съ иоразумѣніемъ татора на добра мѣста намѣштати и обезбѣдити.

§ 173.

Таторъ ѣе дужанъ быти на свршетку сваке године, рачунъ Суду подносити, а Судъ ѣе дужанъ быти одма прегледати, и или одобрити, или примѣтбама снабдѣти ради изясненія, или са свимъ одбацити; кое ако за годину дана неучини, самъ одговоръ на себе прийма.

§ 174.

Таторъ пре него точанъ рачунъ о таторованю преда, неможе се таторства оставити нити одрѣши; иначе поднада подъ одговоръ за све одтуда провиѣни могуће штете.

§ 175 .

Одъ рачуна неможе се таторъ ослободити, осимъ особыты' случаєва, као ако бы плодъ одъ главнога незнатанъ быо, или бы отаць нарочито наименовао татора, и напредъ одъ рачуна одрѣшио. По свагда се одрѣшенъ то разумѣва о приплоду; ерѣ главно сачувати се мора.

§ 176.

Отаць, мати, дѣдъ, рођеный стриць, или другій рођакъ у задрузи живиий и задружану сироту имаюиий по закону несе быти дужанъ о приплоду пушле рачунъ давати; само главно сачувати мораю; осимъ ако небы особита обстоятелства противну наредбу зактевала.

§ 177.

Безбѣдно ѣе се новаць пушле онда издати, кадъ онай, коме се повѣрава, доволно непокретны добара има, на конма се капиталъ обезбѣдити може, или кадъ такове смце за себе стави, кон са доволнымъ добарма за дугъ смствую.

§ 178.

Будуи да в таторство дѣло трудно, зато се опредѣлюе за трудъ особита таторска награда, кон ѣе се состояти у десетој части одъ чиста прихода и прихода (н. пр. одъ 1000. гроша чиста прихода 100. гроша), тако, да одъ добара, кон татору на тереть и састаранѣ падаю, деветъ частій одъ ове десетине (т. е. 90. гроша одъ стотине) припаду татору, а

една десета часть (т. в. 10. гроша) Суду турскому у фондъ пушкарский, одъ прихода пакъ готовы новаца, кои непосредственно подъ састараньмъ Суда стое, деветъ частей одъ ове десетине (90. одъ стотине) пушкарному фонду, а една десета часть (т. в. 10. гроша) турсу поставльномъ да принадле. Она се награда разумьва наравно за ѡне турсе, кои су давню рачуна одъ прихода и прихода подложни.

§ 179.

Како пунолѣтность пушкарнае, таки турсство престае, осимъ ако небы изъ особыты' узрокѣ Судъ за добро нашао, пушкарную свою и да-лѣ подъ турсствомъ оставити; кое изъ оны' узрокѣ учинити треба, изъ кои се случай поставили старательства догаѣ изванъ малолѣтности.

§ 180.

Такоѣръ и старательство престае, како узрокъ, збогъ кога в оно о-предѣльно, престае.

§ 181.

Кады в случай, да се поставльный турсъ у самомъ теченію одъ турсства удалити мора, оставя се на разсмотреніе и пресуду турского Суда, кои в Судъ Окружный.

Ч А С Т Ъ Д Р У Г А .

О П Р А В А М А С Т В А Р Н И М А .

О Д Д Ъ Л Е Н І Е І

Г Л А В А І

О стварима и правама на ствари.

§ 182.

Подъ именовъ ствари разумьва се у законномъ смыслу све оно, што нив человекъ, или нив лице, и на потребу человеку служи.

§ 183.

Ствари, које на потребу човеку служе, могу се у разномъ виду сматрати, и по томе, ради јаснога појатја и законнога употребленја, дјеле се на разне родове, кои се овде опредѣлити морају.

§ 184.

Ако такове ствари у очи и остала чувства падају, зову се тѣлесне, као што в земљи, кућа, виноградъ, воћникъ, алатъ, плодъ, одѣло и пр. ако ли подъ чувства неспадају, зову се безтѣлесне, као н. п. право ловачко, право рыбелова и пр.

§ 185.

Ствари оне, које се не могу съ еднога мѣста на друго кренути, или премѣстити, а да се у својимъ саставнимъ частима и изгледу неваруше, есу непокретне. Које се пакъ у цѣлости својој могу премѣстити, оне су покретне.

§ 186.

Стваръ може по себи покретна бити, и опетъ у законномъ смислу као непокретна сматрати се, која бива, кадъ или закономъ опредѣли се, или самъ имаоць ствари уреди, да она као придодатакъ непокретне ствари буде; и онда се таковий придодатакъ као и сама стваръ за непокретну стваръ држи. Тако в припатакъ и приранштај, докле в годъ неодцепљивъ одъ ствари, тако и све оно, безъ чега се стваръ употребити неможе, или в законъ или имаоць за непрестанно ствари употребленіе опредѣлио.

§ 187.

Трава, дрва, плодови, и све, што земља издав, веть непокретно добро, докле се годъ одъ земљв неоддвои. И саме рибе у води, и дивљчъ у шуми постају текъ онда покретнымъ добромъ, кадъ се риба улови и дивљчъ увати или убиѣ.

§ 188.

Она рана, дрво, пића, стока, лесъ и тежачкій алатъ, и сви заводски или фабрични и руководљвни алати, кои су за обично употребленіе ствари или домоводства потребни, сматрају се као њновъ придодатакъ, слѣдователно као непокретна стваръ.

§ 189.

И она се свака стваръ за непокретну сматра, кои в са главномъ ства-

ри скончана тако, да се безъ нарушена главне ствари одъ нѣ одвоити небы могла: тако су све куће и остале зграде и зданія; тако и све, што е у земљи укопано или узидано, или прилепљено или приковано, као: казани, узидани рафови, и све, што е за обичну потребу цѣлога опредѣљено, као: ђерма, кабао, уже, лапаць на бунару, и т. д.

§ 190.

Права се сматраю као покретне ствари, ванъ ако нису са непокретнымъ добромъ скончана.

§ 191.

Выше стварій скончаны подъ однимъ именовъ чине одну само стварь, и сматраю се као едно цѣло.

§ 192.

Ствари, коє се могу употребити, да се непомроше, называю се непомрошне, коє пакъ безъ помрошка ползе обичне нечине, зову се помрошне.

§ 193.

Кое се ствари цѣна испитати и опредѣлити може по вредности други стварій, оне се зову прецѣнне, иначе су непрецѣнне или безцѣнне.

§ 194.

Кадъ се вредность едне ствари опредѣли, зове се цѣна цѣна, коя ако се узме обична полза по мѣсту и времену у разсуђенъ, цѣна е обична; ако ли се и друга особита обстоятелства, свойства и угодности личне у прирѣнне узму, онда постає цѣна чрезвычайна. Где друго што уговорено ние, разумѣва се цѣна обична.

§ 195.

Ствари оне, коє никоме неспринадеже, но коє свачіє быти могу, ко иі пре заузме, зову се нуште или ничіє. Ствари, коє сви употребити могу, и нико никога исклучити одъ вни неможе, зову се свачіє, као друмови, цутови, рѣке, обале рѣка. Што е за обшту потребу народну опредѣљено, оно е народно добро.

§ 196.

Приватна су добра она, коя припадаю единственымъ лицама. За е-

динствена лица узима се и народъ у скупи, и Правителство у призрѣнію свои собствени добара. Одъ овы се разликую добра общинска, коя на употребленіе общинне служе; и общинска касса, коя на подмириванѣ общински потребѣ служи.

§ 197.

Права на ствари могу быти такова, да се само на стварь односе, не-узимаюћи у призрѣніе оно лице, чія е стварь, и та су права чисто-стварна, коя у себи заключую право државине (притажанія), право баштинско (собственности), право залоге, службености, и наслѣдства. Где се пакъ кодъ права на ствари узима и лице, чія е стварь, у призрѣніе, она су права лично-стварна.

Г Л А В А П.

О државнини, и праву држана.

§ 198.

Кады одну стварь држишь, и волю имашь задржати е за себе, и то згоднымъ знакомъ означишь и покажешь, ты си државаць или притежатель такове ствари.

§ 199.

Тако бешь одъ покретне ствари, као повца, ране, марве и т. д. државаць или притежатель быти, кады то у рукама своима имашь, у својој кеси, врећи, у кући и т. д. и то држишь као свое, и то ће быти твоа државина; одъ непокретне пакъ ствари, као куће и кућништа, пиве, ливаде, воћника, винограда, башче, воденице и т. д. онда си државаць или притежатель, кады заузмень, обележишь, као заградишь, окрчишь, израдишь, засадишь и т. д.

Ако су ствари безгласне, као права, онда бешь државаць или притежатель быти, кады њи уживашь у свое име.

§ 200.

Државина онда е тврда, и има силу и важность, кады е правична, т. е.

на праву основана, кое ће онда бити, кадъ туђа права съ тымъ остаю невредима, ни ти се нарушаваю.

Тако ствари, кое нису ничиѣ, свакиѣ слободно и правично заузети може. Ако ли су ствари туђе, безъ волѣ онога, чиѣ су, или безъ пресуде судейске, или опредѣленія закона, неможешъ ихъ заузети ни правично држати.

§ 201.

Кадъ одну стварь правично држишъ, имашъ право држати е, и другога одбити и исклучити. Ако ли ты имашъ право на државство или притежаніе, а другій стварь држи, то силомъ ниси властанъ онога изъ државине избити и исклучити, него ћешъ одъ Суда помоћи тражити.

§ 202.

Где се распра о праву на државину дигне, па се сумња роди, онда се држи, да е на онога страни право, кои управо стварь држи. Онай, коме то драго ние, и противослови, нека противно докаже.

§ 203.

Кои одну стварь држи као свою, незнаюћи да е туђа, онаѣ поштено мысли, и естъ поштень или совѣстанъ државацъ или притежатель; кои пакъ зна или по обстоятелствама дознати може, да е она стварь туђа, и опетъ е непушта, онаѣ поштено немисли, и естъ непоштень или безсовѣстанъ државацъ или притежатель.

§ 204.

При враћаню и накнади разлика се чини по закону између совѣстногъ и безсовѣстногъ државца или притежателя. Онай, т. е. поштеномыслейій, враћа стварь, на выше ништа; за оно, што е употребљавао, уживао, тропио или потрошио стварь, ние дужанъ одговарати; ерѣ иѣму припадаю сви плодови већ сабрани, и све друге уживане корысти за време свога притежаваня; шта выше, иѣму припада и накнада за трошакъ поради обдржаваня и већег плодородія учинѣнный, у колико е съ тымъ цѣна исте ствари порастла. Преко тога таковий има право и ону цѣну, кою е за стварь дао, натрагъ зактевати. Овога свега призьнїи безсовѣстный притежатель лишавя се; ерѣ онъ не само све изгублѣно покрай ствари накнадити, но и ону ползу, кою бы првїий притежатель имати могао, попувити мора, по обычной предѣви вештака.

§ 205.

Ако ли е безсовѣстный притежатель јошть преко тога забранѣнымъ или злочинственнымъ начиномъ на државину туђе ствари дошао, онда ће по оној цѣни, коју самъ притежатель изъ особыта за себе уважавана полагао буде, накваду учинити дужанъ быти. У призерѣнію пакъ особытогъ трошка за добро ствари учинѣногъ сматраће се као онај, кои се безъ налога и пуномоћія за туђу стваръ заузео.

§ 206.

Кадъ задружна кућа, или дружина заедничарâ, или община една, или само Правительство што туђе држи, онда се совѣстность или безсовѣстность оны' у призерѣнію узима, кои именовъ њиновымъ држе, и кои су зато задрузи и остальымъ заедничарима подъ одговоромъ.

§ 207.

Ако ко и совѣстно одну стваръ држи, опетъ одъ онога дана, кадъ е одъ правогъ притежателя судейски на враћу опоменуть, сматра се као и безсовѣстный притежатель, и одговара за све као и онај.

§ 208.

Где годъ твою стваръ наѣшеши и познашеши, можешъ е натрагъ искати; и теби се твою вратити мора. Али силомъ да не узимашъ, осимъ ако ние на обраши или на гонѣнію. Иначе, ако ти другій непунгта стваръ, да га Судомъ имашъ натерати.

§ 209.

Кадъ се два или више њи' препиру о томе, коме државина ствари едне припада, до пресуде причуватће е Судъ, или онај, чимъ именовъ ко-годь стваръ држи.

§ 210.

Како стваръ нагубиши или оставиши, твоя државина престае. Ал' право зато непрестае, но стои, докле годъ воли трае. Еръ ако се стваръ наѣе, или се таковий на свое врати, опетъ државину добыя, нити смета, што употребљавао и уживао ние, осимъ случая застарѣлости.

Г Л А В А III.

О своини, т. е. праву собственности, нарочито праву баштинскомъ.

§ 211.

Све ствари, добра, и права, коя Србину принадлеже, есу његова своина или собственность, ков ће рећи, да в свакий Србинъ савршеный господаръ одъ свой добара, тако, да в оны властанъ, она по својој вољи уживати, съ њима по вољи располагати, и свакога одтуда исклучити, наравно по пропису законъ.

§ 212.

Право собственности на производе силъ человечески, и остале покретно ствари, ков се силама человеческимъ придржаваю, оснива се на самой природи, слѣдовательно већь в то закономъ природнымъ опредѣлено; право пакъ собственности на непокретна добра, као земль засађене и нарочито незасађене, обезбђено в Уставомъ земальскимъ и закономъ грађанскимъ.

Ово право собственности на непокретна добра, назива се право баштинско, или едномъ рѣчю баштина.

§ 213.

Како годъ што су свахлуцы, тимари и зимети уицнути у Србѣв, тако ниѣ иѣ има, ниѣ се у напредакъ увести могу, но свакий в Србинъ одъ свога добра (мала) савршеный господаръ, или правый баштинникъ, у комъ се закономъ обезбђава и заштиштава.

§ 214.

Ограниченость права собственности никадъ се не предпоставля, но кон бы такову потврђавао, мора њо доказати.

§ 215.

Стваръ една покретна или непокретна може и неколицима принадлежати, и онда се они на цѣлу стваръ односе као едно лице. И право њиво бива право заедничко, ако нѣв коме одъ њѣ особыта часть назначена, коя исклучительно ѣму и принадлежи.

§ 216.

Кой е господарь одъ ствари какове, тай има право и употребити, и уживати е, и сваку ползу одъ нѣ вуѣи; а и по своіой воли неупотребити, неуживати, са свимъ или одъ части на другога пренети. Кой е томе противанъ, или кой то себи присвоява, мора доказательства имати, или у закону, или у изяснѣной воли господара.

§ 217.

Нико несме натерати другога, да свою стварь, или свою баштину или одну часть уступи, было туне, было у промѣну или за новце. Само ако бы общенародно благо изискивало, и то бы Князь у согласію са Совѣтомъ за добро и право нащоа, да се чіе добро на общте благо землѣ и народа употреби, мора поединый житель общте благо своемъ собственомъ предпоставити, и свое добро држави уступити, почемъ подпуну накладу зато одъ државе добые.

§ 218.

Ако ты твою стварь кодъ другога наѣшь и познашь, а ты е ниси уступію, имашь право искати на Суду, да ти се твоя стварь нада.

§ 219.

У томъ случаю моратѣшь на Суду доказати, да е стварь твоя, и кодъ кога се налази. Кое ако яснима знацьма покажешь, стварь ѣшь твою добыти.

§ 220.

Шта выше, ако е онай непомысленъ начинемъ стварь твою себи присвоено, моратѣ ти осимъ ствари и сау штету наклади, и изгублѣный плодъ или добытакъ понунти.

§ 221.

Но ако бы таковый обтуженый, кодъ кога се туѣа стварь нашла, доказао, да е онъ ту стварь купио или на явной продаи, или одъ трговца, кои обычно съ таковимъ стварима тргуе, или одъ занатліе, кои такове ствари прави, или одъ онога, коме е господарь исту стварь на послугу, или на оставу, или у залогу дао, или коме бы стварь иста подъ како-

нимъ годъ видома повѣрена была тако, да купецъ о пѣнма нѣ могао зло помыслити, или о поштеномъ пѣновомъ посумпяти; онда тужитель ту стварь, ако е обтуженый своевольнo непусти и съ накнадомъ се одъ свои предака незадовольнъ, Судомъ добыти веће, него ће право имати накнаду тражити одъ оны, кои су одговарати дужни.

§ 222.

Што се неда разликовати и разпознати, оно се неможе као свое ни тражити; него се само накнада одъ онога, кон е зато одговарати дужанъ, путемъ судейскимъ испати може.

§ 223.

Свакій, у кога се рукама, или учіою се државини стварь една налази, држи се аз поштеногъ држателя, докле се годъ противно недокаже. Само доказано иче право може кога изъ држаня ствари едне избити. У случаю равногъ права првенство припада притежателью ствари.

§ 224.

Ако обтуженый трагъ ствари замеће: говори, да стварь нѣ кодъ нѣга; или е иста стварь кодъ нѣга была, а како е тужитель тужіо, а онъ е ню уклоніо, или одъ себе одметнуо; онъ се већ зато свакога призрѣнія лишава, и стварь се одъ нѣга одузима, и тужителю као правоме господару предав.

Г Л А В А IV.

О прибавлянію стварій.

§ 225.

Да ко постане господаромъ какове ствари, мора такому себи законно прибавити.

§ 226.

За свако законно прибавляніе ствари едне изискуе се пуноважанъ основъ и законный начинъ.

§ 227.

Као што су ствари различитога рода и реда, тако су и начини, којима се исте прибављају, различни.

§ 228.

Нјеке ствари, које ни у којој власти нису, може свакој заузети и задржати, и тимъ самимъ оне прелазе у његову собственостъ, и онъ постаје њиновымъ господаромъ.

§ 229.

Пуста мјеста нису ничија, и такова свакој заузети и освојити може.

§ 230.

За пусто мјесто држи се и оно, које е свовољно остављено, съ намѣромъ невратити се натрагъ. И ово се држи: а) ако правога господара за 10. година нема, нити му се за то време трага ни гласа ава, осимъ ако му ние могуће било вратити се или јавити се; б) ако е толико времена протекло, да е мјесто запуштено у лугъ обрастло, и зато се на ново крчити морало; в) ако е правый господар оставио, на дознавши да е другиј заузео, за годину дана противанъ показао се ние, а могао е.

§ 231.

Само онај лугъ, који се по одредби Правитељства за крчењ опредѣли, може свакој, почемъ окрчи, себи присвојити; и онда да му е крчевина у баштину.

§ 232.

Забранити лугъ ради крчевине, и томъ забраномъ или заватномъ себи присвојити, слободно ние, нити се то безъ особита и нарочита допущена надлежне власти чинити може.

§ 233.

Крчити дозвољбу честу прече е сусѣду него другомъ. Између два успоредна сусѣда дѣли се крчевина на поле дужъ границе њиновы земалја; а тако и са сусѣдомъ са зачеља или увратина. Съ крчевиномъ у бокъ туђе земљ нико да не занлази, но свакој да се држи свога премачеља, осимъ ако му сусѣдъ дозволи.

§ 234.

Што е годь свима жителяма земаљскимъ или едне цѣле общине на уживанѣ опредѣлно, оно поедина лица немаю права заузети, ни сасвимъ ни одъ части.

§ 235.

Дивѣ звѣрѣ шумско, као медведи, куряцы (вуцы), зецови, дивѣи леврови и т. д. онога су, кой њи увати или убѣ; а тако и дивѣ птице, быле оне за ело или не, онога су, кой њи увати или убѣ. Кадъ и где ние слободно ловити, опредѣлитѣ се особытомъ уредбомъ.

§ 236.

Дивячь уваѣна или припитомѣна донде е наша, докле се у нашей власти налази; како пакъ природу дивячине на себе узме, в исподъ власти наше изиѣ, престае быти наша, и припада ономе, кой е првыи увати или убѣ.

§ 237.

И рыба се сматра као шумско звѣрѣ, онде гди особытомъ уредбомъ право рыболова ние забранѣно, или коме уступѣно.

§ 238.

Животиня питома, као коньи, волови и т. д. гуске, патке, кокоши, ћурке и т. д. ако и исподъ власти наше изиѣ, опетъ остаю наше, и право намъ припада на повраѣи, и свакии е дужанъ издати.

§ 239.

Росви домаѣи и голубови наши су тако, као и друга питома животина.

§ 240.

Рой одъ твога преседа твой е; и ты имашъ власть устоице виѣти га, и где годь наѣнешъ, узети га. Но ако ты вѣга за 24. сата виѣти пренебрегнешъ, престае быти твой, и припада као и друга дивячь ономе, кой га увати.

§ 241.

Рой шумскѣи у грму сматра се као стваръ ничѣи, и припада ономе, кой га првыи наѣ и грмъ закрети.

§ 242.

Стварь изгублѣну туђу ако нађешь, нив твоя. Ако се по знаку како-вомъ позна чїя е, да в одма оноемъ вратишь; ако ли се неозна, на е стварь мале вредности одъ едногъ двадесетака до 12. да явишь мѣстной власти, коя ће по обычаю свакоме на знаиѣ дати, небы ли се како господарь исте ствари нашао; ако ли бы стварь выше одъ 12. двадесетака вредила, онда ћешь морати явити Срезскомъ или Окружномъ Началнику, кои ће своимъ начиномъ по потреби и чрезъ Новине обивити.

§ 243.

Ако бы после объявлѣня нађене ствари прилично време протекло, и господарь се ствари показао небы, онда ће се речена стварь или кодъ наодинка, ако бы безбѣдно было, оставити, или кодъ Суда, или кодъ кога другогъ причувати; ако ли се эта стварь сачувати небы могла, онда ће се явно продати, и цѣна оставити и причувати.

§ 244.

Ако се господарь ствари покаже, и свое право ленима знацыма докаже, онда ће се нађена стварь, или цѣна исте нѣму издати, и онъ ће дужанъ быти све учинѣне збогъ ствари нѣгове трошкове платити, и јошть 20. одъ стотине вредности као награду наодинку дати.

§ 245.

Ако се господарь ствари за одну годину дана непокаже, онда ће се стварь нађена или цѣна предати наодинку, кои ће властанъ быти ию као совѣстный притежатель употребити, и нѣомъ ползовати се; тако, да онъ дужанъ буде, стварь или цѣну, ако бы се господарь за три године показао, нѣму натрагъ вратити, задржавши ползу и корысть за себе; ако бы се пакъ господарь ствари текъ после три године явио, да веъ ни за саму стварь одговарати дужанъ nebude, осимъ случая непоштена мышлѣня или преваре, коя паралици нетреба да помаже.

§ 246.

За непоштено мышлѣнїе узима се и оно, кадъ наодинкъ наведенне преднїсе чинити пренебреגיע; у комъ случаю е и за сва нагубна слѣдства одговарати дужанъ, нити му икакова награда принада; но шта выше, оваковый и подъ казнь соразмѣрну поднада.

§ 247.

Ако е нѣи' выше одну стварь заедно нашло, то нѣима свима еднака права и еднаке дужности припадаю. Да е стварь одну заеднички нашао, джи се и онай, кои е првый опазіо, и за ню се машіо, макаръ да бы е другій пређе добавіо.

§ 248.

Што е годъ по природи своіой или по уредби земальской общтена-родно или правительствено добро, оно нѣко себи присвоити неможе, као што су рѣке, острови, обале, руде, нѣке шуме и пѣковъ родъ и т. д. што се особытимъ уредбама опредѣлюе.

§ 249.

За изгублѣне ствари узимаю се и оне, ков су законане, узидане, или како другче сакривене, да имъ се правога господара пезна, съ коима, кадъ бы се нашле, онако исто поступати валя, као и са изгублѣнима и нађенима стварма по горе изложенима прошисима.

§ 250.

Ако бы се такове законане, узидане, или другче сакривене ствари со-стояле у новцу, злату или серебру, у накиту, драгомъ каменю, или други-ма драгоценностима, ков су тако дуго сакривене лежале, да се пѣковъ господаръ дознати и пропати неможе, онда се такове ствари изнађене зо-ву сокровиште (закопано благо), и ово се мора явити Началству Окружно-ме, одкуда ће извѣстіе учинити се врховной власти.

§ 251.

Одъ оваковога нађенога сокровишта припасть е една трећина Прави-тельственной касси, една трећина ономе, кои е нашао, а една трећина о-номе, на чіой се земљи нашло. Ако е пакъ ово двое у одномъ лицу скопчано, онда ономе обадве ове трећине припадаю.

§ 252.

Ова трећина неприпада ономе, кои бы на траженѣ сокровишта най-мѣнѣ быо, или кои бы нађено притаю, па бы се после дознало; ерь у првомъ случаю наймѣнѣицы добылю наиму награду, а у другомъ случаю

трећина припада оному, кон бы за таковога наодника подказао, или ако таковога небы было, припада обштенародной касси.

§ 253.

Но ако работници наймљни случайно на сокровиште наиђу, онда њима као наодницима една трећина припада.

§ 254.

Каково ће право ко на плънъ одъ непріятеля добывеный имати, опредѣлитѣ се у военно-полицайнимъ законима.

§ 255.

Кон туђу стварь покретну одъ пропасти спасе, онай само има право одъ господара, кон стварь прійма, зактевати накнаду за трошакъ учинѣный, и соразмѣрну награду за трудъ. Тако:

§ 256.

Овца моя, кою ты одъ вука отнешь, ние твоя, но моя, ако ти трудъ наплатимъ и штету, кою си претрпію, накнадимъ; кон не може њше взне-ти одъ вредности овце.

§ 257.

Кой изъ пожара што изнесе, ние себи изнео, већь оному, чѣ е; и изъ сакрушене дађе спасено онога е, чѣ е было. Али за трудъ и штету припада плаћа и накнада, наравно коя не може быти већа одъ спасенога добра.

Г Л А В А V.

Прибавляя стварій прираштаемъ и припаткомъ.

§ 258.

Све оно, што изъ едне ствари пронстиче, или се само собомъ њой прираже тако, да одъ другога кога неодолази, зове се прирантай или припатакъ исте ствари. Ово бива или самомъ природомъ или работворинномъ (художествомъ), или и едномъ и другомъ.

§ 259.

Сви производи или плодови землѣ, као траве, гљиве, ягоде и т. д. које земља безъ труда и радиѣ човечије издае и избѣя, принадлеже паравно ономе, чѣя ѣ земља.

§ 260.

Тако и савѣ приплодъ и добытакъ, кои одъ животинѣ едне долази, као теле, ягнѣ, вува, млеко и т. д. принадлеже ономе, чѣя ѣ животина.

§ 261.

Мужко-животно при приплоду неузима се у рачунъ; ниѣ господарѣ животинѣ мужке, одъ које ѣ приплодъ зачетъ, дѣла тражити може, осимъ случая особите погодбе.

§ 262.

И острово на рѣчици, које постане, сматра се као прираштай оны земљи, које дужъ обѣ обале леже. И у томъ случаю господарѣ земљи према новопоставшемъ острову лежећи имаю право по мѣри дужине своѣ земљи исто острово, ако бы на средини лежало, подѣлити; ако ли бы исто острово на одной страни ближе одной обали постало, онда господарѣ исте обале има право цѣло острово задржати. Островѣ на кораблѣносима рѣкама поставшѣ принадлежатѣ Правительству, а са Дунавскимъ и Савскимъ новопоставшимъ островима поступатѣ се по смыслу явныѣ трактатѣ.

§ 263.

У случаю, кадъ вода една пресуши, или се на выше кракова или рукава разцени, и тако се островѣ начине, или се землѣ полюю и поплаве, онда преѣшиѣ право господара оне землѣ мора остати невредимо.

§ 264.

Кадъ вода една свое корыто остави, онда оны сусѣдни господарѣ, кои бы се таковомъ промѣномъ оштетили, имаю право изъ оставлѣнога корыта штету свою накнадити; а после не се съ нимъ онако поступати као и съ новопоставшимъ островомъ.

§ 265.

Она земли, кою бы вода мало по мало на одну обалу навела, припасть-ће господару исте обале.

§ 266.

Она пакъ земля, кою бы вода силомъ одъ едне обале одкинула, и на другу пренела, неће припасти одма господару обале, куда е однесена, но само у ономъ случаю, ако бы пређашній господаръ ню оставио; кое се разумѣва оца, кадъ ню за годину дана радио, или вьомъ-пользовао се небы.

§ 267.

Свакій онай, чію землю вода рони или односи, властапъ е таково противъ урона утвердити; но само у толико, у колико бы нужно было, да свою землю спасе и сачува. И зато ковакове зграде метати, дрва засаживати, и тако токъ рѣке промѣнати, коимъ бы се пловитви, воденицама, рыболову, и другима туђима правама штета нанети могла, неће смети. Зато таково што безъ допущенія Срезскогъ или Окружногъ Началника неће се предузимати.

§ 268.

По овима основима судитће се и случаи, кадъ се брод срони, или водожомъ однесе, на туђу землю навесе. Ако бы горня земля сронѣна дойню тако поклонила, да она пређашній видъ свой изгуби, губи се и припада ономъ, чіа е земля дойни, ако ли задржи свой прежній видъ, остае пређашнійгъ господара, но овай е дужанъ оное штету накнадити по процѣни вештака.

§ 269.

Онай, кон бы туђу стварь прерадио, ню са своіомъ саставио, споно, смѣшао, недобья съ тимъ право на туђу стварь.

§ 270.

У случаю такове смѣше, ако се ствари смѣшане или саставлѣне одвоити или разставити, и тако у пређашній станъ поставити могу, ствари не се о трошку онога, кон е смѣшу учинио, подѣлити, и свака ће се своје господару повратити.

§ 271.

Ако се пакъ ствари смѣшане небы у преѣзашѣ станѣ повратити могли, онда по мѣри смѣшаны стварій иматѣ сви, чѣмъ су ствари смѣшане, заведничко право донде, докле се исто неопредѣли и неразстави.

§ 272.

Ако бы се та смѣшана безъ знаня и волѣ господара ствари учинила тако, да бы помѣшатель на превару ишао, и онога оштетити намѣривао, онда помѣшана стварь принастѣ невинному. И кривцу никаково друго право непринада, по накнаду по мѣри найменѣ цѣне зактевати, кои ѣ му се и присудити; но и соразмѣрну казнѣ за превару свою набѣши неѣ.

§ 273.

Неѣ ли невинна страна цѣлу смѣшану стварь да задржи, онда има право накнаду одъ кривца по мѣри найшеѣ цѣне, и саму штету, или ползу, кою бы имати могао, зактевати.

§ 274.

Ако бы обе стране у томе невинне были, и та бы се смѣшана или случайно догодила, или бы другій ко безъ нѣвова знаня учинио, и ствари се смѣшане, саставлѣне, или споене небы разставити и оддѣлти далѣ, онда остав право ономе, чѣмъ в стварь скупощнннн, или стварь смѣшану задржати, и другога по правой вредности нѣгове ствари исматити, или се подобномъ наплатомъ свое ствари задовольити.

§ 275.

Кой туѣ стварь на свою потребу употреби тако, да само свою стварь оправи или поправи, на се небы она оддѣлти могла безъ порушеня, онда онаѣ неможе добыти стварь свою, но само нѣну вредность, кою ѣ му оваѣ, ако е навалнице учинио, двоструко наплатити, ако ли в нехотице или у незнаню учинио, само едноструко, оснмъ ако поправка нѣе веѣе вредности него сама стварь; онда наравно стварь уступа поправки.

§ 276.

Кой туѣ стварь на свою потребу употреби тако, да она са свимъ другій, и то скупощнннн видѣ добые, то ѣ онда онѣ дужанѣ быти, ако

в хотимще учинію, двоструко, ако ли у незнанію, едноструво вредность нѣму накнадити.

§ 277.

Ако ко на своіой собственной земльи зданіе какво или зграду одъ туђе графевине сагради, и то учини у незнанію, онда истина такова зграда припада нѣму, чія е земля, али мора ономе, чія е графевина, платити по цѣни, као што е међу лодма; ако ли е то знаюћи да е графевина туђа, или и противъ волѣ онога, чія е, учинію, онда ће морати исту графевине цѣну двонномъ платити, и сау штету, ако бы кою господаръ графевине трпїо, накнадити.

§ 278.

Зданіе, кое бы ко одъ свое графевине на туђої земльи саградїо, иде такођеръ за земљомъ, и припада нѣномъ господару, само е онаї дужанъ, ако е онаї то у незнанію учинію, нѣму по обычной цѣни зданіе исплатити; ако ли е онаї то знаюћи и хотєћи, или и противъ волѣ овога учинію, онда му на вољи стои, или по обычной цѣни задржати, или ако му ниве на ползу, нагнати га да графевину свою крене, и нѣму штету накнадити. По ако бы господаръ земљѣ онога, кон бы незнаюћи таково зданіе градїо, гледао, и опоменуо небы, или бы дозволио, и почемъ е саграђено, после противїо се, губи то право, и онаї може му мѣсто нѣгово обычномъ цѣномъ исплатити, и заедно са зданіемъ задржати.

§ 279.

Кои бы съ моїомъ графевинномъ на туђої земльи зданіе градїо, тай е дужанъ мени графевину, ако е знаюћи учинію, двонномъ цѣне, ако е незнаюћи, еднострукомъ цѣномъ наплатити, а зданіе остае ономе, чія е земля, па ће се поступати по пропису преднаведеногъ члена 278.

§ 280.

Што се тиче особытогъ случая, гди е са знаѣмъ и уговоромъ одъ пређашњихъ временѣ ко зданіе на туђої земльи саградїо, за таковїи постои и особита Уредба одъ 3. Апр. 1840. К. В. М. 227.
С. М. 357.

§ 281.

Ако ты твоимъ сѣменомъ туђу ниву засѣвеш, плодъ ниве твоеї, по о-

нога, чїи є нїва, само ако єи незнаюћи учинїю, добытїешь накнаду за сїме и радно, ако ли си знаюћи и навалице учинїю, губишь и сїме и радно. Тако исто ако твоимъ саѣницама туђу землю засадишь, нису твоє, но онога, чїи є земля, ако су вешь жїле пустиле. Ако ли туђу нїву туђимъ сїменомъ засѣешь, или туђу землю туђимъ саѣницама засадишь, одговарашь и ономъ, чїє в сїме, и ономъ, чїя є земля, по смыслу § 279.

§ 282.

Онога є вошка или дрво, на чїой є земљи стабло, ма се жїле и у туђу землю пустиле, или гранє надъ ову падвеле. Само є свзкїй властань, жїле туђега дрвета у своїой земљи пресеѣи, и гранє надъ свою землю надведене скресати. Дрво, когга стабло на међама стои, єсть общїе онїма, чїє су међе.

§ 283.

Щодь ако съ гранє на туђу землю опадне, господарь дрвета да нїе властань тражити га, нїти зато сусѣда прети.

§ 284.

Ако се стране у преднаведенымъ случаїма другїє поравнаю, кое ће свагда совѣтно и добро чинити, онда нека имъ онако буде.

Г Л А В А VI

О прибавляню стварїи предаїюмъ.

§ 285.

Ствари оне, кое вешь имаю господаря, могу се прибавити, кадъ законнымъ начинемъ одъ еднога преїду на другогъ, и овоме се предаду.

§ 286.

Ово быва, или кадъ два или выше нїи међу собомъ уговоръ учїне, или кадъ ко наредбу учини на случай смрти, или кадъ Судїя тако рѣши, или кадъ законъ самъ тако опредѣлява.

§ 287.

Оне покретне ствари, које се предати и узети могу, прелазе на другога онда, кадъ се изъ руке у руку другога предаду.

§ 288.

Оне пакъ покретне ствари, које се не могу изъ руке у руку предати, као што су дугови, товари велики, дуџански еспањи, предаю се знакомъ каковымъ сходнымъ, као што су писменна доказательства, ключевы одъ дуџана или одъ магазе еспапске и т. д.

§ 289.

Покретна стваръ прелази на другога и онда, кадъ онај, који је претваръ какову у свое име као своју собствену држао, изясни се савршено, да ће у напредакъ у име другога, који стваръ исту пријима, држати.

§ 290.

Ствари покретне, ако се послати пријмцу мораю, онда су нѣгове, кадъ њи овај пријми, ако онъ њие наредбу учинио, како да се пошлю; еръ ако е онъ наредіо, како да се пошлю поименце, постаю нѣгове одма, како се изъ руке прилици предаду, и ако тако пропадну, нѣму ће пропасти.

§ 291.

Стваръ покретна постав онѣга, коме е господаръ нѣнъ најпре преда; а ако бы исту стваръ и другомъ обећао, или дати му изяснио се, то ће онъ зато одговарати.

§ 292.

Као што е опредѣљено, да се непокретне ствари у књиге бантинске кодъ Судова окружны уводе, тако ће при свакој промѣни господара морати на новогъ бантинника исто непокретно добро пренети се, и уписати.

§ 293.

Свакој, који на другога добро какво непокретно, као куѣу, нѣвју, ливаду, виноградъ, воѣнякъ и т. д. преноси, мора самъ господаръ или бантинникъ одъ истога добра быти; иначе пренашанѣ таково нема силе ни важности.

§ 294.

Да се непокретно добро на другога преписати може, вуждно е да господарь добра, по учинѣномъ уговору или изясненію, самъ Суду лично предстане, и на то сонзволн. У случаю немогућства или немоћи моратъе то чинити или преко довољно на то опуномоћенога лица, или ће предъ два изъ Суда изслата члена свою волю изяснити, и писменпо заключеніе предати, кои ће то Суду доставити.

§ 295.

Стварь непокретна, као кућа, виноградь, нива, ливада, која се на другога преноси, мора точно назначена и опредѣљна бити, тако, да се разликовати одъ своіо други' може; као мѣсто назначити, гди лежи, границе и међе означити, сусѣде уписати; преко тога назначити и мѣсто и време заключенога посла.

§ 296.

Ако бы се промѣна таква, или превашанѣ на другога оснивало на пресуди Судейской, или деобномъ писму, или на тестаменту, то се и таква доказателства приложити и навести мораю.

§ 297.

Ако ко довољнога и яснога доказателства за уводъ у књиге баштинске нема, а нѣму бы на срцу лежало, у књиге увести се, то онъ може међу тимъ заклевати, да се уведе подъ условіемъ, ако свое право не покаже Суду, да се онетъ избрише, ков ако бы онъ по пропису доказао, онда првенство добыя као правый господарь одъ дана условногъ уведенія у књиге.

§ 298.

Кой пре на одну стварь непокретну у књиге јавне уведень буде, онога е стварь.

§ 299.

Са уведеніемъ новогъ господара у књиге јавне баштинске онъ и законну државину добыя, која се по обычаю и получава.

§ 300.

Како е ко стварь пріймію и добыю, онъ и сва права съ нѣомъ скончана добыя, съ коима нетреба смѣшати права на саму личность предавателя односеѣа се; она слѣдую за лицемъ.

§ 301.

Тако исто и бремена са стварю скончана на явнымъ кнѣигама осниваюѣа се прелазе на новога господара заедно са стварю. Зато кой стварь какову прійма, взиа добро да се извѣсти и о правама и бременама съ нѣомъ скончанима; иначе слѣдства самъ себи нека припише.

§ 302.

Собственность стварій губи се или кадъ и такога воли господара, или кадъ законъ прописуе, или кадъ пресуда судейска тако гласи. И онда непокретне ствари прописуюсе на другога, коме исте ствари по основу реченомъ припадаю.

§ 303.

Начинъ пакъ, кои при пренашаню стварій, нарочито непокретны кодъ Суда наблюдавати валя, зависитѣе одъ особытогъ прописа и упуѣени.

Г Л А В А VII.

О З а л о з и.

§ 304.

Стварь она, на кою займодаваць таково право има, да ако дужникъ по обязательству на време нѣга намирію небы, онъ себе изъ нѣ намира, зове се залога.

§ 305.

Свака стварь, коя годъ меѣу людма пролази, и овима на потребу всть, може служити као залога. Она ако е покретна, раѣа залогу покретну, ако ли е непокретна, раѣа залогу непокретну, и свака свою природу задржава.

§ 306.

Свака залога предпоставља дугъ. По свакој дугъ неводи за собомъ право на залогу. Ово право мора бити или већ закономъ опредѣљено, или на уговору или последњој вољи господара основано, или текъ пресудомъ судейскомъ добывено.

§ 307.

Покретна стварь онда е у залози, кадъ е управо предана већ; а непокретна онда, кадъ е као и друга собственостъ у књиге судейске уведена.

§ 308.

Покретне ствари, које се немогу предати изъ руке у руку, предаю се као и кодъ права собственности сходнимъ или уобычајнимъ знацима.

§ 309.

Право на залогу може се и међу тимъ прибележити у књиге, које бива као и при условној прибележки права баштинскога.

§ 310.

Кои има залогу каквоу, тај може исту опетъ другомъ у залогу дати, ако му одъ његовогъ заложителя нив нарочито забрањено.

§ 311.

Тако и на залогу непокретну може другій безбѣдности ради за себе право заложно прибавити, ако својимъ путемъ исто у књигу судейску уведе.

§ 312.

Ко залогу има, онај право има на одређеный рокъ, ако дужникъ дугъ неисплати, цѣномъ залогѣ себе намирити; ако што претече, вратитѣ дужнику.

§ 313.

Ако е залога у треће руке, као пазалога, прешла са знањемъ господара исте, онда овај неможе дугъ свой исплатити безъ знања трећег, у чимъ се рукама залога налази.

§ 314.

Свакій само свою собствену стварь заложити може. Залого на тују стварь неважн ништа, и уништожава се на тужбу господара ствари, коме припада право на повраћај свое ствари, коју онај издати мора, имајући право накнаду одъ заложителя тражити.

§ 315.

Право залогѣ на стварь садржава у себи и право на плодове ствари, и све што изъ нѣ произлази. Само сабраши и одновни већь плодови не-сматраю се као са стварию скоччани.

§ 316.

Ко има право залогѣ, на бы се показало, да е вредность залогѣ т. е. заложене ствари тако малена, да се дугъ изъ нѣ намирити неможе, онда тай има право невати одъ свога дужника другу доволъну залогѣ за свой дугъ.

§ 317.

Онај, кои добые залогѣ за сигурность свога дуга, дужанъ е стварь заложену позорљиво чувати, да се небы како изгубила, или порушила и покварила; ерь у томъ случаю онъ ће за кривицу свою или небреженіе одговарати, и залогѣ накнадити морати. Само ако бы заложена стварь са свимъ случайно изгубила се или порушила и покварила, онъ се одъ одговора и накнаде ослобођава.

§ 318.

Заложену стварь займодавацъ употребљавати, и нѣомъ се служити не-властанъ; осимъ ако не то одъ господара заложене ствари нарочито дозвољено.

§ 319.

Ако бы држатель залогѣ стварь заложену другоме у залогѣ дао, онда овъ у случаю кадъ бы заложена стварь пропала, или се порушила и покварила, свакојко зато одговара, и онда кадъ кодъ цѣга неса стварь небы пропала, порушила се или покварила.

§ 320.

Ако бы време одређенога рока за исплату дуга прошло, и дужникъ

займодавца намирію небы, нити бы залогу искипю, онда овай има право са знанѣмъ Суда заложену стварь продати, и себе намирити.

§ 321.

Ако бы се заложена стварь скуплѣ продала, него што дугъ износи, онда ѣе се сувышакъ издати дужнику; ако ли цѣна одъ продане залогѣ небы залегла, онда займодаваць може остало, што іоштѣ недостае, одъ свога дужника тражити.

§ 322.

Ако бы господаръ заложене ствари за време, докъ іоштѣ залогѣ трае, исту стварь на другога пренео, то овай ние дужанъ пустити в изъ руке донде, докъ иѣга дужникъ ненамири.

§ 323.

Ако стварь заложена пропадне, или се займодаваць права на залогу одрече, или в безусловно дужнику поврати, онда и залогѣ престае, премда дугъ и после остае.

§ 324.

Ако в залогѣ на нѣко опредѣлѣно време ограничена была, онда како исто време протече, престае и право на залогу.

§ 325.

Кадъ се дугъ исплати, престае залогѣ; тако да како годъ што в дужникъ дужанъ дугъ платити, тако е и займодаваць одма дужанъ залогу издати, нити в властанъ задржати в збогъ другогъ каквогъ дугѣ. Онъ у томъ случаю може себе само съ тимъ обезбѣдити, што бы заложену стварь у Судейске руке предао, и зактевао, да се сигурности свое ради задржи, и узати, да небы меѣу тимъ нѣговъ дужникъ що упропастити могао.

§ 326.

Право залогѣ на непокретна добра, кое се ипотекѣ или баштинскомъ или мвлчичкомъ залогомъ назива, добия се, кадъ се дугъ, илти писменна исправа, на којой се дугъ осива, у кнѣвѣ Судейске своимъ путемъ уведе, т. е. убаштини (нѣтабуавра).

§ 327.

Кадъ е дугъ какавъ у кнѣге Судейске уведенъ, и на непокретно чѣ добро уписанъ, или убаштинѣнъ (интабулиранъ), онъ е онда тако за оно непокретно добро везанъ, да ово свагда за подмириванѣ истога дуга служити мора безъ призрачїя на особу, чѣ е или у чїма се рукама налази исто добро.

§ 328.

Ако се таково подъ бантинскомъ залогомъ (интабулациомъ) налазеће се добро на другога пренесе, то оно и дугъ уписаный са собомъ носи. Но таково добро исплати, а немотри, да ли дуга на нѣму убаштинѣнога (интабулиранога) нема, самъ себи нека прищине, кадъ истый дугъ плати морао буде.

§ 329.

И ово добро остае донде за дугъ убаштинѣный (интабулираный) подвизано, докле се годъ истый дугъ изъ Судейски кнѣга своимъ путемъ невзбрише.

§ 330.

Кадъ више дугова на едномъ добру непокретномъ убаштинѣны (интабулираны) има, онда се исти дугови онымъ редомъ наплаћивати мораю, коимъ су уведени, тако да онай дугъ првенство има, кои е пре уведенъ. Први се дугови такови мораю подпуно намирити, ако другима позднїма и вишта недотегне.

Г Л А В А VIII.

О службеностима (сервитутима).

§ 331.

Службеность вообщите есть неко бремя, коимъ се уживанѣ чїегъ права собственности (имовине) ограничава тако, да е онай дужанъ на пользу другога, коме право припада, у своіой ствари нешто тринти, и ономе допустити, или нечинити, што бы иначе чинити право имао.

§ 332.

Свака службеность по својој природи везана е за стварь, кое право собственности ограничава, нити се са промѣномъ господара ствари мѣня; по истымъ правомъ и бременомъ прелази съ едногъ на другогъ.

§ 333.

Ако ли бы само на неко лице, коме бы право на ограниченъ чѣв имовине принадлежало, ограничавало се, онда то нарочито мора изражено быти.

§ 334.

Службености такове или леже на польскомъ добру, као пѣвни, ливади, и служе на удобность другомъ польскомъ добру, или леже на кућама и кућнимъ земляма, и служе на удобность другой кући или кућной земљи.

§ 335.

Польске службености обычне и главне биваю саѣдуюће:

- 1) На туђој земљи држати стазу, путању за стоку или за кола, и нѣма се за свою удобность служити.
- 2) Съ туђега бунара или извора воду посетити, ту стоку поити или воду одводити.
- 3) Стоку на туђој земљи држати и пасти.
- 4) Дрва туђа сећи, суво гранѣ купити, огранке кресати, жирѣ купити, и листѣ брати.
- 5) На туђој земљи дивячь ловити, птице вѣтати и рыбу ловити.
- 6) Камепѣ вадити, песакѣ копати, гречѣ палити.

§ 336.

Кућне службености обычне и главне есу:

- 1) Имати право, свое зданіе на туђе наслоштити.
- 2) Греду, рогѣ или другу градѣику у туђе зидѣ увуѣи.
- 3) Прозорѣ у туђемъ зиду отворити, было то збогѣ свѣтлости, было збогѣ изгледа.

4) Стрею или патремакъ надъ земљомъ или кућомъ свога сусѣда надводити.

5) Дымъ крозь дымнякъ сусѣда пропуштати.

6) Кишницу са свое стрее на туђу земљу наводити и проводити.

7) Свакојке течности на земљу сусѣда свога проливати, и тамо пропуштати.

И ово су све такове службености, којма еданъ право има штогодъ на земљи сусѣда свога предузимати, што овај тринти мора.

§ 337.

Друге су опетъ кућне службености такове, којма е притежатель служеће земљѣ обвезанъ, штогодъ начинити, што бы му иначе по пространству понятія права баштинскога чинити слободно было, као што су:

8) Да я збогъ угодности другога, коме то право припада, немамъ власти кућу мою на выше подићи.

9) Да немогу кућу мою изжомъ начинити, него што е.

10) Да немогу ништа на момъ кућништу подизати, чимъ бы другога зданію, коме право то припада, свѣтлость или воздухъ одузети могао, или

11) Чимъ бы се изгледъ нѣговъ заслонію.

12) Да кишницу са стреев моихъ куће немогу одъ земљѣ сусѣда, коме бы иста на заливанѣ башче или другимъ начиномъ на пользу служила, одвести.

И ово су службености обычне, ков су за стварь везане, и прелазе съ едне особе на другу.

§ 338.

Но биваю службености и такове, ков се само за особу едну вежу, и непрелазе на другу; такове су обычне: кадъ ко право добые, да стварь туђу употроби, да ужива, или да у кући туђою обитава.

§ 339.

Быва пакъ често, да службености ове одступе одъ свое природе, тако да оне, ков су за стварь везане, само се лицу едному даю, или се само на

неизвѣстно одъ волѣ зависече време опредѣлюю. Но онда у случаю сумнѣ или расире свагда се отступанѣ таково доказати мора.

§ 340.

Свака службеность или се оснива на закону, или на уговору, или на последньої волѣ, или на пресуди Судейской, или на застарѣлости.

§ 341.

Законъ ограничава право собственности чѣв само у ономъ случаю, кадъ другій свое добро или са свимъ или одъ части употребити небы могао, н. п. кадъ ко на пиву свою неможе друголичѣ доћи, ако преко туѣ не преѣс, онда овай по закону мора путаю преко свое пиве оное допустити.

§ 342.

Службености прибавляю се онымъ начинемъ, као што се вообщте собственности различны стварій или добара добываю.

§ 343.

Вообщте при испытываню и суденю о службеностима валя се држати главнога понятія, по коме овай, коме служече добро принадлежи, нив сбвезанъ што чинити, но само е дужанъ допустити другоме, да овай какво право ту има, или е дужанъ штогодъ нечинити, што бы иначе као господарь у своіой ствари чинити право имао.

§ 344.

По томе се и пытанѣ о сдржаваню и оправаню ствари служече рѣшава, т. е. сдржаванѣ и оправанѣ ствари служече спада на онога, кон исту употребљава, дакле по реду на онога, коме право на службеность принада. Но ако бы исту стварь и овай, чїи е, употребљавао, то и онъ по мѣри употребљаваня и къ трошку притеѣи мора.

§ 345.

Кон право на службеность има, онъ истина то по волѣи може употребити на онай начинъ, кон се нѣму найсходїи види; али му никако непринада право службеность распростраити на далѣ; но мора се задржа-

ти у границама овима, кои су или по самој природи, или по израженој вољи господара служећег добра опредѣљене.

§ 346.

Службеностъ свака, која е за стварь одну везана, остае постојана: она се не може по вољи одъ ствари оддѣлити, ни ти на другу стварь или на друго лице пренети. И тако се свака службеностъ држи за нераздѣљиму зато, што право оно, кое ко на служећој ствари има, не може се ни преиначити ни подѣлити, ма се иста стварь умножила или умалила, или изкомадала.

§ 347.

Једна стварь може не само едномъ но и неколицини служити, само ако онај, који е право исто пре добио, съ тимъ уштербъ не трни.

§ 348.

И по овима основима ваљ судити и опредѣљивати отношенія правѣ кодъ различны родова службености. Тако:

Кои на свомъ зиду, стубу, или диреку, сусѣда свога зданіе паслониѣно држи; или ко у своме зиду, стѣни (дувару), диреку, туѣу греду увучену трни; или туѣу дымъ крозь свой дымникъ пропушта; тај мора одъ части истый зидъ, стубъ или дирекъ и дымникъ и оправљати. Али се одъ нѣга никако зактевати не може, да онъ и господареѣ зданіе подунире, или греду или дымникъ сусѣдовъ оправља.

§ 349.

Онај, коме само припада право на прозоръ, може само свѣтлостъ и воздухъ имати, а нема заедно право и на изгледъ. И зато господарь служећег добра може све оно у своме добру чинити, што само свѣтлостъ и воздухъ сусѣду не одузима, шта више онъ може зактевати, да се на таковий прозоръ решетка метне, у колико свѣлости и воздуху не смета; врѣ изгледа не треба да има.

§ 350.

Ко годъ има право на прозоръ, на онога свога и дужностъ пробой (прозора) таковий садржавати; и ако то не буде чинио, на бы одтуда штета произишла, мора за исту одговарати.

§ 351.

Онай, кои има право на капанѣ стрее, може кишницу са свое стрее на туѣу стреею пустити, было само по себи, было на олуке да тече. Онѣ може свою стреею и подиѣи, али на тай начинѣ, да нѣгова кишница служеѣмѣмъ зданію непадне на веѣій тереть пего пре што в было. И будуѣи да бы многій снегъ нагомиланѣ на веѣій тереть быо, него кишница, зато мора овай нѣга почистити за времена. Такоѣерь и олуке за одтицанѣ воде треба да садржава у добромъ стаю, да се небы кварѣ служеѣмѣмъ добру учинію.

§ 352.

Кои има право кишницу са суеѣдне стрее на свою землю или банчу наводити, овай мора и олуке, и све зато одреѣене згоде и направе о своемъ трошку садржавати.

§ 353.

Равнымъ начиномъ ако бы за проводъ течностій нужди были видены и водояке, то такове мора онай начинити, коме господарѣна земля принадлежи; онѣ иѣ мора, ако потреба съ собомъ доноси, и покрыти, и чистити, и тимъ тереть служеѣной земли олакшати.

§ 354.

Кои има право на стазу на туѣой земљи, онай може преко туѣе землѣ иѣи, или и друге люде пуштати, да къ нѣму туда долазе. Али яштити или возити се неможе.

§ 355.

Кои има право, да путаньомъ преко туѣе землѣ свою стоку прогони, онай може истомъ путаньомъ и колнца терати. Али тяжка бремена туда вуки неможе.

§ 356.

Кои има право само на путь на туѣой земљи, онай може туда кола возити съ два, четири или и выше коня, волова, бывола и т. д. а и марву везану проводить; но марву или стоку пуштену чоцоромъ преко исте землѣ претеривати неможе.

У свима овима случаима мора се овај строго опредѣљне стазе и путањ држати, а не веругати, и нове путове правити, и нарочито на то мотрити, да небы марва или стока пролазећа штету служећој земљи чинила.

§ 357.

Путове, мостове и прелазе службености подложне мораю сви соразмѣрно обдржавати, кои се годъ нѣма службе; слѣдователно и онај, коме земля служећа принадлежи у онолико, у колико се истима ползуе.

§ 358.

Ако бы се ови путеви и прелазы каковымъ случаемъ, н. п. изливомъ, буиномъ, одрономъ покварили, онда се мора друго мѣсто зато опредѣлити, докъ се они возобнове и у преѣшнѣ станѣ неоставе.

§ 359.

Кой има право съ туѣгъ бунара или извора воду зантати, тай мора имати право и доћи до бунара.

§ 360.

Кой има право, воду са туѣ земли на свою наводити, или са свое земли на туѣу одводити, овај мора имати и право, нуждне олуке, чупкове, и уставе о свомъ трошкѣ правити и намѣштати. И ово све у толико, у колико земля господарској све то на опредѣљну ползу служи, а служећој земљи веѣгъ уштерба нечини.

§ 361.

Ако бы ово право воду наводити не едномъ, но неколицима допущтено было, па бы се оскудость у води показала; онда е прече ономъ, кои е пре то право добыю, или ако су заедно добыли, па еднако право имаю, онда ће се соразмѣрно између нѣи вода подѣлити.

§ 362.

Ономе, кои право на попашу има, припада право свою стоку на туѣу землю пагонити, онде држати и пасти, паравно тако, да се кварь самой земљи нечини, и да господарь служеће земли може обычнымъ начиномъ слободно и неограничево землю свою обработавати и нѣомъ се пользова-

ти. И у овомъ случаю ако ние опредѣлно, какова стока и колико комада, и кадѣ и докле пасти може, мора се онako држати, као што е за време застарѣлости исто уживанѣ мирно и ненарушимо было.

Иначе ако се и по томе опредѣлити неможе, но јоштѣ бы сумни о-стала, онда ће слѣдујућа правила за правацъ служити:

§ 363.

Подъ правомъ на пашу као службеность разумѣва се, да свакии родъ теглеѣн' животни', и говедѣ и оваца пасти може, само не свинѣ и пилежъ, а тако и козе у младимъ шумама. Нездрава пакъ и туѣа марва са свинѣ се одъ ове паше исклучуе.

§ 364.

Ако ние опредѣлно число, колико комада стоке да пасти може, онда се мора оно число држати, ков е за време застарѣлости (10. година) было; ако ли се ово менило, онда се мораю три прве године узети, и средиѣ число држати. Ако ли бы и то непознато было, онда треба гледати на то, колика е и каква е паша, па по томе число опредѣлити. По у свакомъ случаю не треба да се допусти више стоке на пашу землѣ служеће, него за колико на господареѣой земљи пише за зимницу добыти се може. Подмладакъ на сиси у ово число неброне.

§ 365.

Стока на пашу служеће землѣ неможе се изгонити свагда, но само у опредѣлно за такову пашу време: ков е или уговоромъ означено, или како е гди уобычаено. У случаю сумнѣ узима се свагда за правацъ то, да се польскомъ уредномъ обрабатавано небы препоне съ тимъ чиниле, или да се небы противъ каковы у томъ призраѣнию постоеѣн' уредба по-стушило.

§ 366.

Право ово огравичава се само на пашу. Слѣдователно нити оваковий, коме право на пашу припада, може траву косити, нити господара служеће землѣ исклучити може, да и иѣгова стока заедно не пасе, нити саму земљу кварити сме; шта више онѣ е дужанѣ служеће добро одъ сваке штете и квара чувати, и зато на стоку пастыра давати.

§ 367.

Но ни господаръ служеће землѣ не треба ништа да предузима, чимъ бы се уживанѣ права службености понаше ограничити могло. И ако бы се случайно паша умалила, онда се соразмѣрно ограниченѣ учинити може.

§ 368.

По изложенимъ основима судити се мора и обично узајмно допуште-нѣ, да сусѣдъ еданѣ на другога землѣи у одређено време своју стоку пас-сти може; ков за избећи распре могу и села едно другомъ допустити, а и Срезови и Округија међу собомъ уредити.

§ 369.

По предиведенимъ основима и прописима мораю се судити и случаи остали службеностѣи, као право на сѣченѣ дрвѣ, жировницу, бранѣ листа, на ловъ и рыболовъ, на вађенѣ камена, копанѣ песка, паленѣ креча.

§ 370.

Одъ овога права на службеность какове ствари разликовати валя пра-во саучастѣя у собственности, ков по основима смѣсничества судити валя.

§ 371.

Одъ овы службеностѣи разликую се личне службености, при којима нѣ една стварь другој на полузу опредѣљива, но стварь е за користь ли-цу каковомъ назначена. Ово бива одъ три струке, кадъ една стварь ка-ковомъ лицу само а) на употребленѣ, б) на уживанѣ, в) за обитаванѣ служи.

§ 372.

Ко има право одну стварь употребити, опай може према своме станю безъ призрањѣ на свое остало имањѣ истомъ стварю позвovati се по по-треби, коя се узима одъ оногъ времена, кадъ е право речено почело. Но саму стварь таковѣи не може намѣнити, ни на другога пренети.

§ 373.

У осталомъ сва друга полза принадежи господару ствари, кои е ду-жанъ све терете са стварю скончане носити, и исту у добромъ станю обдржавати. Само у колико бы полза ова маля была него теретъ, мора

онай, кон право на употребленіе има, додати, или одъ употребленія престати.

§ 374.

Коме припада право на уживанѣ туђе ствари, онай може туђу стварь, само суштность иѣиу ненарушаваюћи, безъ свакогъ ограниченія уживати.

§ 375.

Свака стварь мора се по својој природи употребити и уживати. Тако и потрошне ствари, као што су готови новци, мораю се потрошити, да се употребе, па се само у вредности враћаю; осимъ ако в где новацъ подъ лихву данъ, онда се само лихва искати може.

§ 376.

Кон има право службености на уживанѣ, ономе припадаю сви приходи одъ едне ствари, и обычни и чрезвычайни, у найпространіемъ смыслу. Изузима се сокровиште, ако бы се у земљи, коя за уживанѣ служи, нашло: кое господару землѣ припада по прописанимъ опредѣленіима.

§ 377.

Но онъ и све редовне и чрезвычайне трошкове, безъ кон се плодови имати немогу, као и бремена, кои стварь давати има, носити мора; осимъ случая, ако бы ова бремена плодове чисте превазишла.

§ 378.

Онъ в дужанъ саму стварь као добаръ домаћинъ чувати, и садржавати, ништа неумалити нити угаманити, и ако бы што угнуло, понунити, да у своя време у истомъ стаио, у комъ в прійміо стварь, врати.

§ 379.

Ако бы по случаю нужно было, ново зданіе подићи, или старо онало са свимъ обновити, то ће зависити одъ особыте погодбе између уживателя и господара землѣ; еръ нити в овај дужанъ туне градити, нити в ономе, ако самовластно таково подигне, дужанъ овај безусловно накнаду учинити. Нужда и потреба къ опредѣлѣиомъ уживаню у овомъ случаю служитѣ за основъ пресуђиваня.

§ 380.

Но у свакомъ случаю, ако се господаръ ствари са уживателѣмъ у при-
зрѣнію накнаде трошкова на повышенѣ ползе учинѣны небы поравнати
могао, неможе му онай на путь стати, да безъ нарушеня ствари исте
трошкове одцепи, или ако то нив могуће, судейскимъ путемъ прецѣвити
даде.

§ 381.

У каковомъ е станю уживатель стварь пріймію, у онаковомъ мора и
господару вратити. Зато при преданъ нужно ће быти ствари за ужива-
нѣ точно описати и назначити; кое ако нив учинѣно, онда се држи, да
е уживатель све ствари у добромъ и употребителномъ станю пріймію.

§ 382.

Сви плодови и све корысти сbrane, или само одъ ствари оддвоене при-
надлеже при враћаню уживателю; несбрани пакъ и неоддвоени припадаю
господару ствари; само е дужанъ трошкове на исте плодове учинѣне у-
живателю накнадити у ономъ случаю, ако овай нив при прійманю стварь
завдно са плодовима безъ накнаде пріймію.

§ 383.

У случаю ако бы самой ствари опасность упропашћеня предстояла,
може господаръ ствари зактевати, да уживатель или употребитель стварь
обезбѣди, да пропасти неможе.

§ 384.

Ко има право обыгаваня у чіой кући, онай може у кући живити, и
што е за обыгаванѣ употребити, т. е. не само себе, но и куйну, таванъ,
подрумъ; али не и дућане, магазине, амбаре, котарке и т. д. по зато изи-
скуе се особито опредѣленіе.

§ 385.

У свакомъ случаю господаръ зданія има право свое добро надгледати,
и о ономъ исключительно располагати, што къ обыгаваню неспривадежи.

§ 386.

Како годъ што свакій, кои мысли да има право на службеность чів

ствари, може таково одъ господара ствари зактевати, и ако му овај не-
допусти, путемъ судейскимъ тражити; тако и господарь ствари има пра-
во, неправедногъ присвоителя изъ службености свое ствари исключити, и
ако овај неће да одустане, путемъ судейскимъ нѣга изъ ствари свое
избити.

§ 387.

Службености, као съ едне стране права, а съ друге обвезательства, пре-
стаю онимъ начинемъ, конимъ вообщте и остала права и обвезательства
престаю. Нарочито пакъ престаю:

§ 388.

Кадъ или господареѣа или служеѣа земли пропадне, онда престае и
службеность. Но ако бы се земля или зданіе обновило, и у преѣашиѣ
станѣ поставило, онда и службеность се у преѣашиѣ станѣ повраѣа и свою
прежню силу добыи.

§ 389.

Ако се господареѣа и служеѣа земли састави, и припадну обе едномъ
господару, и онда службеность; као у собственной ствари, престати мора.
И кадъ бы господарь доцнѣ одну одъ овы земали на другога пренео, он-
да зависи службеность одъ нѣговогъ соизволеня и новы условія; ерь нѣму
припада неограничено право са своимъ добромъ располагати.

§ 390.

Ако е ономе, кои е право службености уредіо, само то привременно
припадежало, или и иначе на неко извѣстно време опредѣлѣно, онда ка-
ко оно време истече, и службеность престае сама по себи.

§ 391.

Кадъ бы службеность, наравно лична, коме годъ доуде само дана, доуде
небы другій неке одреѣене године достигао, и. и. кадъ бы удовица добы-
ла право у куѣи живити доуде, доуде сынъ пунолѣтанъ nebude, онда ого
престае, ако бы онъ и пре. пунолѣтности умро.

§ 392.

Службености личне, т. е. ков су за лице какво везане, престаю, како

исто лице умре. Ако бы службеностъ такова на наследнике гласила, онда у случаю сумњѣ само се подъ тимъ први законни наследници разумѣваю. Ако ли на цѣлу породицу гласи, онда се односи и прелази на све членове исте породице. Ако ли е дана единой задруги или общини, онда такова трае, докле годъ иста задруга или община постои.

§ 393.

Годишній ужитакъ ако е наследнику или другомъ коме постоянно опредѣленъ, на се ни изъ рѣчій последнѣ вољѣ или уговора, ни изъ смисла опредѣльнаго права, ни по прилици потребе и мѣре опредѣлити не може, да с на единствено лице истый ограниченъ, онда ће се и на све наследнике пренети моћи.

Г Л А В А IX.

О н а с л ѣ д і ю.

§ 394.

После смрти жителя Србскога добра нѣгова, и права и обвезательства, осимъ чисто личны, прелазе као наследіе на другога, кога по реду законъ опредѣлюе, ако онъ уговоромъ или завѣщаніемъ ние другогачіе уредіо.

§ 395.

Наследіе по закону припада најближима сродницима по крви редомъ у слѣдующимъ членовима опредѣљенимъ.

§ 396.

Дѣца мужка умрлога и њини мужки потомци добылю први наследіе; они искључую сестре, отца и матеръ и све предке њине и њиново потомство или побочне сроднике.

§ 397.

Полико мужке дѣце, на толико се дѣлова дѣли иманѣ родителско, и свако дѣте мужко добыа раванъ дѣо. А женской дѣци у овомъ случаю

припада уживанѣ, издржанѣ, снабдѣніе и пристойно удомлѣнѣ по постоенемъ обычаю.

§ 398.

Разлика се нечини између дѣце мужке, родила се она за живота, или после смрти отчине, само ако е у законно време.

§ 399.

Унучадъ мужка безъ отца заоставши при наслѣдію представљаю отца свога, и добыио нѣговъ дѣо, т. е. онолико, колико бы онъ добыо, да е живъ, ма нѣи колико было. Тако и праунучадма мужкима припада дѣо свои родители умрши.

§ 400.

Ако нема мужке дѣце, но само бы женске дѣце было, онда женска дѣца наслѣђую заоставше иманѣ отчино све на равне части. Женско потомство дѣли са женскимма по праву представлѣня.

§ 401.

Ако по смрти Србина небы остало ни мужка ни женска потомства, онда иманѣ нѣгово наслѣђуе нѣговъ отаць.

§ 402.

Ако нема отца, онда припада браћи рођеной и њеной дѣци, начиномъ опредѣлѣнымъ; ако ли ни овы нема, онда матери и сестрама.

Браћа и сестре само по отцу или само по матери, учествую само у њеномъ дѣлу.

§ 403.

У овомъ случаю ако брата небы жива было, или сестре, но было бы њиногъ потомства, онда бы потомцы по назначеномъ реду участвовали у наслѣдію по праву представлѣня, то есть примаюћи сви скупа еданъ отчинъ дѣо.

§ 404.

Ако нема ни мужке ни женске дѣце, ни отца ни браће ни њина потомства, ни матери и сестара, онда наслѣдіе прелази на дѣда по отцу, и

ако овога нема, на његово потомство, т. е. стричеве по праву представљени, и ако овы небы было ни њина потомства, на тетке, съ којма на дѣо долази баба (као мати са сестрама), и њново потомство: наравно разумѣваюћи свуда потомство најпре мужко, па кадъ овога нема, женско.

§ 405.

Ако небы было дѣда по отцу ни његова потомства, онда прелази наслѣдіе на прадѣда по отцу, и њгове потомке, најпре мужке, па ако овы небы было, на женске и њино потомство.

§ 406.

Ако ни овы небы было, онда наслѣђуе прапрадѣдъ по отцу и његово потомство мужко, и ако овога нема, женско.

§ 407.

Ако ни овы нема, онда наслѣдіе прелази на отчина чукундѣда или другогъ прапрадѣда и његово мужко, и за овимъ женско потомство.

§ 408.

И ако овы нема, онда прелази наслѣдіе на материнъ родъ овимъ истимъ редомъ и начиномъ до колѣна шестога.

§ 409.

Дѣца изванъ брака рођена добыио право на наслѣдіе као и други законни наслѣдници само онда, кадъ бы позднимъ бракомъ законнымъ она позаконѣна была.

Иначе ванбрачна дѣца као незаконна немогу имати права законнога на наслѣдіе ни отчино ни материно, но само са изисѣбномъ вољомъ отца или магере.

§ 410.

Дѣте усвоено има право на наслѣдіе поочима или поматере своѣ. У случаю њгове смрти безъ дѣце и потомства не само одъ поочима и поматере наслѣђено, но и оно, што самъ стече и приплоди, прелази на потомке поочима и помайке. Ако ли овы нема, онда е у тековини и приплоду његовомъ преча њгова него поочимова и помайчина родбина. Наслѣђено пакъ добро одъ поочима и помайке прелази на родбину њнову по законномъ реду, а не на родбину њгову.

§ 411.

По смрти ванбрачнога незаконнога дѣтета безъ дѣце и потомства законнога нѣгово имаѣ ненаслѣђуе родителъ, но ранителъ. Моћи ће истина и отацъ и мати наслѣдити, но то као ранителъ и ранительница.

§ 412.

Како годъ што е мужъ дужанъ свою жену за живота свога ранити и сажравати, тако се та дужность и после смрти нѣгове простире на удовицу, докле име нѣгово носи.

§ 413.

Жена дакле по смрти мужа остав као удовица на уживаню добара мужевљи, и ужива заедно са онима, кои су и за живота мужевља участвовали; нити у томе разлике има, была она у првомъ или другомъ или третьемъ и т. д. браку, и зародила се она съ њимъ или незародила.

§ 414.

Ако удовица, по смрти мужа на уживаню добара мужевљи са дѣцомъ мужкомъ или женскомъ, или са родителъима нѣговимъ или браћомъ и сестрама заоставша небы се сложити могла, на бы или она или наслѣдницы ови деобу зактевали, то у такомъ случаю припада вѣой на уживанѣ равнѣ дѣо са истима законнимъ наслѣдницима, којима ће таковий после смрти нѣне, или у случаю преудае припасти.

§ 415.

Ако овы назначены наслѣдникѣ мужевљи (§ 414.) небы было, то удовицу до смрти нѣне или преудае нико изъ мужевља цѣлога иманя кренути неможе. После смрти пакъ нѣне или после преудае прелази цѣло мужевлѣ заоставше имаѣ, кое е жена као удовица уживала, на нѣгове законне по реду наслѣднике, ако онъ другогчѣ расположю нѣе.

§ 416.

Оно добро или имаѣ, кое жена мужу ради лакшега живлѣня принесе, сматра се као нѣна собственость, и само прилодь одъ нѣга спада подъ потрошакъ, за кои мужъ нѣе дужанъ одговарати; а оно после смрти женине прелази на нѣне законне наслѣднике по одреѣеномъ реду. И ако овы небы было, онда наслѣђуе мужъ, и мужевљи законни наслѣдницы.

§ 417.

Ово се разумѣва кодъ мужа и жене, кои по закону у браку живе; ерѣ ако су разстављени Судомъ, ако е жена свога мужа вѣроломно оставила, ако е мужъ по жестини срѣца жену одъ себе отерао или е ню вѣроломно оставио, па се некудъ степ'о, онда и ово право у смотренію уживани и узаямногъ наслѣдія нѣиногъ престае.

§ 418.

У колико се одъ ови постанавањени обшти' правилѣ у задрузи одступа, опредѣљно е у Глави XIV.

§ 419.

Убийца вольный убіенога добро да ненаслѣди. И ако е са званѣмъ само жене мужъ убіенъ, жена да нема ужитка нити дѣла за ужитакъ изъ добара мужевљни; она губи у томъ случаю и писаный даръ. И ако мужъ убіе жену или е свирѣпо избіе, да она одъ боя умре, мужъ нема наслѣдія у нѣномъ миразу; а и оно, што бы дѣла младолѣтна у томъ случаю одъ матере наслѣдила, неће држати отаць таковый, но найближи способни сродници. Нити ће оваково наслѣдіе после дѣчје смрти, ако законнога потомства имала небы, на отца или отчинъ родъ, но ће само на материнъ родъ прећи.

§ 420.

Ако су отаць или мати вольно причинили смрть дѣтету, губе право на наслѣдіе; самый случай нелишава ий тога права.

§ 421.

Случай убійства на обрани у пужди несмотрѣ се као убійство, нити доноси са собомъ лишаваиѣ права наслѣдны.

§ 422.

Како годъ што се збогъ злочинства и преступленія неможе ничіе добро конфисцирати. (Устава Чл. 28.); тако се у казнъ неможе нико ни права наслѣдія конфискаціомъ лишити.

§ 423.

Бадъ, како, и кои иностранны жители наслѣдити добра Србскога жи-

теля могу, оснива се на политичнимъ отношеніама са странимъ државама, и по тима ће се наслѣдія овакова опредѣљавати, и судити.

Г Л А В А Х.

О тестаменту или завѣщанію.

§ 424.

Тестаментъ, завѣщаніе или последни воля есть такова наредба, којомъ ко на случай смрти расположеніе чини о свему иманію или само о части одной иманя свога.

§ 425.

Дакле ако се два лица едно другомъ ма на случай смрти обвезую, оно спада у уговоръ, и по пропису за уговоръ суди се.

§ 426.

Кои нема свога собственога иманя, или нема власти съ нѣмъ располагати, неможе ни тестаменту снажна начинити, и ако начини, цевреди ништа.

§ 427.

Кои годъ разума и волѣ нема, тай ни последнѣ волѣ имати неможе.

Дакле кои пису при свѣсти, као зранути, бѣсомучни, луди, распикуће судейски за такове прогмашене, младолѣтни млађи одъ 15. годниа, немогу правити завѣщанія, и ако начине, нема силе ни важности.

§ 428.

Сва остала лица, была мужка была женска, могу правити тестаментъ, и быће снажанъ, ако е иначе у свомъ реду, и по пропису начинѣнъ, да законну достовѣрность има.

§ 429.

Законъ допушта, да може на выше начинѣ завѣщатель тестаментъ

правити, како е коме згоднѣ, и по томе тестаментъ може быти или письменный или устный, предъ Судомъ и судейскимъ лицама, или предъ другимъ свѣдоцма начинѣти.

§ 430.

Кои зна и може писати, наиболѣ е да самъ своіомъ рукою напише и подпише свою последню волю. Добро е и да назначи данъ и годину и мѣсто, гдѣ е писано, да се лакше избѣгну распри, прѣмда тестаментъ и безъ тога вѣстои.

§ 431.

То се исто разумѣва и о додатку къ тестаменту (кодицилу), коимъ се тестаментъ или доунива, или изиснява, или особыта каква наредба чини, необараючи главну наредбу, и опредѣленіе наслѣдника.

§ 432.

Ако завѣштатель незна или неможе писати, онда може и другомъ казивати, да напише, ков ѣе онъ подписати ако може; иначе умолиѣе другогъ, да име иѣгово подпише, а онъ ѣе свой печатъ ударити, ако га има.

§ 433.

Къ томе треба да призове три способна свѣдока, кои ѣе свѣдожити да е оно завѣштательѣва последня воля. Ако свѣдоцы знаду писати, они ѣе име свое на тестаментъ подписати, и ако печатъ имаю, и печатъ ѣе ударити; ако ли кои незна писати, онъ ѣе поредъ имена свой печатъ ударити, а ако печата нема, онъ ѣе поредъ имена свога крсть назначити своіомъ рукою, а име моѣи ѣе и еднѣ одъ свѣдока написати; но свагда треба да се назначи, чіомъ е рукою име написано.

Свѣдоцы треба да буду сви заедно, а не свакии о себи при подписаню.

§ 434.

Ако е завѣштатель самъ писао и подписао тестаментъ своіомъ рукою, онда име нужно, да се предъ свѣдоцма истый чита, ити морно они знати шта у иѣму вине; доста е да они знаду изъ уста завѣштательѣвы, да

е оно, на што се они подписую, нѣгова последня воля; само треба да се они подишну на самъ тестаментъ, было на исту страну подъ саставъ, было на другу страну на саставъ.

§ 435.

Ако завѣштатель нѣ самъ писао и подписао, нѣти е самъ читати знао или могао, онда ће му се истый тестаментъ предъ свѣдоцьма одъ едногъ свѣдока прочитати, и онъ ће се изяснити, да е то нѣгова последня воля, коа ће се и назначити, да е нѣму читано, и да е то нѣгова последня воля.

§ 436.

Коме нѣе згодно овако писмено тестаментъ правити, и овай прописъ наблюдавати, овай може устмено последню волю изяснити. И ово да обстане, мора предъ петъ способны призваны свѣдока быти, одъ кои баръ троица мораю заедно быти.

Свѣдоцы овакови истина немораю, али ће текъ добро и мудро учинити, ако такову устмену последню волю на писмено ставе; еръ они могу заборавити, а и умрети.

§ 437.

Свѣдоцы на писменномъ тестаменту подписани немораю се заклетви; нѣма се на подпись и печатъ и совѣствѣрув; осимъ ако изъ важны узрока Судъ пресудомъ за добро нађе и опредѣли, да се закуну.

§ 438.

Свѣдоцы устменого тестамента на зактеванѣ ма едногъ, кога се тиче, мораю заклетвомъ свое казиванѣ потврдити. И ако сви петъ немогну, или пису живи, баръ троица мораю быти и заклетву положити.

§ 439.

Завѣштателю свакоме стѣн на вољи, и на судейской свѣдочби свою последню волю основати и утврдити. Ово бива, кадъ завѣштатель тестаментъ своіомъ рукою писаъ или баръ подписанъ, было свѣдоцьма утврѣнѣнъ или не, Суду надлежномъ преда, затворенъ или отворенъ, съ тимъ

изясненіємъ, да в оно нѣгова последня воля. И Судъ же то у протоколь увести, и тестаментъ у свой завои завѣсти и своимъ печатомъ затворити, и одозго назначити, чїи в тестаментъ, и кадь в Суду преданъ. И по томъ издате истомъ завѣштателю признаніе, да в, и кадь в тестаментъ предао, и подъ конимъ се числомъ чува.

§ 440.

Завѣштатель може и устмено на Суду тестаментъ начинити, и онда же еданъ писаръ предъ два Судіе или члена нѣгову последню волю написати, нѣму прочитати, кое же онъ ако писати зна подисати, ако незна, или неможе, а оно же писаръ подисати, а нѣговимъ печатомъ утврдити; па исто назначити, кое же два судіе са своимъ подписима, или ако писати незнаю са печатима утврдити, затворити и у Суду чувати.

§ 441.

У случаю особитомъ нужде или неагоде могу иста два Судіе са писаромъ и къ завѣштателю доѣти, и онде нѣгову последню волю реченымъ начиномъ назначити, и са извѣстіемъ, кадь и гди в реченый тестаментъ начинѣвъ Суду предати, гди же се чувати.

§ 442.

Тестаментъ овако начинѣвъ остае у Суду донде, докле смръ завѣштателява повода неда, да се истый за правацъ наслѣдникѣ отвори; кои се паравно свагда у присутетву оны, кои се тиче, отвора. Но докъ в живъ завѣштатель, на зактеванѣ нѣгово мора му Судъ тестаментъ издати, назначивши време, кадь му в изданъ, и узевши одъ нѣга признаніе, да в натрагъ прїиміо.

§ 443.

За свѣдокс при тестаменту валя узети люде, колико в могуће, зреле, здраве, поштене и разумне. Сумашедши, слепи, глуви, неми, и они, кои завѣштателя языкъ неразуму; варалице и крадльивцы, кои су Судомъ као такови осуѣени, немогу свѣдоцы завѣштанія быти.

§ 444.

Ни овай, коме в што у тестаменту остављиво, неможе за себе свѣдо-

чити, па ни њиновъ најближій родъ, као родитељи, дѣца и браћа као ни својтина у томъ степену.

§ 445.

Тако коме се што у тестаменту оставља, неможе ни писати тестаментъ.

§ 446.

Ни жене, ни момцы млађи одъ 17. годниа, као ни монаси да се не узимаю за свѣдоке, осимъ особите нужде, н. п. на бродовы, гди в опасность потопања, или на мѣсту, гди куга мори, или друга зараза влада.

§ 447.

У оваковима случаима довољна ће бити за достовѣрность и два свѣдока; но кадъ већъ такова пужда момоѣ, онда такви тестаменти само три месеца дана после тога важе, а после валя ѿ или промѣнити или по пропису закова утврдити и са нуждномъ свѣдочбомъ снабдѣти.

§ 448.

Завѣштатель докле в живъ може свою волю на случай смрти мѣняти. Тестаментъ одъ завѣштателя уништоженъ губи свою силу и важность. Доцниѣ тестаментъ обара првашнѣй, банъ да првѣй нив уништоженъ, осимъ ако се у последѣмъ завѣштатель не позива на првашнѣй, у комъ случаю у онолико и онаѣ првѣй обстав, у колико съ другимъ у противрѣчно нестоп.

Г Л А В А XI.

О садржаню, смыслу и толкованю тестаментя.

§ 449.

Свакѣй тестаментъ валя у опомъ смыслу узети, како што гласи. Зато рѣчи и израженѣя валя онако узимати, као што в завѣштателю узимати у обычаю было, т. е. како што се онде узима, гди в правлѣнѣ тестаментъ.

§ 450.

Ако се сумня роди, у комъ ће се смыслу коя рѣчь или израженѣе у-

зети, онда треба онако толковати, како се са осталоимъ наредбомъ сложити може, или како манѣ одступа одъ законно опредѣлаго реда наслѣдія.

§ 451.

Ако е завѣштатель. едномъ наслѣднику све свое иманѣ безъ разлике оставіо, онда ће нѣгово бити све.

§ 452.

Ако ли е казао, да едномъ наслѣднику една само опредѣлна часть, н. п. пола, трећина и т. д. припадне, онда ће све остало припасти законнима наслѣдницима.

§ 453.

Ако е завѣштатель нѣи выше наслѣдника именовано, којима свое иманѣ оставља, неопредѣлюјући ништа даље, онда ће сви на равне части дѣлити.

§ 454.

Ако е завѣштатель выше наслѣдника назначіо, и нѣима некій опредѣлный дѣо оставіо, па преко онога јошѣ претече, онда оно што претече, припада законнима наслѣдницима.

§ 455.

Ако ли е завѣштатель выше наслѣдника именовано, и нѣима све свое иманѣ оставіо, онда ће нѣима све и припасти, башѣ да бы у бронию свога иманя што изостало; оиетѣ неће оно законнима наслѣдницима припасти.

§ 456.

Ако завѣштатель нѣи выше наслѣдника наименоуе, па за едне одреди некій опредѣлный дѣо одъ цѣлого, н. п. трећину, четвртину, петину и т. д. а за друге неодреди ништа поименце, онда ће свима све остало, што претече, припасти, и она ће дѣлити на равне части.

§ 457.

По ако за ове наслѣднике неопредѣлаио наименовано по учинѣной де-

оби непретече ништа, онда ће се одъ оны дѣлова што одузети, да се и овима што подири, баръ толико, колико е найманѣ, што е едномъ одъ оны припало, да се воля завѣштателѣва испуни.

§ 458.

Ако в завѣштателѣ выше наслѣдникѣ назначю, и иманѣ свое њима оставю, перекавши, колика часть коме да припадне, или е текъ рекао, да буду наслѣдници сви на еднаке дѣлове; па еданъ одъ њни одбаци, и неће наслѣдїя да прїими, онда његовъ дѣо прелазн и припада осталимъ наслѣдницима.

§ 459.

Ако ли завѣштателѣ едниогъ или выше њни наслѣдникѣ тако наименоуе, да опредѣли часть, коя ће да имъ припадне; а друге онетъ тако, да неопредѣли часть, па еданъ одбаци, и неће да прїими свой дѣо, онда његовъ дѣо припада овима, за кое ние измѣренъ и опредѣльнъ дѣо.

§ 460.

Ако завѣштателѣ едниогъ или выше наслѣдникѣ наименоуе, и одреди свакоме поименце, шта кон добыти има, па еданъ одбаци, и неће свой дѣо да узме, онда његовъ дѣо неће принасти осталима у завѣштанию именованима, него законнима наслѣдницима.

§ 461.

Ако завѣштателѣ наслѣдника тако наименоуе, да на случай, ако овай не дође на наслѣдїе, да другїй наслѣди, и ако овай ненаслѣди, да на трећегѣ, и тако далѣ, пређе, онда ће у случаю назначеномъ право наслѣдїя на оного прећи, кон на редъ дође.

§ 462.

И овай случай узетће се у ономъ смыслу, како га завѣштателѣ назначи.

§ 463.

У томъ случаю иде наслѣдїе заедно са бременомъ своимъ на другогъ наслѣдника, ако ние управо изражено, или се изъ окрестностїй видити може, да су бремена само на едно извѣстно лице ограничена.

§ 464.

Ако бы завѣщатель опредѣлю, да назначеный му наслѣдникъ по смерти нѣговой дужанъ буде наслѣдіе нѣгово на друго опредѣлено лице пренети, то се само тако разуме, ако бы наслѣдникъ онай умро, неимануи личне способности за правлѣнѣ тестамента, и. п. ако бы умро као сумашедшій, бѣсомучанъ, или младолѣтанъ, или бы премда способанъ умро безъ тестамента и безъ законногъ потомства.

§ 465.

Ако бы пакъ еданъ завѣщатель опредѣлю, да нѣгово извѣстно иманѣ н. п. кућа, нѣва, ливада, бантина и т. д. на выше колѣнѣ у родбини нѣговой остати мора, пити се безъ чрезвычайне нужде на другогъ пренети може, то ће остати стално, и прелазитће по опредѣленію нѣговомъ, или на прворођеногъ, или наймлађегъ, или најстаріегъ одъ фамиліе.

§ 466.

Ово расположеніе само ће онай чинити моћи, кои в самъ оно иманѣ стекао и себи прибавіо; сѣдовательно ако бы другій кой тако исто уредіо тестаментомъ, не ма силе ни важности.

§ 467.

Ако завѣщатель назначи да овако оставлѣна завѣтина (фиденкомисъ) свагда најближемъ у породици принадле; онди ће се подъ тимъ овай разумѣти, кои бы по законномъ наслѣдія реду одъ мужкогъ потомства најближій быо. А ако бы выше нѣи единако најближи были, онда ће се уживанѣ подѣлити.

§ 468.

Ако завѣщатель завѣтину овако назначену порече, и безснажномъ учини; и ако у оно време, кадъ в поставіо, нѣе имао мужкогъ законногъ наслѣдника, па о нѣму никаква спомена не ма, а после га добые, пада завѣтина у нѣговомъ иманію; ерѣ прелази на законно дѣте, на кое онъ онда мысліо нѣе.

§ 469.

Кадъ завѣщатель у своѣ тестаменту, или даметку одну или выше

стварій поименце остави едномъ или другомъ, и. и. баштину, кућу, ниву, ливаду, покућство, коня, вола, краву, лесъ, рушадшу, накитъ, серсагъ, оружѣ, или оводико или онолико новаца и т. д. онда се та стварь сматра као поклонъ или особыта изпорука или легатъ.

§ 470.

Ако завѣштатель такову стварь опредѣлѣну остави наслѣднику свомъ назначеномъ, онда наслѣдникъ преко свога наслѣдногъ дѣла добыа и назначену стварь.

§ 471.

Ако ли завѣштатель такову стварь остави другомъ комъ, кои нис наслѣдникъ, онда ће наслѣдникъ дужанъ быти изъ наслѣђенога иманя као особыту изпоруку изпоручити.

§ 472.

Ако завѣштатель назначи више нѣи наслѣдника, па све свое иманѣ остави нѣима, опредѣливши да на равне дѣлове подѣле, па после изброи поименце, и свакоме особытый дѣо назначи, онда съ тимъ завѣштатель одредѣо е и начинъ, како да се подѣле, и премда е поименце назначѣо, опетъ сматра се као наслѣдѣ, а не као поклонъ, или изпорука (легатъ); еръ е тако нѣгова воля.

§ 473.

Ако е наслѣдникъ, или изпорукопрѣймацъ (легатаръ) умро пре завѣштателя, то оставлѣный дѣо непрелази на нѣнове наслѣднике, ако имъ иначе то право неприпада.

§ 474.

Ако завѣштатель остави што коме подъ некимъ условіемъ, па е оно условіе тавно да се перазуме, или га нис могуће испунити, или е беззаконно, или срамно и недозволѣно, онда се сматра као да га н нема, па се н неузима на умъ; но наредба стои у сили и важности.

§ 475.

Стварь, кою завѣштатель остави, валя точно у ономъ смислу узети, у комъ се обычно кодъ людѣй узима, и у комъ е завѣштатель узети морао.

Тако ако остави све мьлькове свог коме, разумьваю се сва испокретна ньгова добра по природи, као кућа, стае, воденице поточниче, кое нису на сплавовима (т. е. осимъ Дунавске, Савске, Моравске и Дринске), дућани (безъ еспана), башче, виногради, воћница, ниве, ливаде, празна мьста за куће и дућане, и свака друга земля.

Подъ баштиномъ разуметье се нива, ливада, воћнякъ, башча (коя нив съ кућомъ скопчана), виноградъ, и све ограде и зграде овима припадаюће.

Подъ кућомъ разумьваю се здаија за обьтаванѣ са свима зградама око куће, оградомъ и башчомъ узъ кућу. А неразумьваю се, нити кући принадлеже дућани одцелѣни одъ куће, или кои се оддѣљно држати могу, или нису подъ единымъ и истымъ кровомъ съ кућомъ.

Подъ покућствомъ разумьва се све, што годъ кућной потреби принадлежи, као кућно посуђе, кућный и собный намѣштай, простирачи и покрывачи. — Казанъ, ратило или лесъ, судови виноградима и воћницама принадлежећи, алатъ (као сикира, мотика, брадва, тестера, кесерь, бургия и рендета), накитъ и готови новцы, облигаціе, рухо или хальине, кошулѣ или преобука, платно или поставъ и безъ, рушадина (вешь), оружіе, серсанъ коньскій, кола, рана, вино, ракія, сѣно, и сва остала рана и пића, као и еспанъ и што трговини принадлежи, подъ покућствомъ неразумьва се, но свако о себи иде.

Г Л А В А XII.

О томъ, како завѣщатель о своемъ иманю располагати може.

§ 476.

Све иманѣ, было оно одъ предака наслѣжено или прибављено и стечено, сматра се као собственность, съ коіомъ svakій располагати може по своіой воли.

§ 477.

Само законный дѣо на случай смрти мора остати законной дѣци како

мужкой, ако їй има, тако и женской, ако мужке нема, непредимъ, кои се состои у половини дѣла онога, кои бы имъ по закону пришо, кадъ завѣштательва расположеніа небы было.

§ 478.

Према законъ у наслѣдію мужкой дѣци првенство дае надъ женскомъ, опетъ отаць е властанъ (или мати о своемъ имаю), завѣштаниємъ измежу дѣце свое расположеніе учинити, каково хоће, и тако и женску дѣцу или изравнати са мужкомъ, или имъ особытый дѣо оставити; кое мора остати сважио, нити нарушенъ законнога дѣла у томъ случаю мѣста имати може.

§ 479.

И тако законный дѣо нарушио бы се онда, кадъ бы завѣштатель половину законнога наслѣдія на користь другога кога, а не женске дѣце, окрнью.

§ 480.

Завѣштатель безъ особыты закономъ опредѣлены узрокѣ дѣте свое мужко, или ако овога небы было, ни женско, изъ законнога дѣла исключити не може. Узроцы су пакъ таковы само слѣдующи: а) ако дѣте остави свой православный Христіанскій законъ; б) ако е дѣте отца у бѣди и невольи безъ помощи оставило; в) ако се на аранъ и кражу и друга злочинства дало; г) ако се блудномъ и раскошномъ животу предало, и опоменуто ние хотѣло одустати одъ тога.

§ 481.

Остали по реду закономъ назначени наслѣдници немаю права на законный дѣо, и зато ние ни завѣштатель сирама овы дужанъ невредимостъ таковога наблюдавати, нити узроке какове исключени изъ наслѣдія наводити.

§ 482.

Кои бы мыслію, да му е завѣштатель са последньомъ варедбомъ неправду или уштербъ противъ закона учинио, онаѣ за 8. данѣ после саобщтена иѣму тестаментѣ треба противъ тога да се изясни, а вайдалъ за

полъ године да своя доказателства Суду предложи; иначе остае наредба по тестаменту стална.

§ 483.

Ако су сви они, кои' се стваръ тиче, са наредбомъ завѣштателя задовольни, онда тестаментъ остае у важности, банъ да и ние по прописанимъ правилама начинѣмъ, или да бы банъ и преко власти свое завѣштатель замашію.

§ 484.

За младолѣтне изяснитѣ се титоръ и мати, за отсутствующе, или с'умашедше, и друге, кои свое волѣ изяснити немогу, изяснитѣ се особытъ одъ Суда нареѣный заступникъ или брапитель.

Г Л А В А XIII.

О попису заоставшега имана.

§ 485.

Нико немора наслѣдіе прійимти или заузети безъ пописа судейскогъ; а ако прійми, самъ себи слѣдства некъ приише.

§ 486.

Судъ надлежнѣ одъ преживившегъ супружника или одъ наслѣдника, или титора и други лица, кои' се тиче, позванъ, одма къ попису добара заоставши' да има надлежнѣмъ путемъ и начиномъ приступити.

§ 487.

Непозванъ Судъ да се у пописе имана немѣша, осимъ случая гди дѣца младолѣтна безъ отца и матере и безъ свакога старѣшине остану.

§ 488.

Ако пунолѣтнѣ наслѣдникъ наслѣдіе безъ пописа свовольно прійми, онда онъ безъ свакога изитія и изговора све дугове и терете умрлога носити мора, несмотряючи, залеже ли имаѣ умрлога, или не; гдѣ у случаю

пописа само в на толико обвезанъ, колико по попису имаѣ урлога залеже.

§ 489.

Кои бы нарочито штогодъ одъ заоставшестъ иманя затаю, ако в наслѣдникъ или участникъ, губи право на затаено добро, и оно припада искључительно осталимъ наслѣдницима. Ако ли нив участникъ у ономе, што в затаено, овај ће се сматрати и судити, као и другій крадљивацъ.

§ 490.

Будући да сви дугови умрлога на нѣговомъ иманю леже, и одтуда се исплатити мораю, зато ће се онда текъ право имаѣ умрлога имати, кадъ се сви дугови одбју, и управо исплате.

§ 491.

Наслѣдникъ или извршителъ завѣштанія може зактевати, да се опредѣли едно рочиште, и да се на то расписъ учини, и у томъ сви займодавци завѣштателѣви позову, да се имаю са дуговима на рокъ живити, и свој права доказати, иначе да губе свое право, ако бы други нацрпизли заоставше иманѣ; осимъ ако немаю особиту залогу за свою сигурностъ.

Г Л А В А XIII.

О деобн.

§ 492.

Наслѣдницима стаяће на вољи, или подѣлити се, или у заеднини неподѣлнин заостати.

§ 493.

Ако пунолѣтни наслѣдници са младолѣтнимъ у заеднини заостану, онда су дужни, или њиновъ дѣо съ одобренѣмъ Суда осигурати, и до пунолѣтности њинове као добре старѣшине сачувати, и младолѣтнике сдржавати, или по природи задружне смѣсе у свему прилоду и добытку на

равне дѣлове по размѣру права и дѣла њихова и њихи учасницима учинити.

§ 494.

Ово единство живота и имања ако се оснива на уговору, принадлежатће одъ части къ смѣсничеству имања или ортаклука, одъ части пакъ къ отношеніямъ задруге, и по томе ће се мѣрити и судити.

§ 495.

Ово единство неможе се држати на штету трећегга. И у томъ стању дужни су заедничари у свима отношеніямъ, кол се само строго лица нетичу, едакъ за све и сви за еднoгa одговарати.

§ 496.

Наслѣдници како се сви сложе, могу дѣлити се или сами међу собомъ, или предъ призванимъ одабранимъ людма, или предъ своимъ Судомъ или Судіомъ.

§ 497.

Найпре ће се изставити, ако е жена мужа преживила, пѣнъ миразъ, и писаній даръ ако га има, за њу.

§ 498.

После ће се све пописано покретно и непокретно заоставше по умрломе иманѣ тако на равне части подѣлити, како ће свакоме одъ назначены учасвуюћи' наслѣдника едакъ дѣо, како у покретнима тако и непокретнима, и осталима правама, принасти.

§ 499.

Ако е стваръ една такoвa, кол се сама собомъ (у натури) згодно подѣлити неда, онда ће се или прецѣпити, па ће стваръ едакъ задржати, ако се остали согласе, и ове прецѣномъ исплатити; ако ли се несогласе, а оно стваръ продати, и новацъ подѣлити.

§ 500.

Поклони за живота одъ отца или матере дѣтету едномъ учинѣни, као сину у трговину вѣгову, занатъ, или другу какову радњу, или кѣри у

миразь и свадбариву, треба да се при деоби узму у рачунъ, ако нису родители нарочито изяснили се, да се ови у рачунъ неузму. По плодови и хасна одъ таковога поклона припада свагда дароприймиу, и неузлазе никада у рачунъ.

§ 501.

Трошкови на рану, одълао, воспитаніе учивъни не треба никако у рачунъ да уђу. По отцу и матери, кои су те трошкове чинили, одъ волѣ в, расположеиіе учивити и таково, да се и то у прирѣвнѣ узме, и осталима љ толико накнада учини; али родители треба то числомъ да назначе, колико в.

§ 502.

За младолѣтника мора при деоби бити тоторъ иђговъ, а за отсутствующега мора бити заступникъ или бранитель одъ Суда опредѣлѣный.

§ 503.

По учивъной деоби свакиј има право свой дѣо заузети, и нѣмъ управљати, и по својој волѣ распорягати.

§ 504.

За тврђу права деобнога дѣла свакиј еданъ за другога добаръ стаити, одговарати, и у случаю уштерба накнаду другомъ учивити мора.

§ 505.

Кон бы мыслию, да му в деобомъ томъ неправда или уштербъ учивънѣ, онај може се на Судъ обратити за едну годину и данъ, и зактевати, да се деоба исправи. Ако в кон међу тимъ свой дѣо обновіо и знатно поболшао, то ће онъ само првашню вредность у деобу дати дужанъ бити.

§ 506.

Прође ли година и данъ, или онај, кон нову деобу зактева, небы довольно неправду доказао, онда престав свакиј говоръ, и деоба оставе стајна.

Г Л А В А XV.

О наслѣдственнымъ правама и отношеніама у задрузи.

§ 507.

Задруга е овде, где е смѣса заедничкогъ живота и иманя свезомъ сродства или усвоениѣмъ по природи основана и утврђена.

Задруга зове се и кућа или кућа задружна за разлику одъ инокостне.

§ 508.

Што е годъ иманя и добра у задрузи, ние еднога по својо; и што годъ кон у задрузи прибави, ние себи по свима е прибавіо.

§ 509.

Ствари неке, ков на потребу и послугу едноме искључителъно служе, принадлеже искључителъно ономе. За таково држи се рухо или одѣло, накитъ женскій, простирка собствена, преобука, сукно, рушадина, платно или поставъ или безъ.

§ 510.

О задружномъ добру безъ согласія својо пуномѣтны и оженѣвы мужки глава еданъ или другій ние властанъ располагати, као ни продати или задужити. И самъ старѣшина само може управљати челядь домаћу, и за кућу поради раднѣ и уживаня паредбе чинити, али отуђити што или задужити самъ своєвольно неможе; но ако банъ онъ што еврши, па за годину дана одъ времена, кадъ су други дознали, они непротивослове ни на Суду ни ванъ Суда, оно остае стално и неспоречено, као да е съ почетка својо воля была.

§ 511.

Што е ко у задрузи живећій, но одъ задруге удалѣнъ своимъ трудомъ или срећомъ и случаемъ себи прибавіо, оно ће остати иѣгово само, ако се онъ само съ тимъ задовољи, а одъ свогъ смѣвничкогъ дѣла одступи.

§ 512.

Кои се оддѣли, и свой дѣо узме, на на свою руку радити почне, онай ако у заедини остане, за себе се сматра, и нема никакова права на добро задружно, као ни на добытакъ или плодове смѣсничкогъ добра; ако нису при деоби другоячѣе уговорили, ков имъ на вољи стои; и онда ће се владати по уговору.

§ 513.

Онај, кои бы самовольно безъ согласія задружногъ кућу оставио, и за годину дана повратио се и кућу подмогао небы, губи право на савъ приплодъ за време отсутствия добывеный, а и штету за то време догдѣвшу се дужанъ е посити, нити ће кућа за то одговарати.

§ 514.

Кои бы задругаръ мѣсто помоћи штету или дугъ противъ волѣ задруге чинио, онота имаю право остали одъ себе одценити, давши му нѣговъ дѣо по процѣни вештакѣ, или ако имъ е воля и у натурѣ.

§ 515.

Задругаръ у смѣси живелій само свой дѣо задужити може; и займодавцы, кои су едномъ безъ знаи дружинѣе заемъ чинили, само се изъ нѣговогъ дѣла намирити могу; а на друге дѣлове права немаю, осимъ ако докажу, да е тай заемъ у кућу увешенъ, да су сви за то знали, и да су скупа уживали и трошили.

§ 516.

Смртъ старѣшине, или кога другогъ изъ задруге, стаѣ и отношеніе задруге и смѣсничества имава неменя. Све остае онетъ по старомъ.

§ 517.

Дѣца мужка у задрузѣи живећа после навршене 15. годинѣе добыно равнъ дѣо са осталима пунолѣтними и оженѣнимъ задругарима у свему приповку и приплоду одъ онога времена; разумѣваю се наравно она, кои су у кући была и припомагала.

§ 518.

Дѣца мужка пре навршене 15. годинѣе немаю особыта дѣла, но заузимаю мѣсто и права свога родителя по опредѣленію обитемъ.

§ 519.

Старѣшина задружній е нравный тоторъ младолѣтне заоставше дѣце. Онъ е дужанъ нѣи са согласіемъ матере унућивати, и наставляти, да добри, поштени и радни, на отечеству благопотребни люди буду.

§ 520.

Докле годъ едне пунолѣтне или оженѣне главе у задрузи има, и нико одъ заоставши' неште да се пописъ чини, Судъ пописа чинити неће. Само на зактеванѣ прежививши' пописатѣ Судъ своимъ путемъ имаѣ, па по потреби или ће дѣо младолѣтника изоставити, и подъ судейску управу узети, или ће пописавши га са пописомъ и ошетъ задружномъ руководству предати. Но како е дѣо младолѣтника по попису назначенъ, и изостављивъ, одма е и деоба учинѣна, и младолѣтнима нѣновъ дѣо припада, па остала дѣца у задрузи, или неостала.

§ 521.

На случај смрти свакој у задрузи, кон личну способность има, о своје дѣлу располагати може, у толико, у колико се дѣо непремаша; и ако е кон тако расположио, онда се пописъ учинити мора, да се дѣо умрлога изстави, ако то између задругара за живота нѣе учинѣно и назначено.

§ 522.

Све што коме у задружој смѣси принадежи, было главно, было приплођено, поновљено или стечено, сматра се као собственость, по којој се право располагања мѣри и ограничава према свима у задрузи живећима законнима наслѣдницима.

§ 523.

Жена удовица после мужа у задрузи заоставша, была са дѣцомъ, или безъ дѣце, задржава право уживања на дѣлу свога мужа у задрузи и смѣси заоставшемъ. Но и она е дужна по могућеству задрузи припомагати.

§ 524.

Осимъ тога што е задруга дужна жену удовицу садржавати, и нѣој уживанѣ пристойно давати, она задржава преко свогъ мираза све оно, што е само па потребу нѣну и нѣнога мужа или дѣце служило, као свое собствено, ков, и ако се преуда, са собомъ односи; по дѣчиѣ остае дѣци.

§ 525.

Удовица ако се преуда, или родителъма своимъ врати, да добыве пристойно снабдѣніе ради удемлѣня по постоемъ обычаю. И то да іой служи за опрему.

§ 526.

Права и обвезательства задругарâ еднака су, были сродни, были усвоени са обштимъ согласіемъ.

§ 527.

У случаю наслѣдія и деобе у задрузи валя поступати по обштемъ проишу наслѣдія и деобе.

§ 528.

Сродство у задрузи при наслѣдію има првенство надъ сродствомъ изванъ задруге, ма ово было и у ближемъ степену. И само усвоеніе досто-вѣрнымъ начиномъ и са обштимъ согласіемъ задруге учивіио исклучава и само сродство по крви изванъ задруге. Но дѣца младолѣтна ако бы за матеромъ изъ задруге отишла, задржаваю свое првенство и изванъ задруге. Такођеръ и у случаю робства или сужанства или друге подобне вужде и опасности, или службе отечественне остав право сродства при наслѣдію и изванъ задруге невредимо.

§ 529.

Дѣвојке у задрузи заоставше кућа задружна да има садржавати, и у свое време пристойно удати, по постоемъ обычаю.

Г Л А В А XVI.

О наслѣдію у недостатку наредбе законне и законны наслѣдника'

§ 530.

У случаю ако наслѣдника никаквогъ ни по уговору ни по завѣщанію

ни по закону небы было, онда иманѣ заоставше припада држави, и то како непокретно тако покретно касси правительственной.

О Д Д Ъ Л Е Н І Е П.

Г Л А В А XVII.

О уговорима вообште.

§ 531.

Уговоръ в заключень онда, кадъ една страна што обећа, а друга то прійми, или се изясни, да прійма.

§ 532.

Обећанѣ ово и прійманѣ може се учинити не само рѣчма, него и другима згоднимъ знацьма, а и самымъ дѣломъ, кое волю показуе.

§ 533.

Кои су разума лишени, немогу уговора чинити, то есть нити могу што обећати нити пріймити. Овима в подобно и дѣте млађе одъ седамъ година. Они пакъ, кои одъ отца, тьютора или старателя зависе, немогу ништа обећати, али ако што на користь свою прійме, оно стон.

§ 534.

Како да се уговори заключе са задругомъ или са обитиномъ, то ће се изъ ньовогъ постовѣгъ устроения и природе видити.

§ 535.

За уговоре са злочинцемъ чинѣне, и ньову важность опредѣлитѣ закони казнителни.

§ 536.

Уговоръ валя да буде ясанъ и разумителанъ, и опредѣлѣнъ.

§ 537.

При уговору страшенѣ, лажъ, превара и обмана употреблѣна никоме

непомаже, но шта выше одмаже. Таковий уговоръ не само нестон, но и накнада општененомъ тимъ начиномъ припада.

§ 538.

Уговоръ се може само о онима стварма учинити, кое межу людма пролазе, и кое су могуће и дозвољене.

§ 539.

Нарочито законъ забранов и уништожава уговоре слѣдуюће:

- 1) Уговоре за трудъ при каковой просидби дѣвойке и брачной погодби.
- 2) Уговоръ лѣкара или выдача са болестникомъ, што ће се леченя болести какове приимити.
- 3) Уговоръ, коимъ бы правозаступникъ парницу повѣрену прекупио о-предѣлѣномъ некомъ цѣномъ.
- 4) Уговоръ, коимъ бы ко наслѣдїе или непоруку (легать) іонгъ за живота онога, одъ кога бы му пришло, продао.

§ 540.

Уговоръ еданцутъ заключенъ има еднаку силу и важность, быо устменно или писменно, быо предъ Судомъ или ванъ Суда, предъ свѣдоцыма или безъ ныи учинѣнь.

§ 541.

Но ако уговараюћа лица нарочито на писменный уговоръ сложе се, онда се само са подписомъ као заключенъ сматра.

§ 542.

Кои писати незна, мора свое име одъ другога поднискати дати; самъ пакъ или креть ставити, или печать свой ударити, кое ће два свѣдока по-свѣдоцити, да е съ цѣловомъ вољомъ уговоръ заключенъ и подписанъ.

§ 543.

Гди два или выше ныи у смѣси имани живе, на уговоръ каковий у смѣси учине, то веть или што обещаю или што приймаю, онда се по основима смѣсе права и обвезательства узаймна судити мораю.

§ 544.

Коме се обвезе само еданъ дѣо смѣсничке ствари, онай нема право на цѣло; нити може одъ другоъ заклетати, осимъ онога, кои се обвезао.

§ 545.

Ако ли су два или више њи на цѣлу стваръ обвезали се, онда в дужавъ еданъ за све и сви за едного цѣлу стваръ дати.

§ 546.

Ако бы при уговору особита условія стављена была, она се мораю разумно у прирѣније узети.

§ 547.

Сви уговори валя да се у оно време, на ономъ мѣсту, и на онай начинъ изврше, као што кои уговоръ гласи. Кадъ се пытанъ о времену роди, онда се по закону узимаю 24. сата за еданъ данъ, 30. дана за еданъ мѣсець, и 365. дана за едну годину.

§ 548.

Кадъ мѣсто, гди да се уговоръ изврши, ние нарочито назначено, онда то треба по природи посла судити и опредѣлити. Ако то небы могуће было, онда ће се ствари непокретне на ономъ мѣсту, гди леже; а ствари покретне на ономъ мѣсту предати, гди е обећанъ учинѣно. Кадъ се пытанъ роди о мѣри, ваги и новцу, онда се на оно мѣсто гледи, гди се стваръ предае.

§ 549.

Кадъ ко што обећа или се на што обвезе, па се то на више начинъ испунити може; онда оное, кои се обвезао, стои на вољи, гди хоће да обећанъ испуни; али почемъ е еданцутъ мѣсто опредѣлио, неможе више промѣнити, нити одъ тога одустати.

§ 550.

Ако се при заключенію уговора за знакъ тврђе уговора и за сигурность извршениа капара да, па се кривцомъ едне стране уговараюће уговоръ небы испунио, онда певинна страна може задржати капару, или а-

ко в ова даза капару, има право по својој вољи искати, или да крива страна капару удвоину врати; или воли, да се изврши уговоръ, или, ако то неможе бити, накнаду да учини.

§ 551.

Ако се уговоръ закључи на одустаницу, или пишманлукъ, то естѣ, ако се опредѣли нешто, кое онај платити има, кои бы пре извршеня одустао одъ уговора, т. е. кои бы се понинманію, онда таковій мора или држати уговоръ, или пишманлукъ платити.

§ 552.

Свакій уговоръ, и изъ нѣга проистичућа права и обвезательства прелазе и на наслѣднике, осимъ случая, ако небы иста за лична отношенія и способности везана была; или ако иначе пису наслѣдницы парочито уговоромъ или закономъ изузети.

§ 553.

Ако една страна закљученій уговоръ истина испуни, али не сасвимъ онако, као што уговоръ гласи, или не у одређено време, или не на свомъ мѣсту, и уреченымъ начиномъ; онда друга страна нема права зато одустати одъ уговора, него има право зактевати, да се точно уговоръ испуни, и за оштећенѣ накнаду учини.

§ 554.

Кадъ ко уговоръ закључи таковымъ начиномъ, да стварь на другога пренесе, тако да му се зато наплата учини, онда онъ наравно свагда и емствуе или добаръ стои, ако се и неизрази, за сва она свойства, која су кодъ оне ствари уговорена, или кои се обично кодъ нѣ предпоставляю, да се по својој природи и по смыслу уговора она употребити може.

§ 555.

Кои бы дакле уговоръ каковій учинио, на бы ствари единой, кою на другога пренаша, такова свойства приписивао, каковы она стварь нема, а требало бы по природи или по уговору да ий има; или кои бы особыте недостатке кодъ ствари едне прехутао, и прикрывао; или кои бы такову стварь, кое онъ нема, или са свимъ туђу продао; или кои бы лажно из-

давао, да е стварь за какову потребу способна, а ние, или да ни обичны недостатака и бремена нема, наводю; па бы се противно показало; онда ће таковий зато одговарати, и за штету, која бы одтуда произишла, накнаду учинити.

§ 556.

За недостатке, кои свакоме у очи падаю, ние дужанъ нико емствова-ти, осимъ ако е нарочито у уговору назначено, да стварь башъ никаква недостатка ни бремена нема.

§ 557.

Кои туђу стварь уговоромъ на себе пријми, знајући, да е туђа, онај нема права емства или накнаде искати. Разумѣва се, да ни онај, кои се емства одрече, нема на то права.

§ 558.

Ако бы уговоръ гласио на ствари ђутуре или гомиломъ, то естъ, онако као што стоје и леже, безъ броя, мѣре и ваге да се предаду; онда емства и накнаде нема, осимъ особита случая, ако бы се такови недостатци и мане откриле, за које се уговоромъ нарочито емствује.

§ 559.

Ако е една уговарајућа страна преко половине оштећена, т. е. ако ни полакъ онога, што е другомъ дала, и што се одъ другога добити надала, у вредности добила ние; онда оштећена страна има право заклевати, или да се недостатакъ поцуни, или уговоръ са свимъ разрѣши (раскине). И онда ако противна страна недостатакъ непонуни, уговоръ ће се разрѣшити. Вредность пакъ судиће се по ономе времену, кадъ е уговоръ закљученъ.

§ 560.

Ово средство нема мѣста онда, кадъ се ко нарочно тога одрекао, или му се стварь особито омилала, па е прекообичну цѣну за шо дао; или ако се по уговарајућимъ лицама судити дае, да е стварь у полакъ покло-нѣна; или ако се права цѣна ствари пронаћи неможе; или ако е стварь путемъ судейскимъ продана.

Г Л А В А XVIII.

О поклонама.

§ 561.

Поклонъ бива, кадъ ко добровольно другоме што да, пенштуѣи нити приймаюѣи никакве зато наплате.

§ 562.

Ко има право савршено и неограничено са своимъ стварима располагати, онай само може поклопе чинити.

§ 563.

Приимити поклонъ може свакиѣ, и онай, кои иначе самъ уговора другога заключити неможе.

§ 564.

Ко поклонъ само устменно учини, а стварь не преда, и на зактеванѣ неће да преда, неможе се Судомъ натерати, да предати мора. Само са писменнымъ достовѣрнымъ доказательствомъ може се поклонъ путемъ судейскимъ тражити.

§ 565.

Са туѣомъ стварю, было покретномъ было непокретномъ, или на штету треѣега поклонъ се чинити неможе. И ако се учини, пада и уништожава се.

§ 566.

Ко вданугъ поклонъ учини, неможе выше натрагъ узети, осимъ особы случава.

§ 567.

Случан, абогъ кои дародатель може поклонъ пореѣи, есу слѣдуюѣи:

а) ако дародатель доцнѣ тако осиромашн, да ви живити неможе;

б) ако обдареный велику неблагодарность спрямъ дародателя покаже, наносеѣи вредъ нѣговомъ животу, тѣлу, чести, и нарушаваюѣи нѣгову слободу и иманѣ.

§ 568.

Поклонъ на случай смрти учинѣный сматра се као легать или изно-рука, и по томе ће се и судити.

Г Л А В А XIX.

О остави или аманету.

§ 569.

Остава или аманетъ есть таковой уговоръ, коимъ ко туђу стварь прійми тако, да в чува, и невредимо патрагъ врати.

§ 570.

Свакій, кои туђу стварь као аманетъ или оставу прійми, дужанъ е исту стварь одъ свакогъ квара или штете, као свою собствену чувати.

§ 571.

Стварь на оставу пріймѣну чуватель нема права на свою ползу употребити нити уживати, осимъ случаи, ако то оставитель нарочито самъ дозволи; но онда престае истый уговоръ быти аманетомъ, и прелази у наручъ, наймъ, или займъ, по различии ствари и употребленія.

§ 572.

Ако в време опредѣлно, мора чуватель у то време, ако ли ниве, онда в дужанъ, кадъ оставитель поиште, патрагъ вратити.

§ 573.

Ако нема опредѣлнога времена, нити се по обстоятельствама време опредѣлити може, онда и чувателю стои на вољи, кадъ хоће, оставу патрагъ поднети.

§ 574.

Обычно се само покретне ствари на оставу даю. Но быва, да се и непокретне ствари, као кућа, воденица, виноградъ, ныва, ливада, и т. д. на чуванъ коме предаду, и онда чувателю исте дужности предстои, као и

кодъ покретны стварій; ако му нив іоштъ преко тога што выше повѣрено, ков се после къ аманетнымъ дужностима додае.

§ 575.

Чуватель одговара за свакій кваръ или штету аманету причинѣну. Но за случай, кои онъ одвратити нив могао, онъ неодговара. Али и оставитель дужанъ в свакій трошакъ, кои бы чуватель на чуванѣ ствари оставѣне имати морао, накнадити.

§ 576.

Ако бы ко ствари подъ ключемъ или подъ печатомъ пріймію, па бы се показало, да е брва покварена, или печатъ нарушенъ, онда, ако се незна другчіе шта в унутра было, мора чуватель по зачетви оставителю накнаду учинити, ако небы иначе доказати могао, да е нарушенѣ брва или печата случайно догодило се.

§ 577.

Ако е чуватель, сачувавшій туђу стварь, свою собствену зато жертвовао и изгубіо, онда онъ може одъ оставителю зато накнаду зактевати.

§ 578.

Награду за чуванѣ може причуватель само онда искати, ако бы такова нарочито уговорена была, или бы се такова по обстоятельствомъ, или по послу и опредѣлѣнію лица подразумѣвала.

§ 579.

Ствари изъ пожара, рушеня какова зданія, поаре, или уговлѣня лађе, или другоѣ подобноѣ несрећноѣ случая спасене, и коме предане, сматраю се као и другій аманетъ, кои е свакій прійматель дужанъ чувати и натрагъ вратити оное, чіе су ствари.

§ 580.

Такођеръ и крчмари, гостилничари (ханѣ), лађари, возари или скелеѣ, возіоѣцы (вириѣ), и носіоѣцы, дужни су ствари одъ путникѣ нима предане и повѣрене као аманетъ чувати, и за свакій небреженіемъ причинѣный кваръ или штету одговарати, и накнаду учинити.

§ 581.

Ако бы се две стране за одну стварь преспирале, па бы или саме или бы Судъ исту стварь коме па чуванѣ предао, докъ се неизвиди, чѣмъ ће быти, онда се таковѣи судейски назначенѣи чухарь зове заштитель или севвестеръ, а стварь такова, коя се подъ заштомъ налази, зове се узашѣна, и сматра се по основима изложенима оставе или аманета.

Г Л А В А XX.

О наручи или послуги.

§ 582.

Наручь или послуга бива уговоромъ таковымъ, коимъ ко неотрошну стварь на послугу узме, тако, да на опредѣлѣно време безъ сваке плате или награде натрагъ врати.

§ 583.

Онай, кои стварь одну у наручь или на послугу узме, има право истомъ стварю онако служити се, као што то обычно бива, или као што в уговоромъ одреѣено.

§ 584.

Ако в време за послугу опредѣлѣно, онда да се има стварь на то време натрагъ вратити; ако ли то ние, онда валя гледати па памѣренѣе послуге, па по томе време повраѣая опредѣлити.

§ 585.

Ако се време никако опредѣлити неможе, онда ни оваѣ посао неможе се сматрати као правѣи уговоръ, него одъ волѣ зависи онога, кои в стварь на послугу дао, пре или после, кадъ му се свиди, натрагъ поискати.

§ 586.

Ако се расира роди, па онаѣ, кои в дао стварь у наручь, каже, да в краѣе време одреѣено, а онаѣ, кои в узео, каже, да в дуже; онда се оно прво држи за истинно, ако оваѣ противно недокаже.

§ 587.

Пре времена одређенога и послуге узете неможе се стварь натрагь искати, башь да бы господару самое нужна была; осимь случаи, ако нарочито уговорь тако гласи.

§ 588.

Онай, кои в стварь на послугу узео, може и пре времена одређенога стварь натрагь вратити; и господарь е дужань прійити, осимь случая, ако то пьму на тереть или на штету быва.

§ 589.

Ако онай, кои стварь у наручь узме, небы стварь онако употреблю, као што е уговорено, или бы стварь противь волѣ господара другомь коме далѣ на послугу дао; онда онь остав за свакий кварь подь одговорь, и господарь може и пре времена свою стварь натрагь поискати.

§ 590.

И кадь бы онай, кои у наручь одну стварь узме, противь реда и опредѣленія стварь исту употреблю, дужань е и за случайну штету одговарати и накнаду учинити.

§ 591.

Кадь бы се стварь изгубила, на доцнѣ нашла, непринада ономе, кои в у наручь узео, по ономе, кои в дао, башь да бы онай накнаду у вредности учиню быо; само ако е овай готовь вредность ову натрагь вратити.

§ 592.

Обычне трошкове са послугомь ствари скончане мора онай носити, кои се са стварю служи. За чрезвычайне трошкове, кое е на садржань ствари као нуждне учиню, може накнаду одь господара ствари искати, кадь пьнову необходиму нуждность покаже.

Г Л А В А ХХІ.

О займу.

§ 593.

Займъ е таковий уговоръ, конмъ се коме ствари потрошне даду тако, да онъ властанъ буде по своіой воли ныи употребити, потрошити и ныима располагати, но у свов време дужанъ буде речене ствари у истомъ роду и вредности натрагъ вратити.

§ 594.

Заямъ обычно се чини у новцу; али може быти и у другима потрошнима стварма. И быша или на лихву, т. е. интересъ или добытакъ, или безъ лихве; на залогу или безъ залогѣ, на емство или безъ емства.

§ 595.

Заямъ може се учинити писменво или устменно.

§ 596.

Онай, кон у займъ дае, зове се займодаваць, или позаймитель; онай кон у займъ узима, зове се займопріймаць, или дужникъ.

§ 597.

Займодаваць неможе изискивати, да му дужникъ займъ у ономъ истомъ роду новаца врати, у комъ е пріймію, осимъ случая ако тако нарочито уговоръ гласи, и дужникъ се на то подвезао.

§ 598.

Ако бы се међу тимъ закономъ промѣна у новцу учинила, тако, да се внутрешя вредность непромѣни, онда ће займодаваць пріймити у оној струки, у којой е дао, н. н. ако е дао 100. дукатá, онъ ће толико дукатá и пріймити, ако е дао 200. талирá, онъ ће толико талирá и пріймити, ако е дао 1000. грошá, онъ ће толико грошá и пріймити; ако ли међу тимъ вредность внутрешя снадне, или се дигне, онда ће се займъ по оној вредности вратити, коя е у време займа была, ако нарочито уговоръ на фе-

ду извѣстну нована пегласи; и. п. ако се неназначи: даемъ 100. дукатъ цесарски у злату тако, да ми се 100. дукатъ цесарски у злату патрагъ врати.

§ 599.

Кои узме у заемъ салвено злато, сребро, или другу руду, на вагу или мѣру, овај на вагу или мѣру онолико исто у свое време ће и вратити, была му цѣна новцу већа или мања одъ времена займа учинѣнога.

§ 600.

Тако и заемъ у рани и еспапу враћа се у оној количини и добротн, у којој е приимљивъ, несматрајући на већу или мању цѣну и вредностъ.

§ 601.

Лихва законна опредѣљено се 6. на сто; уговорити се пакъ може и до 12. на сто. Већа се Судомъ непересује.

§ 602.

Гди нема лихве уговорене, али е време враћани опредѣљено, па се па време заемъ неврати, онда займодавацъ има право одъ онога времена лихву законну са 6. на сто искати.

§ 603.

Лихва на лихву да се неузима. Но лихва се съ договоромъ може у капиталъ обратити, и онда и на ню лихва иде.

§ 604.

Но у случаю ако дужникъ на уговорено време лихву неплати, и противъ волѣ займодавца негу задржи, лихва неостае на користъ дужникову, но займодавчеву, и зато одъ онога времена присудитѣ се лихва и на лихву.

§ 605.

Займодавацъ нема права пре уреченогъ времена заемъ патрагъ искати. Но у случаю опасности да му заемъ пропасти може, може онъ своимъ путемъ себе осигурати.

§ 606.

Ако с ко заемъ дао на неопредѣлно време, онда се сматра, да е на зактеванѣ займодавца дужникъ свагда вратити дужанъ.

§ 607.

Ако бы неко опредѣлно време, н. п. три месеца дана, или полъ године за отказанѣ опредѣлно было, онда е дужанъ займодаваць на толико времена напредъ дужнику заемъ одказати. Но ни займодаваць ни дужанъ пре опредѣлнога времена, и преко условія учинѣногъ истый заемъ на трагъ приѣмити; осимъ ако бы дужникъ своевольно лихву до опредѣлнога времена платио.

§ 608.

Ако бы онай новаць, кои е у заемъ узетъ, међу тимъ законно престао тећи, и тако сву вредность изгубио, то зато займодаваць право свое негуби, но дужникъ ће дужанъ быти нѣму у подобномъ повцу вредность узаймѣну на трагъ вратити.

Г Л А В А XXII.

О пуномоћности и дѣловодству.

§ 609.

Уговоръ пуномоћный сѣтъ такавъ уговоръ, коимъ ко власть добые, у име другога и за другога што чинити пуноважно.

§ 610.

Онай, кои власть дае, зове се властодаваць, онай пакъ, коме се власть дае, зове се пуномоћникъ. Власть та на писмо стављена зове се пуномоће.

§ 611.

Пуномоћникъ ополико само власти има, колико му е дано. Зато онъ границе нѣму прописане да не преступи. Ако преступи, онда онъ за сва слѣдства одговарати мора.

§ 612.

Коме никакве границе пуномоћности назначене нису, онај се мора по своме разуму, знању и совѣсти управити.

§ 613.

Туђе ствари у име другога продати, или за наплату пријимити; кога задужити; повце туђе подићи; парцицу за кога терати; на заклетву пристати; поравненіе учинити, само онда пуномоћникъ може, кадъ се у пуномоћію ови послови поименце назначе.

§ 614.

Да ко у име другога наслѣдіе пријми или одбаци; да ортачкій уговоръ закључи; или поклонъ учини; или поравнатељногъ судію избере; или неплатно право какво уступи; изискуе се особито само на те послове гласеће пуномоћіе.

§ 615.

Пуномоћникъ дужанъ е, посао, кои е на себе узео, по обећанію своме поштено и својски свршити, а сву ползу, која бы одтуда проистекла, своје властодавцу оставити.

§ 616.

Пуномоћникъ, коме е посао какавъ повѣренъ, мора га самъ свршити; еръ ако се онъ на другога ослони, самъ ће одговарати, ако се посао не сврши, како треба, осимъ ако му ние нарочито дозвољено, пуномоћіе на другога пренети. Но и у томъ случаю дужанъ е старати се, да на способнога пренесе, иначе одговара за кривицу.

§ 617.

Штегу, коју бы пуномоћникъ властодавцу својомъ кривицомъ причинио, онъ ће наквадити; а и рачунъ дужанъ ће бити властодавцу одъ свега дати на зактеваніе овога.

§ 618.

Властодаваць дужанъ е пужданъ и потребанъ трошакъ за свршиваніе послѣ учинѣногъ пуномоћнику наплатити; и у случаю зактеванія и напредъ

што трошка дати; и ако бы нѣговымъ кривицомъ што штете пуномоѣнику было, мора накнадити.

§ 619.

Ако бы пуномоѣникъ случайно при свршваню посла нѣму повѣренога какву штету претрпію; то онъ може накнаду зато зактевати онда, ако се бадава посла пріймію; ако ли е за награду, онда се съ наградомъ задовољити мора, а одъ накнаде за штету спомена нема.

§ 620.

Што пуномоѣникъ у име свога властодавца са трећимъ сврши или уговори по смыслу свога пуномоѣія, оно е стало, и веже и властодавца и трећега.

§ 621.

Башъ и у ономъ случаю, ако пуномоѣникъ за себе оне послове свршити небы способанъ быо, опетъ са пуномоѣіемъ властодавца и трећега вежу.

§ 622.

Како властодаваць пуномоѣіе порече, или патрагъ узме, одма оно и престав; и што бы годъ после пуномоѣникъ у име властодавца чинію, нема силе ни важности.

§ 623.

Но и пуномоѣникъ може пуномоѣіе вратити, и одъ нѣга одустати. Само то да небуде у невреме, или на штету властодавца; еръ ће иначе за штету одговарати.

§ 624.

Кадъ или пуномоѣникъ или властодаваць умре, престав пуномоѣіе; ако негласи и на наслѣднике, или ако небы одтуда штета се наслѣдницима породила. Али наслѣдници пуномоѣника дужни су за времена властодавцу смртъ пуномоѣника явити.

§ 625.

Како се надъ иманѣмъ каквогъ дужника стѣдиште отвори и объяви, одма престаю пуномоѣія одъ дужника такогъ издана; и све што бы пуномоѣникъ после тога у нѣгово име предузимао, губи силу и важность.

§ 626.

Ако бы пуномоііе изложенома начинима и престало, опетъ она дѣла, кои отлагани ветрие, мораю се довршивати донде, докле годъ небы властодаваць другу наредбу учинію.

§ 627.

И они послови, кои су са трећимъ свршени, докъ му іоштъ ние до знаня дошло, нити доћи могло, да в пуномоііе престало, остаю у сили и важности. Само властодаваць иматъ право одъ свога пуномоііника, накнаду штете зактевати, што се онъ по престанку пуномоіія у свршиваць посла упустио, и то явіо ние.

§ 628.

И онай, кои бы се безъ пуномоіія туђега посла пріймію у нужди, тако, да бы онога одъ штете ослободію, сматра се као и пуномоііникъ, и онай, за кога е чинію, дужанъ в нѣму савъ нуждый на то учинѣный трошакъ накнадити.

§ 629.

И ономе, кои бы безъ пуномоіія туђега се посла пріймію на онога ползу, мора овай трошкове и штету накнадити, ако корысть на свою ползу обрати.

§ 630.

Кои бы за другога трошакъ онаковый учинію, кои бы овай по закону учинити морао, онай има такођеръ право накнаду искати.

§ 631.

Кои у случаю нужде свое добро жертвуе, да туђе спасе, има право накнаду зактевати одъ оны, чіе е добро спасено, по мѣри спасены и сачуваны добара.

Г Л А В А XXIII.

О промѣни.

§ 632.

Промѣна е таковий уговоръ, коимъ ко одну стварь за другу дати обѣшава.

§ 633.

Ствари кадъ се за новце даю, ние промѣна, по продаю и куповина. Но кадъ се новаць за новаць као мањий за вешии, или сребрнъ за златанъ и т. д. меня, сматра се као стварь, и подлежи промѣни. Тако и злато, сребро и остале драгоценности сматраю се као ствари, и могу се у промѣну давати.

§ 634.

Како су промѣннични уговоръ учинили, ако стварь и нису јошть предали, дужни су држати, и свакии одъ нѣи добья право зактевати, да му се стварь у промѣну дата по смыслу уговора у ономъ станю, у опредѣљено време и на одреѣеномъ мѣсту преда. Кои бы се затезао то учинити, тай ће накнаду за причинѣну штету или изрубљѣну ползу учинити.

§ 635.

Кои иште, да му се стварь обеѣана изда, мора свою дужность найпре испунити, или готовъ быти, да е испуни.

§ 636.

Ако в време за предаю одреѣено, па бы међу тымъ стварь забраномъ законномъ престала међу людма пролазити, и вредность имати, или бы случайно пропала, онда престав уговоръ, и сматра се као да ние ни учинѣнъ.

§ 637.

Ако бы се пакъ међу тымъ временомъ другий кваръ какавъ у ствари учинио, то е дужанъ онаи носити, кодъ кога в стварь; осимъ ако нису ствари љутуре погоѣене, па бы се случайно какавъ кваръ или штета догодила, онда иде на рачунъ онога, кои ће ий приѣмити. Но ако в выше одъ полутиве вредности пропало, ние дужанъ приѣмити.

§ 638.

Корысти и прираштай одъ промѣнне ствари до уговоренога за предаю времена припадаю господару ствари. После тога принадлеже ономе, коме су у промѣну дате.

§ 639.

Ако време предае ние уговорено, онда се корысти и прираштай управляю по предан; ако ние што друго уговорено.

§ 640.

Добро у промѣну пріймљиво задржава ону исту природу права и отношенія, као што е было добро у промѣну дато.

Г Л А В А XXIV.

О продаи и куповини.

§ 641.

Продая и куповина всть таковий уговоръ, коимъ се стваръ какова за неку одређену плату у новицу другоме уступа.

§ 642.

Како се два или више ньи за стваръ погоде, и цѣну углаве, одма е и уговоръ продае свршенъ и заключенъ.

§ 643.

Ако се стваръ една тако продае, да осимъ новаца јоштъ и стваръ друга се да, онда е овај уговоръ смѣшанъ изъ промѣне и продае. И ако е већа вредность ствари него новаца, онда е промѣна, ако ли е већа или еднака вредность новца, онда е продая и куповина.

§ 644.

Како е уговоръ продае и куповине учинѣнъ, онако остав, тако ако е продая учинѣна подъ тимъ условіемъ да се ствари бров, или мѣре на кантаръ или другу мѣру, онда продая јоштъ ние свршена, докъ се годъ ства-

ри неизбров и непремъре. Но купаць добья одма право зактевати, да продаваць у одређено време условіа оно испуни.

Дакле кадъ се ствари ђутуре продаду, одма е и продај свршена и безъ броя и безъ мѣре.

§ 645.

За ствари, које купати ваља, да се њинова доброта позна, као вино, рачију, и друга њиња и т. д. продај њие са самомъ погодбомъ свршена, по зависи јоштъ одъ кушанја, осимъ ако е нарочито другогачіе уговорено.

§ 646.

Безъ опредѣљіе цѣне неможе ни продае быти.

§ 647.

Право цѣну за стваръ опредѣљити, припада продавцу, чіа е стварь.

§ 648.

Хоће ли купаць и продаваць, то могу они и на другогъ, едного или више њи ослонити, да цѣну пресѣку. Ако ѡй е више, онда вишество гласова пресуђуе.

§ 649.

Може се купаць и продаваць сложити на цѣну обичну чаршијску, и онда ће се средня цѣна чаршијска онога мѣста и времена узети, гди и кадъ се продај извршуе.

§ 650.

Ако е купаць преко половине оштећенъ, онда може онъ као и кодъ други уговорѡ одъ погодбе одустати; осимъ ако њие нарочито и са знањемъ на то пристати хотѣо.

§ 651.

Продаваць дужанъ е продату стваръ добро чувати, и на одређено време купцу предати невредимо.

§ 652.

Купаць пакъ дужанъ ће быти, купљѣну стваръ одма, или на уречено време пријмити и цѣну положити.

§ 653.

Продаваць стварь продату купцу безъ цѣне ние дужанъ дати. Но ако да на почекъ, онда выше не може стварь по цѣну одъ купца тражити.

§ 654.

На цѣну за стварь на почекъ дату до рока за исплату одреѣнога ние дужанъ купецъ лихву плаћати, ако то нарочито уговорено ние, башъ да бы продана стварь плоде и друге приходе послала. Но одъ рока исплате, или ако овај опредѣлѣнъ ние, одъ времена опомене и зактеваня мора купецъ интересе на цѣну плаћати.

§ 655.

Ако бы купецъ у држаню куплѣне ствари узнемиренъ быо, или бы се основано бојти имао, да ће узнемиренъ быти, онъ има право зактевати одъ продавца, да узроке узнемирення съ пута уклони, или баръ да добаръ зато стои, и донде може да цѣну уговорену исплати, осимъ ако ние онъ све то на себе узео.

§ 656.

Ако неимаюћи оваковы узрокѣ купецъ неће уговорену цѣну да плати изъ упорности, онда продавцу стои на вољи или цѣну зактевати, или продаю покварити.

§ 657.

Ако купецъ продату рану или друге покретне ствари неће да приими, и уговорено време прође, онда продавцу, ако му е на ползу, стои на вољи покварити продаю, или зактевати, да купецъ уговоръ испуни.

§ 658.

Што се корыстѣй и оласностѣй при продатима, но непреданима стварма тиче, важи прописъ закона при промѣни назначеногъ.

§ 659.

Куповина стварѣй таковы, коима се текъ надати ко има, сматра се као коцка.

§ 660.

Што годъ овде при продаи ние нарочито назначено, у ономъ управлѣти се валя по прописима о уговорима вообште изложенима (Глава XVI.)

§ 661.

Ако продавацъ на тай начинъ стварь свою прода, да задржи право, ишту стварь одъ куца одкупити, онда куцацъ на уречено време вратитѣ продавиу стварь, а добытѣ одъ куца цѣну. Што е кон долзе и корысти имао, задржава за себе, но и штету свакии свою поси. Стварь мора се предати невредима у стаю, у комъ е продана.

§ 662.

Ако време одкупа ние опредѣлно, то се разумѣва само за време живота, и никако се на наследнике непростире.

§ 663.

Право за одкупъ неможе се задржати на штету и уштербъ трећегу.

§ 664.

Тако исто и куцацъ може при куповини право задржати, да може куцу стварь опетъ натрагъ продати; гди се та иста правила разумѣваю као и при продаи на одкупъ.

§ 665.

Може ко и на тай начинъ стварь продати, да куцацъ дужанъ буде у случаю продае иѣму найпре на одкупъ поднети; ков ако небы ушнѣо, продавацъ има право положивши цѣну стварь узети.

§ 666.

Продае могу бити и съ таовымъ уговоромъ, ако до одреѣногъ времена небы продавацъ болѣгъ куца панцао.

§ 667.

Купи ли ко стварь на пробу, на стварь пробу неиздржи, може вратити стварь, а добыи свое повце ако су плаћени. Ако преко времена пробе стварь задржи безъ свакогъ изясненія, сматра се као да е стварь пробу издржала, и онъ выше права на повраћай нема.

§ 668.

Ако е стварь на пробу узета, али време одреѣно ние, онда се за покретне ствари есаце три дана, за непокретне една година дана.

§ 669.

Ко покретну стварь за опредѣлѣну цѣну друтоме преда, съ тымъ измѣненіемъ, да овай за неко опредѣлѣно време нѣму цѣну одреѣну исплати, или стварь врати; онда онай пре опредѣлѣнога рока нема права одъ овога стварь натрагъ искати; али и овай мора на уречено време или цѣну платити, или стварь натрагъ вратити.

§ 670.

Што се непокретны добара тиче, као милькова и баштинѣ, законъ дав некима лицама право, да имаю првенство на куповину. Такова лица су смѣсницы или засадничари, родбина найближа, коя бы право наслѣдїи у продатымъ добрама имала, коя бы по закону наслѣдила, и сусѣди први или коншіе.

§ 671.

У случаю продае непокретны добара валя да продаваць яви овима, кои право првенства за куповину имаю, као смѣсницыма, роду и сусѣдима.

§ 672.

Смѣсникъ е пречїи одъ рода, а родъ найближїи пречїи одъ сусѣдѣ.

§ 673.

Ако бы продаваць продао, неживши овима, кои првенство имаю, онда они право имаю за 30. данѣ одъ времена продае Судомъ потврѣне и обявлѣне исто прекупити. После 30. данѣ право овакове прекупине изчезава.

§ 674.

Онай, кои мысли, да првенство куповине има, ако хоће, да добро добыве, мора готове новце по погодби заключеной положити у судейске руке. Само противлѣнїе и недозволїванїе безъ новаца невреди ништа; а после 30. данѣ опетъ изчезава.

§ 675.

Кадъ е њыганїе, кои између выше сусѣдѣ првенство има, онда ће Судъ пресудити, узевши у призрѣнїе близость и повећу потребу и згуду.

§ 676.

Где се што јавно путемъ Судейскимъ (т. е. лицитаціомъ) продае, онде се првенство права несмотря. Ко на јавной продаи што купи, онога е, осимъ ако небы продаи подъ тымъ условіемъ учинѣна была, да јоштъ одъ чіегъ одобреня заиси.

Г Л А В А XXV.

О з а к у п у.

§ 677.

Закупъ есть таковый уговоръ, коимъ се стварь какова неопрошна на потребу и корысть за неко одреѣено време и опредѣлѣну цѣну узима.

§ 678.

Закупъ о ствари, коя се безъ труда и рада употребити дае, зове се кирія, као што се даю куће и покуѣства, и друге подобне ствари; о ствари накъ, коя се съ трудомъ употреблява и ужива, зове се обычно закупъ или аренда, као о пивама, польскимъ мьльковима, или о стоки.

§ 679.

Кирія и закупъ ввиста друго ние него продаи употребленія; зато што е за продаю, то се подъ закупъ дае, и тако се и сматра, и ако друго што уговорено ние, тако се и цѣна плаћа.

§ 680.

Како се уговараюће стране сложе за стварь и цѣну, одма е погодба готова, и употребленіе ствари куплѣно.

§ 681.

Онай, кои стварь подъ кирію или закупъ дае, дужанъ е стварь своимъ тронкомъ у станю употребителномъ продати, и добаръ стаати за све недостатке, збогъ кои стварь небы се употребити могла, и такове накнадити, и препоне уклонити.

§ 682.

Ако бы стварь закупљѣна случайно упропастила се, онда престае уговоръ; ако ли бы само одъ части пропала, онда закупцу стои на вољи, заклевати, или да се одъ уговорене цѣне по мѣри пропале части што одбѣе, или да се уговоръ поквари.

§ 683.

Кирайѣи, и закупцацъ само оне трошкове дужанъ е на ствари закупљѣной чинити, безъ кои се стварь, као што треба, употребити неможе. Што е преко тога, као и сва бремена на самомъ мыльку почиваюћа, или у кнѣиге ивне заложне уведена, спадаю на самога господара.

§ 684.

Кирайѣи или закупцацъ има право закупљѣну стварь на уговорено употребленіе и другомъ подъ закупъ дати, ако то може безъ штете господара ствари быти, и ако нарочито забранѣно нив уговоромъ.

§ 685.

Ако в стварь на годину одну или выше дата, на рокъ плаћани опредѣљѣнъ нив, узима се рокъ законный полугодишный напредъ, ако ли погодба гласи на мѣсець, онда се разумѣва мѣсечно плаћанѣ напредъ.

§ 686.

Ствари одъ кирайѣивъ или закупцацѣ унешене, и налазећи се плодови или стока, служе за сигурность оного, кои подъ кирію или закупъ дае, и може исте ствари свагда у залози задржати ради наплате іоштѣ неплаћене цѣне.

§ 687.

Кирайѣи или закупцацъ дужанъ е закупљѣну стварь као домаћинъ по уговору чувати и обдржавати; уговорену цѣну на време плаћати; и на свршетку киріе или закупа вратити у оногомѣ стацю, у комъ е пріймію, или како што е уговорено.

§ 688.

Ако в кирайѣи или закупцацъ закупљѣну стварь употреблявао на друго што, а не на оно, на што е одређена, или на таково што, одкуда бы

штета се за господара ствари рађала, онда овај може зактевати, или да се онъ на употребленіе одређено ограничи, или да се уговоръ поквари.

§ 689.

Да бы се свака распра при свршетку и повраћаю стварій закупљени избѣгла, нарочито кадъ се различне и више стварій подъ закупъ дае, пуждно е све ствари повисати, кое и у каквомъ се станю предаю.

§ 690.

Коме е механа съ округомъ т. е. едикомъ подъ закупъ дана, о томе се разумѣва, да е све потребне за механу ствари у добромъ станю и цѣлости пріймію, ако пописа нема; па ии тако и вратити мора, несматрајући на то, ако е што међу тымъ покварено или разбіено.

§ 691.

Кои бы волове на изоръ узео, было то на полъ године, или на годину дана, или на едну или две орбе, было за новце или за жито или за посленике; овај е дужанъ волове ранити као добаръ домаћинъ и чувати, па у свов време оне исте у добромъ станю вратити. И ако бы таковий во кривцомъ или небреженіемъ мањкао или другчѣе пропао или осакатио се; дужанъ ће бити онај, кои га е подъ кирію узео, по уговореној цѣни, или по прецѣни вештака платити; иначе ако бы самымъ случаемъ, п. н. одъ грома утнуо; дужанъ е само кожу вратити.

§ 692.

Ако бы конь за одређеный рокъ и одређеный путь и разстояніе подъ кирію датъ мањкао, онда киріѣца плаћа кирію, а не коня, ако се недокаже, да е особитомъ кривцомъ конь утнуо; ако ли овај кони преко одређенога рока и изванъ разстоянія назначенога употребн, па бы конь кривцомъ или случаемъ мањкао; онда плаћа кирію и коня по прецѣни уговореној или вештака.

Ако бы пакъ на послугу само датъ во или конь безъ киріе, мањкао, онда се мора платити было кривцомъ или безъ кривце; као и у ономъ случаю, ако бы ко безъ питаня или допуштена коня или вола узео.

§ 693.

Кои бы овце подъ закупъ (кесимъ) узео, тако, да хасну вуче, и зато

награду опредѣлѣну да, или у маслу или у новцу, или јошть и у яганьци и т. д. а главно да врати, онај е дужанъ овце садржавати, съ подмладкомъ понунавати, и у добромъ стану у истой добротѣ и на брою вратити.

§ 694.

Ако бы овце подъ закупъ (кесимъ) дате прво пролеће одъ метли манькале, штета спада на онога, чѣе су овце; ерѣ се држи, да су болестъ донеле. Но и пакъ ако по повраћаю овце прво пролеће одъ метли манькаю, моратѣ закунаць штету накнадити, ерѣ се држи, да су болестъ донеле.

Одъ овога разликовати валя просто чуванъ оваца или друге стоке, при коме се основи аманетски и наими у призрѣнѣ узети мораю, а именно да чуваръ за сваку штету кодъ стоке причинѣну одговарати мора, одъ кое само се онда ослобођава, кадъ докаже да ние пѣговомъ кривцомъ ни ти небреженіемъ догодила се.

§ 695.

Ако бы казанъ подъ испекъ датъ прогорео по старини, штета е онога, чѣи е казанъ, ако ли се кривцомъ или небреженіемъ пробѣе, штету ће носити закупаць, кою ће наплатити.

§ 696.

Ако бы кућа, дућанъ или друга стая или зграда подъ кирію или закупъ дата ватромъ изгорела, онда укућанин или закушцы за случайный догађай неодговараю, али за свою кривицу или небреженіе свагда подъ одговоромъ остаю.

§ 697.

Ако има више ныи закупаца или кирайциа, онда за штету ватромъ проузроковану сви заеднички одговараю, ако се неможе дознати, чѣомъ е управо кривцомъ или небреженіемъ ватра изишла.

§ 698.

Кирайциа или закупаць одговара и за кривицу свои кућанѣ, а и оны, конма е онъ подъ кирію или подъ закупъ дао, ако бы што покварило се или упропастило.

§ 699.

Кирія и закупъ престае онда, кадъ уговореный рокъ дође. Ако рока уговоренога нема, онда се гледи на уобычавный мѣста рокъ, или на време плаћаня.

§ 700.

Такођеръ престае кирія и закупъ, како стваръ закупљна пропадне, кое ако бы се кривицомъ едне стране догодило, онда припада другой накнада.

§ 701.

Уговоръ на кирію или закупъ престае и онда, кадъ неимаюћи уговоренога рока една страна другой одкаже. При закупу мьлька польскога одказати валя 6. месецій напредъ; за кирію непокретне ствари опредѣлюю се 14. дана; за покретну стваръ пакъ 24. сата.

§ 702.

Закупаць моћиће само у особитимъ случаемъ пре уговоренога рока одъ уговора одустати, ако бы сирѣчь стваръ закупљна сасвимъ неупотребителна была.

§ 703.

Онаи, кои подъ закупъ што дае, моћиће такођеръ у особитомъ случаю заклевати пре времена, да се уговоръ раскине, ако быкупаць тако стваръ закупљну употребљавао, како на велику штету господара служи; или ако екупаць тако рѣавъ платина, да преко свегъ опоминяв са платомъ западне тако, да ни сигурности довольно нема; такођеръ и онда, кадъ бы зданіе подъ кирію дано господаръ изнова зидао. Пуждне поправке мора свакоякокупаць допустити, но те да не траю дуже одъ 6. недѣли, иначе може накваду тражити збогъ неупотребленія.

§ 704.

Ако господаръ стваръ подъ закупъ дану прода другоме, онда се раскида уговоръ закупа, осимъ ако ние нарочито противно уговорено, вли е уговоръ закупа у явне кнѣге заложне на исто добро уведень. Но ако быкупаць збогъ продае штету какову трпію, или бы се користи лишію, онда може подинути накваду искати.

§ 705.

Сви осташи уговори закупши, кои се одъ гореназначены разликую или предметомъ или опредѣленіемъ узаняна, или струкомъ плаваня и дугимъ траяніемъ, и употребленіемъ, имаю се по изложенымъ основима судити.

Г Л А В А XXVI.

О п а й м у.

§ 706.

Уговоръ наймный постав онда, кадъ се ко обвеже, какву службу чинити, (или послужити), или што начинити за опредѣльну награду у новцу.

§ 707.

Онай, кои посао какавъ наручи, мора и на приличву награду пристати.

§ 708.

Ако награда иже опредѣльна ни уговоромъ ни закономъ, нити в общте позната, онда ће Судія пресудити.

§ 709.

Ако е посао тако незгодно испао, да се не може употребити, или в сасвимъ противанъ поставльномъ условію, онда наручитель може одъ уговора одустати и наручбину неприимити. Ако онъ то нече, или недостатцы небы тако велики были, онда наручитель може зактевати, да се посао поправи, или да му се штета накнади, и тога ради може и кою часть награде задржати.

§ 710.

Ако посленикъ наручену стварь или службу уговорену на уречено време неспрши, онда наручитель може наручбину да неприимити; и може и накнаду за штету зактевати. Али ако наручитель опетъ, почемъ е наручбину прииміо, нече да плати награду, може посленикъ одъ цѣга накнаду за штету искати.

§ 711.

Ако бы посленикъ радіо, али са кривице наручителя сасвимъ свршио небы, па ни издао небы, онъ истина награду уговорену искати не може, али му припада наплата за штету, кою в радомъ своимъ имао.

§ 712.

Обычно в, да се онда награда дае, кадъ се наручбина или посао сврши. Али ако се посао на выше рокова подѣли, онда се и награда на рокове плаћа; или ако треба на посао напредъ што трошити, ков посленикъ нис на себе приѣмио, моћиће соразмѣрно томе и наплату пре свршенога посла искати.

§ 713.

Посленикъ или добья грађевину одъ наручителя за посао нарученъ, или онъ самъ и грађевину дае.

§ 714.

Ако бы грађевина случайно пре свршетка посла пронала, штета в онога, ко грађевину дае; ако ли бы кривицомъ едвога или другога упропастила се, штета снада на онога, на кога и кривица пада.

§ 715.

Ако бы наручитель рђаву грађевину дао, па бы зато посао зло испао, нис посленикъ кривъ, но наручитель, и штета снада на нѣга. Али в посленикъ дужанъ оцоменути наручителя, да болю грађевину даде, на ков ако неопомене, остав подъ одговоромъ, и ако бы после наручитель другу болю грађу дао, дужанъ в направити безъ награде.

§ 716.

Баво се посленикъ каковога посла нарученога за неко одређено време приѣмио, нити онъ безъ важнога закономъ одобренога узрока одъ посла одустати, нити га наручитель оставити може. Ако ли бы се посао преѣкао, онда свакій за свою кривицу одговара, али за случай не.

§ 717.

Посленикъ, кои се посла каковогъ нарученогъ приѣмио, мора га самъ

свршити. И само у особитымъ обстоятелствама може онъ и другомъ пріймљивий посао повѣрити; али за доброту посла и онда онъ одговара.

§ 718.

Уговоръ найма за такове послове, кодъ кои се у призьрѣнїе узима особита необычна способность лица, раскида се, како бы оно лице умрло. Наслѣдници посленикови могу за онолико посла, колико в свршено, а и за саму прешрављѣну и удешену граѣвѣнну соразмѣрну награду зактевати. Ако ли бы паручитель таковога посла умро, онда уговоръ стои, и његови наследници дужни су уговоръ одржати, посао пріймити, и посленика по уговору наплатити.

§ 719.

Овакове погодбе могу бити и за труде и производе учены людїи, правобранители, заступника, лѣкарѣ, художника и т. д. ков ће се по изложенимъ основима и природи посла судити.

§ 720.

Што се иждивенїя књига, и отношенїя између списателя и иждивателя тиче, о томе ће се учинити особита уредба.

§ 721.

Такођеръ и отношенїя између господара и слуге, њиове погодбе, поступка, службе, и плате што се тиче, и о томе ће по обстоятелствама учинити се особита наредба за слуге и њиове службе.

§ 722.

Ако бы ко што немогуће, или што недозвољно и срамно, или забрањено одъ кога за награду зактевао; онај њиве дужанъ учинити, башъ да бы и награду прїимїо. Шта выше и награда му пронада, нити в може натрагъ искати.

Г Л А В А XXVII
О о р т а к л у к у.

§ 723.

Уговоръ ортачкїиъ бива онда, кадъ се два или выше њи лица сложе,

да свой трудъ, или и ствари свое уложе на то, да ползу, коя се одтуда добые, межу собомъ дѣле.

§ 724.

Орточкій уговоръ може се односити само на одну особиту стварь или опредѣлѣну сумму; може на читавъ родъ стварій, као на мылькове, на еспагъ, на плодове; може на сва добра безъ разликѣ и изятіа, и по томе ће се и права орточка судити.

§ 725.

Бакѣ орточкій уговоръ гласіо буде, онако га разумѣти и толковати валя. Ако бы неопредѣлѣно было речено све иманѣ, опетъ се неразумѣва будущте иманѣ но садашиѣ; ако бы изражено было и будущте иманѣ, опетъ се неразумѣва оно, што ће се наслѣдити, но само оно, што ће се добавити.

§ 726.

Исности ради валя орточке дѣлове свагда пописати, да се зна, шта в уложено, особито, кадъ в уговоръ само на садашиѣ или само на будущте иманѣ ограничешъ. Ако тога нема, онда се судити има по основима о задрузи назначенима.

§ 727.

Оно, што в уложено у орточкій посао, сачинява главницу ортаклука и принадлежи свима заднички. Што бы кои ортакъ изванъ тога іоштъ имао, оно неприкладежи овамо, него в нѣгово собствено одѣлѣно добро.

§ 728.

Ортакъ, кои ништа друго небы дао у ортаклукъ осимъ труда свога, онъ по закону само право има на добытакъ, а не на главно.

§ 729.

Ако друголчѣе уговорено ние, свакій ортакъ дужанъ в еднакъ дѣо у ортаклукъ уложити.

§ 730.

Свакій ортакъ дужанъ в по мѣри дѣла свога уложенога радити о ползи орточкой еднако еданъ како другій.

§ 731.

Ортакъ ни еданъ не може другога мѣсто себе ставити безъ согласіи остальныхъ; нити може юшть кога у ортаклукъ пріймити, нити посао какавъ водити, кои бы на штету ортаклука быо.

§ 732.

Ортацы не се о послу совѣтовати, и што вышество гласова одсуди, оно не остати.

§ 733.

Такођеръ ако бы еднога дѣловодителя избрали, и то вышествомъ гласова биватѣе.

§ 734.

Деоба ползе треба на задовољство свою ортакѣ да испадне; и ту вышество гласова непресуђуе; но треба овако да буде, као што деобе пообщте биваю.

§ 735.

Дужности ортакѣ свагда не се уговоромъ опредѣлити точнѣ, по чему не се у случаю распре и судити.

§ 736.

Свакій ортакъ дужанъ е само овношко уложити, на колико се обвезао, а не выше. Али ако бы се обстоятелства окренула тако, да са онимъ улогомъ нѣ могуће памѣру получити; онда бы се могао додатакъ зактевати, и кои небы хотео додати, може изступити, или разортити се.

§ 737.

Онай, коме бы се дѣловодство повѣрило, быо ортакъ, или странъ, еданъ или выше нѣи, сматратѣе се као пуномоћникъ.

§ 738.

Свакій ортакъ одговара за штету, кою бы своіомъ кривцомъ проузроковао, и дужанъ е накнадити. Нити се та штета може са ползомъ, кою бы оиъ причиню, изкусурити, осимъ ако небы кои ортакъ са каковымъ своимъ новымъ посломъ съ едне стране штету, а съ друге ползу принео; онда бы се соразмѣрно полза са штетомъ изравнати могла.

§ 739.

При деоби ползе ортачке найпре ће се одбити уложени улози, после трошкови и претримање штете; па што претече, оно ће бити добитакъ. Главно припада свакомъ свое, а добитакъ ће се дѣлити по мѣри улога. Трудъ и радни узима се у рачунъ само онога ортака, кои само трудъ мѣсто улога дае, или в узъ улогъ особиту радню обећао.

§ 740.

На радню ће се добитакъ метнути по уговору. Ако пакъ ништа уговорено ние, и ортацы се сложити небы могли, онда ће се по важности посла и труда, и величини ползе приешене добитакъ опредѣлити, и ако се несложе, Судомъ пресудити.

§ 741.

Ако бы се добитакъ у другомъ чему састояо, а не у повцу, па се ортацы небы погодити могли, онда валя нете ствари, ков добитакъ сачиняваю, у поваць учинити, и новаць по изложенымъ правилама подѣлити.

§ 742.

Ако бы мѣсто добитка штета была, онда по мѣри улога, као и добитакъ, пада штета на све ортаке. Онай пакъ, кои ние уложио ништа, него в радю, губи трудъ свой и радню.

§ 743.

Они ортацы, коима бы дѣловодство повѣрено было, дужни су како о главномъ тако и приходима и издатцыма рачунъ водити, и у свое време показати.

§ 744.

Докъ се посао несврши, или уговореный рокъ ненаврши, ортацы немогу зактевати, да се рачунъ заклучи, и добитакъ подѣли.

§ 745.

Ако бы посао таковый быо, да на выше година трава, или годишнѣ ползу доноси; онда ортацы могу и рачунъ и деобу добитка зактевати, ако небы збогъ тога посао страдао.

§ 746.

У рачуне ортачке загледати може свакій ортакъ у свако време, нити му се одрећи може, само ако бы то съ трошкомъ скопчано было, самъ носити мора.

§ 747.

Ортаку превара никако непомаже; еръ и ако се иначе и небы рачунъ зактевао, или бы други задовољни были са заключеніемъ само, или бы се одрекли рачуна, онетъ кадъ бы превару доказали, мора се рачунъ показати.

§ 748.

Безъ общегъ соизволеня или пуномоіія неможе се друштво тремъ комъ обвезати. Кодъ трговаца, кои фирму трговачку води, то есть, кои име дѣлога друштва подписуе, онаѣ има и пуномоііе и може друштво обвезати.

§ 749.

Ортакъ, кои изванъ уложенога дѣла, іонтъ за себе што има, може съ онымъ по своіой вољи располагати. И тако разликовати треба права и дужности спрема ортака као ортака, и као не таковога.

§ 750.

Ортацы тайни каквогъ трговачкогъ друштва, кои су само нешто уложили, на хасну или штету, али явно обзнанѣни нису, они само са онымъ притичу, што су уложили, али съ выше не. Объявѣни ортацы мораю са дѣламъ своимъ иманѣмъ да добри стое.

§ 751.

Друштво ортачко престае само по себи, како се посао предузетый сврши; или се далѣ водити неможе; кадъ бы сва главница ортачка пропадала; или е време за травиѣ опредѣљно истекло.

§ 752.

Ортачка права и дужности обычно на наслѣднике непрелазе. Али наслѣдници имаю право до смрти овога рачуне искати. Али тако исто ако бы у ортаклуку остали, дужни су рачуне и полагати.

§ 753.

Ако се ортакукъ само изъ две особе сачинява; онда престае како едно одъ нѣхъ умре. Ако ли има выше лица, онда се држи, да не остану ортацы и далѣ посао ортачки водити. Ово се нарочито кодъ наслѣдникѣ трговачки разумѣва.

§ 754.

Ако наслѣдникъ умршега ортака небы могао дужности умрлога испунити; онда не му се одъ пѣговогъ дѣла на то нешто одбити.

§ 755.

Ако ортакъ кои небы уговорена условія испунивао; или бы подѣльшты подпао; или бы га Судъ за раскошника огласио, или бы иначе подѣ старательство подпао; или бы збогъ учинѣногъ злодѣйства повѣренѣ изгубио; онда бы се таковый и пре времена изъ ортакука исключити могао.

§ 756.

Уговоръ ортачкии може се пре времена и у ономъ случаю раскинути, ако е онаи ортакъ умро или изступио, одъ когѣ в способности нарочито дѣловодство зависило.

§ 757.

Кадъ небы опредѣлно было време, докле уговоръ ортачкии да трае, нити бы се то изъ природе посла опредѣлити дало; онда свакии ортакъ може изступити кадъ хоће, само в дужанъ за времена явити, да небы у невреме было, и да нема ту каквое преваре.

§ 758.

Кадъ бы ко у трговини каквой као явно познать ортакъ было, на бы изступио, то се мора явно на знаѣ дати; иначе нема силе ни важности за треѣга, кои бы се у незнаню са таковымъ у посао упустио.

Г Л А В А XXVIII.

О уговорима брачными.

§ 759.

Уговоръ, кои бы измежу мужа и жене, или измежу женика и невѣсте, у отношеню на бракъ о иманю заключенъ быо, зове се брачный уговоръ.

§ 760.

Уговоръ овај може гласити о миразу, које е оно имањѣ, које супруга мужу донесе, било иѣно собствено, било одъ другога кога добывено, ради лакшегъ живљѣня.

§ 761.

Невѣста или жена младолѣтна безъ отца, или безъ тугора и потврѣна судейскогъ не може брачногъ уговора заключити.

§ 762.

Ако уговоромъ ние мужу миразъ узъ супругу обѣщанъ и обвезанъ, мужъ таковій изискивати права нема.

§ 763.

Наслѣдіе жено, које бы за време брака припало, и мужу донешено было, сматра се такођеръ као миразъ.

§ 764.

Ако бы мужевлѣ добро подиало подъ стѣцшиште, па бы и жена свой миразъ тражила, онда ће признаніе мужевлѣ ушћѣно пре стѣцшишта важити, после пакъ стѣцшишта неће се узети у призраѣніе, ако други доказателства жена имала небы.

§ 765.

За миразъ служити може све оно, што се може продати или може на ползу бити.

§ 766.

Мужъ има право уживати миразъ женинъ, докле годъ бракъ трае у сили и важности. Овиъ готове новце, дугове уступљѣне, или друге потрошне ствари може потрошити; само за вредностъ и пакваду са своимъ добромъ емствуе.

§ 767.

Ако се миразъ состои у непокретнимъ добрама, и другимъ правима и стварма, које се употребити могу да се непоотроше; онда ће жена остати госпоњ одъ исти стварей, али ће мужъ уживати иѣ.

§ 768.

Оно, што жена у покретнимъ стварма као опрему за своју или и мужеву потребу допесе, есу дарови, кои остаю женици за све време брака, нити мужъ съ њима располагати може, али ни жена безъ мужевия званя не сме ихъ отуђивати.

§ 769.

Ако бы или женикъ или другій ко къ миразу жениномъ што додао, оно се сматра као и миразъ.

§ 770.

Може и мужъ жени првѡй даць какавъ даръ учинити, и онда се и овај даръ сматра као миразъ. Само ако бы жена жува оставила, или са својомъ кривицомъ одъ њѡга разстанила се, таковѡй даръ губи.

§ 771.

Ако мужъ и жена о свомъ иманю пису пишта особито уредили; онда свакомъ свое припадлежи. Само ако се жена противна не покаже, држи се, да е мужу као своме заступнику законномъ повѣрила, да онъ бригу о иманю носи; а онъ се сматра као и другій пуномоћникъ; само о добитку ние дужанъ рачуна давати. Но властанъ не быти добитакъ по својој вољи употребити и уживати.

§ 772.

Ни жена ние дужна о уживаню ползе или прихода одъ имавя свога подъ управу мужеву данога рачуна давати.

§ 773.

У особитимъ важнимъ случајма, или кадъ бы се иманѡ у опасности и бѡди налазило, може она заклевати, да се управлиѡ са иманѡмъ одъ мужа одузме, банѡ да му е и на свагда дано было. А тако н-ето и онъ има право неуредномъ домоводству жениномъ препону учинити, и оно при томъ и за расписућу огласити.

§ 774.

Оно, што се жени на случай, ако удова остане, за њѡно садржанѡ о-

предѣли, зове се удовично уживање. И ово припада удовици тако одъ дана смрти мужаваѣ.

§ 775.

Ако бы се удовица преудала, на мужаваѣ име носити престала; онда она губи право на удовично уживање.

§ 776.

За миразъ женинъ мужъ са своимъ добромъ наравно емствуе. По противъ мужаваѣ доцниѣ заимодаваца ако хоће првенство и сигурность да има, мора заложно право, то есть убаштињѣ или нѣтабулацио имати.

§ 777.

Што мужъ жени својой у накиту, драгомъ камениу и другимъ драгоценостима за украсъ даде, то се и у сумњи узима да е поклонѣно.

§ 778.

Ако ли заручникъ својой заручници или ова оноемъ што поклони, или обећа на случай брака, на бы се бракъ безъ кривице дародателя разишло, онда онаѣ може даръ порећи, или ако е дао, натрагъ узети.

§ 779.

Ако бы у единомъ тестаменту мужъ жену свою а жена мужа узаймице, или другога кога за наслѣднике поставили, на бы после речъ натрагъ узели, онда такова наредба престае и раскида се. Но ако едно наредбу своју порече, а друго при речи остане, онда одъ овога стране наредба стон, а само се она поречена квари.

§ 780.

Кадъ бы мужъ и жена таковий међу собомъ уговоръ учинили, којма едно другомъ свое иманѣ по смрти оставили; онда уговоръ таковий, ако не силу и важность да има, треба овако начинити, као што прописъ за тестаменте гласи.

§ 781.

Уговоръ на случай смрти сматра се као и тестаментъ, само што по

своіой воли безъ волѣ друге стране не може се одъ нѣга одустати. Но одъ иманя, съ коимъ е ко уговоромъ на случай смрти расположію, остав онъ за живота господарь. Но ако преживію другу страву небы, на случай смрти не може паредбе чинити.

§ 782.

О ономъ иманію, кое ние у уговоръ на случай смрти ушло, може се особито тестаментъ правити пуноснажанъ.

§ 783.

Кои бы съ уговоромъ на случай смрти незадоволинъ быо, онай мора, ако довольно узрока има, онако на уништоженѣ нѣгово поступати, као и кодъ други уговорѣ.

§ 784.

У случаю стѣцншта противъ мужа само, валя женино донешено иманѣ оддѣлнті; ерь она за мужа плаћати ние дужна; осимъ ако га она ние упропастила, или е добра за нѣга стаяла.

§ 785.

Ако жена падве подъ стѣцнште; уговоръ на случай смрти остав зато непремѣнъ.

§ 786.

Ако су супружнцы сложили се на смѣсу добара свои заеднички, онда како се стѣцнште отвори, смѣса престае, и иманѣ се дѣлнті мора као у случаю смрти.

§ 787.

Ако се бракъ уништи, онда се уништожава и уговоръ на случай смрти; ако се бракъ разведе судейски, онда се раскида и уговоръ на случай смрти; и иманѣ се поставля у прваинѣ станѣ.

§ 788.

Уговори брачни, кои бы се на зло и штету дѣце клоили, немаю силе ни важности. Мужка и женска дѣца изравнати се могу и уговоромъ, и то остав снажно.

Г Л А В А XXIX.

О уговорима одважнима или на срећу.

§ 789.

Уговоръ одважний есть таковой уговоръ, коимъ одна страна дае надежду на корысть какову неизвѣстну, кою друга страна прійма. Ово може быти за плату или безъ плате.

§ 790.

Тужба за оштећењѣ преко половине кодъ овогъ уговора нема мѣста као кодъ други уговора.

§ 791.

Къ уговорима одважнима принадлежи: обклада, игра или коцка; и друге куповине и продае неизвѣстны одъ среће зависещи стварий; одсекомъ плата; и остала осигурава штете на неизвѣстный случай.

Опачо принадлеже игре оружјемъ, обклада за трку пѣшице, на коно или колима, и друге игре, за коѣ се трудъ и вештина изискуе.

§ 792.

Обклада е опда, кадъ ни одной страни ние познато, шта ће изићи. Ако се докаже, да е одна страна знала, на се чинила да незна, шта ће изићи, на тако добые; онда е превара, и обклада невреди ништа. Онај, кои тако добые, вратитѣ улогъ натрагъ; кои пакъ знаюћи изгуби, сматра се као да е учинио поклонъ.

§ 793.

При обклади, кои може само о дозвољеной ствари быти, треба цѣна да е дана, или у треће руке положена; иначе на Суду нема силе ни важности.

§ 794.

Игра и коцка сматра се тако као и обклада. Добитакъ одъ игре забранѣне, или коцкани забранѣногъ пада и уништожавъ се; а играчи и њиоћи законачи долже подъ одговоръ.

Одъ коцканя разликуе се коцка, коя се баца при деобама, поравненіама и т. д. као што е на свомъ мѣсту ономенуто.

§ 795.

Ко за одређену извѣстну цѣну неизвѣстно добро, као плодъ годишній вінограда, нѣше, хасну одъ воденице или наслѣдіе будуште безъ пописа стварій, рыбу колико се и. н. мрежомъ у едашпугъ, двашпугъ и т. д. извучи да, куши, онай е учиніо куповину на срећу, и мора се задовољити, ма му се сва надежда осуетила.

§ 796.

Ко се подвеже за опредѣльну сумму новаца, или за другу стварь опредѣльне вредности, другоме годишній одсекъ опредѣльній давати, донде докле едаць или другій, или и трецій ко живъ буде, онай е дужанъ дотле давати, башъ да бы се онъ у надежди преварио, и да бы много выше платіо, него што е прійміо.

§ 797.

Ни займодавцы ни наслѣдници онога, кои е за себе одсекъ уговоріо, немогу уговоръ одсечный раскинути и уништожити. Али займодавцыма неможе се право одузети, да себе изъ опредѣльнога одсека ненамире, као ни дѣци право, да себе по закону садржаваю.

§ 798.

Што се тиче осигураня штете на случай неизвѣстный за наплату, као осигурань еснапа на води и на суву; кућа и милькова противъ ватре и воде, то ће се по основима наведенима, и особитима прописима за разна ова осигураня судити.

§ 799.

Ако е онай, кои осигурава штету свою, напредъ већъ за штету исту знао, онда реченій уговоръ самъ по себи пада. Ако ли е своіомъ кривцомъ штету нанео, накнада мѣста нема.

ГЛАВА XXX.

О накнади учинѣне штете.

§ 800.

Ко другоме штету какову учини, было то на иманю туѣмъ или правама и личности; опай мора ту накнадити.

§ 801.

Одъ наплате учинѣне штете само се ко онда ослободити може, ако докаже, да штета нив нѣговомъ кривицомъ, но се случайно догодила.

§ 802.

Кои е явно као майсторъ какавъ или вештакъ познатъ, или се за таковога издае, како се посла приѣми, мора за сваку причинѣну штету добаръ стаати. Но ако е овај, кои е посао таковоме повѣрѣо, знао, или лако о нѣговој неспособности увѣрити се могао, пакъ му е опетъ посао предао, онда и нѣгове кривице или баръ небреженія има.

§ 803.

Вештацы, одъ кои бы се за награду совѣтъ искао у послу, кои у нѣовъ кругъ снада, па бы таковий дали, да бы на штету служіо, одговаратѣ и за рѣавъ совѣтъ.

§ 804.

Ако нив кривица еднога него више нѣи, онда су дужни сви заеднички еданъ за све и сви за еднога штету накнадити. А они међу собомъ некъ се равнаю, и по мѣри кривице исправляю, колико на кога да снадие.

§ 805.

Ако бы што кривице и онога было, кои е оштећенъ, онда ће соразмѣрно накнада и на пѣга части.

§ 806.

Кои бы другоме съ тымъ, што бы право свое уживао, само ако гра-

нице непрекорачи, штету каквоу нанео, ние дужанъ одговарати нити му ту накнадити.

§ 807.

Ако човекъ, штету учинившій, ние при свѣсти быо, неће одговарати за штету. Но ако в самъ себе вољно у то станѣ поставіо, хоће одговарати, као да е и при свѣсти быо, кадъ е учиніо.

Овима се уподобљаваю и мала дѣца до 7. година, луди, сгранути, бѣсомучни. Но за ове свагда одговараю они, коима су они повѣрени, да њи чуваю.

§ 808.

За случай ние нико дужанъ одговарати. Али ако е ко кривъ, што се случай догодіо; или ние наблюдавао законъ, кои е за одклоненѣ случай-погъ оштѣченя прописанъ; или се безъ нужде у туѣ посао мѣшао; то таковий и за случай, кои се иначе догодіо небы, одговарати мора.

§ 809.

Ако бы се ко у нужди у чин посао умѣшао, на штету одвратио небы, то му се приписати неможе; осимъ ако ние съ тимъ другоме на смет-њи быо, кои бы штету одвратио. Али се у овомъ случаю и полза, кою в причинію, у прирѣнѣ и рачунъ узима.

§ 810.

За туѣ дѣла нико ние дужанъ одговарати. Али ако бы ко такова лица у служби држао, кои су као скитнице, певалацы и злочинцы познати, и кои никакове исправе за себе немаю; онда онъ за сву штету, кою бы ови учинили, одговарати мора.

§ 811.

Тако исто и онај, кои бы за особите послове са знанѣмъ неспособна лица узео, и съ тимъ другоме штету нанео, одговаратиће за штету.

§ 812.

Гостилничари, крчмари, лаѣари и возіоцы (кирницѣ) одговараю и за о-ну штету, кою бы њипи люди путницима нанели.

§ 813.

Кои изъ куће крозь прозоръ, съ тавана, или иначе, несмотрено што баци или проспе и изліе, онай ће одговарати за штету, кою бы другомъ съ тымъ проузроковао; ако се незна ко е, онда одговара господарь одъ куће, или одъ квартира.

§ 814.

Ако е стварь какова гдигодь намѣштена, или обешена, да лако пасти, или другче кога осакатити или оштетити може; онда свакій има право ту предстоѣћу опасностьъ полицейной власти явити, коя ће извидити, и уклопити.

§ 815.

Удари ли животиня каква на човека или на добро чѣв, те штету нанесе, онда е онай подь одговоромъ, кои е такову животиню натерао, или надражіо, или е сачувати пренебрегао.

§ 816.

Кои животиню у штети нађе, може е силомъ одбити, или истерати, или уватити, и сагвати. Убити нема власти, осимъ ако нис у случаю нуждне обране.

§ 817.

Уваћена у штети животиня оставе у залози за накнаду, кою е дужанъ онай, чѣв е животиня, за осамъ данѣ учинити. Ако се непоравнаю, дужни су стварь Суду явити. Оштећенъ нисе дужанъ животиню изъ залогѣ пре издати, докъ му се или накнада неучини, или сигурностьъ довольна не постави.

§ 818.

Да се штета накнади, треба све у првашнѣ стапѣ да се постави. Ако то быти неможе, онда валя да се штета прецѣни, па по прецѣни вредностьъ наплати.

§ 819.

Ко штету какову другоме нанесе са зломъ памѣромъ или изъ крайнѣгъ

небреженія, онай ће не само штету учињѣну накнадити, него ће и добитакъ збогъ тога изгубљѣный наплатити морати.

§ 820.

Кон другога рани, осакати, или иначе повреду тѣлу нанесе, тай плаћа трошакъ савъ за леченѣ и лекове; па и заслугу, кою збогъ тога онай губи, и ков ће се у напредакъ линити, наплаћуе; и јошть за претрплѣне болове, ако се зактева, соразмѣрну наплату чини.

§ 821.

Ако бы одъ такове ране и смртъ слѣдовала, па бы спроте остале, жена и дѣца, онда се особита наплата чини и зато.

§ 822.

Штета се мора и она накнадити, коя бы са повредомъ слободѣ чѣ, или чести и поштеня или иманя туђегъ проузрокована была.

§ 823.

За штету сматра се и оно, кадъ дужникъ небы на време повѣрителю своме дугъ исплатио; у комъ случаю ако интересъ и небы уговоренъ быо, опетъ одъ рочнога дана за исплату интересъ ће се по опредѣленію као у вакнаду штете плаћати.

§ 824.

Нико нека немисли, да се съ тымъ, што бы штету проузроковану наплатио, ослобођава одъ уговора. Онъ поредъ наплате штете мора и уговоръ испунити, осимъ ако в нарочито другчѣе уговорено.

§ 825.

Ова дужность на вакнаду штете или изгубљѣнога добитка везана в за иманѣ оштетителя, и зато предази и на наслѣднике њгове, кои ће изъ наслѣђенога иманя наплату учинити морати.

§ 826.

Судови ће вакнаду за штету учињѣну опредѣљивати по предиску ово-

га Законика, а што се казни тиче, изрицатће пресуду по законима казни-
телнимъ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

ОПРЕДЕЛЕНИЯ ОБЩА ЗА ПРАВА ЛИЧНА И СТВАРНА.

ГЛАВА I

О начину, коимъ се утврђую права и обвезательства.

§ 827.

Начини, којима се обезбђаваю обвезательства и утврђую права, есу
емство и залога.

§ 828.

Кой се за другога подемчи, онај мора дугъ онога платити онако како
се подемчио: еръ га на више ни повѣрителъ ни Судъ обвезати неможе,
него на колико се самъ обвезао.

§ 829.

Ако сѣ опредѣљено неизрази, каквово кои емство на себе узима, онда
се разумѣва, да емацъ за дужника повѣрителю емствуе тако, ако главниъ
или правниъ дужникъ небы платити могао. Слѣдователно повѣрителъ не-
може пре емца тражити, докъ се непокаже, да главниъ дужникъ ние мо-
гућанъ платити.

§ 830.

Да дужникъ ние могућанъ платити показуе се и онда, кадъ овај под-
падне подъ стѣщности, или ако бы се некуда степао, и небы се знало,
гди е у време, кадъ бы рокъ плаћаня дошао.

§ 831.

Кои бы се еданъ или више нии подвезао као платацъ, онај еданъ и-
ли више нии дужанъ не быти као саучастникъ дуга по закону смѣсниче-
ства, или ортаклука плаћати.

§ 832.

Кои емствуе као емаць и платаць, онай се обвезуе платити дугъ, могао главный дужникъ платити или немогао. Саѣдователно повѣрителю остав на вољи или одъ главногъ дужника, или одъ емца и платца, или одъ обоице у исто време дугъ искати.

§ 833.

Кои годъ за другога дугъ плати, онай има право наплату одъ главногъ дужника закѣвати; и сва средства зато сходна употребити.

§ 834.

Ако нѣи выше има, кои су за еданъ дугъ добри стаяли, онда свакиъ поединый одъ нѣи емствуе за санъ дугъ.

§ 835.

Емаць или платаць безъ знани дужникова нетреба повѣрителя да намири; ерь иначе самъ себи нека принише, ако бы главный дужникъ довольно обране противъ повѣрителя имао. У комъ случаю сву ту обрану може дужникъ противъ емца употребити, и емаць за свою несмотреность губи право наплате противъ дужника: по остав му само противъ повѣрителя отворенъ путь.

§ 836.

Ако бы повѣритель осимъ емства юшть и залогу имао, онъ нне властапъ на штету емца, залогу изъ руке испустити; ерь иначе емаць одъ свога емства одустати може, почемъ се онъ само узъ залогу обвезао.

§ 837.

Емство е везано за обвезателство главнога дужника. Ако ово преста не са свимъ или одъ части, онда престае и емство са свимъ или одъ части.

§ 838.

Ако емство гласи за неко опредѣльно време; онда како се то време наврши, престае емство.

§ 839.

Ако бы емаць видіо, да главный дужникъ пропада и малаксава, или

се изъ отечества удалява, и некудъ премѣшта; онда опъ има право зактевати обезбѣненъ емствованого дуга одъ нѣга.

§ 840.

Ако бы емаць умро, таковый, кои небы ни ручне залогѣ дао, нити бы своя непокретна добра у емство подписао; онда за три годинѣ престав уговоръ на емство. Узъ залогѣ ручну или непокретны' добара тразъ обязательство на емство юшть 30. годинѣ по смрти емца.

§ 841.

Другий начинъ, коимъ се дугъ обезбѣшава, естъ залогѣ, коя се у томе состои, кадъ дужникъ или покретну свою стваръ занста као залогѣ повѣрителю преда, или свое непокретно добро прописанымъ путемъ за дугъ подшише, или дугъ на добра уписати даде.

§ 842.

Онай, кои стваръ какову у залози има, дужанъ е исту добро чувати, и пошто заложитель дугъ намири одма издати.

§ 843.

Повѣритель неможе заложену стваръ у дугъ задржати, но само по истеченю рока има право са знанѣмъ власти продати е; почемъ се намири, сувышакъ да има издати заложителю.

§ 844.

Између выше способны начинѣ за обезбѣненъ дугова, оставя се изборъ дужнику, да онымъ начиномъ обезбѣненъ учини, какавъ е пѣму при еднакой вредности згодни.

§ 845.

Польска добра, као нѣше, ливаде, а и покретне ствари, ков се чувати даю, са две трећине процѣвне вредности свое имаю довольно безбѣдности; кодъ винограда и вошьякѣ само се земли у призрачѣ узима, одъ ков две трећине цѣне безбѣдность чине; а посађена дрва и чокоть не узимаю се у процѣну; куће зидаве са половиномъ цѣне, а кодъ кућѣ дрвенѣ само се мѣстиште у призрачѣ узима, ков такођеръ са половиномъ цѣне безбѣдность има.

§ 846.

При овима предписима узимаюсе у призрање и сва она правила, кои су у глави 6. Частн II. поради залогѣ изложена.

ГЛАВА II.

О преначено (промеѣнн) права и обвезательства.

§ 847.

Коя права и обвезательства одъ вољѣ уговараюѣи' странѣ зависе, она се съ вољомъ узаамномъ и преначити могу.

§ 848.

Ова промеѣна може быти тако, да се не узима нити додае коя треѣа особа; а може быти и тако, да се коя треѣа особа јоштѣ додае, као новыи повѣритель, или новыи дужникъ.

§ 849.

Кадъ се старо обвезательство прометне у друго ново, онда е преноваѣно, и ние выше оно, него е друго, н. п. кадъ бы два дужника была на едну сумму, на бы повѣритель еднѣа пустио, и само одъ другога обвезательство узео; или бы одъ дужника, кои бы жито дужанъ быо, узео обвезательство на вредность у нову.

§ 850.

При пренову старо обвезательство престае, и ново силу свою добыи.

§ 851.

Како старо обвезательство преновомъ престае, одма и остала споредна обвезательства као емства, залогѣ и остала права престаю, ако ние узѣ преновъ и зато новъ уговоръ учиниѣнъ.

§ 852.

Ако бы се само пренаѣнъ обвезательство точнѣ опредѣяло, н. п. гди, кадъ и како да се испуни, то се не може сматрати као преновъ, но старо обвезательство остае поредъ тога у својѣи сили и важности.

§ 853.

Ако бы се сумня породила, да ли старо обвезателство стои, или е са новимъ дигнуто, онда оно донде стои, докле са новимъ заедно постанати може.

§ 854.

И они права своя првашни преваявляю, кадъ се о споршима и сумнителнимъ правама поравнаю. У поравнању е обычно, да свака страна понешто одъ свога затега попусти, а понешто одъ другога добые. Ако една страна све уступи, а друго ништа недобые, онда се сматра као уступљиво или поклониво право.

§ 855.

Мужъ и жена немогу о браку поравнанѣ утинити, т. е. да у браку живе или да се разставе, еръ разставити се независи одъ њихове волѣ; но то само надлежнимъ духовнимъ Судомъ пресудити се може.

§ 856.

О ономе, што во по тестаменту, докъ јошть отворенъ вие, пријмати има, поравнанѣ невреди ништа. Но као обклада о томе може имати своју силу и важностъ.

§ 857.

Поравнанѣ збогъ злочинства учиниво одъ казни јавне неослобођава; оно се само на накнаду за штету претрипаљну односити може. Осимъ ако нису поманѣ увреде, које стране опростити могу.

§ 858.

Ако бы се стране при поравнању преварила у лицу, или у самомъ предмету, ни онда поравнанѣ нестои.

§ 859.

Кои бы после поравнања доказивао, да е преко половине оштећенъ, или бы нова доказателства доносио, која му пре поравнања нису позната была, неће му ништа помоћи; осимъ ако небы очевидну превару и непоштено поступанѣ показати могао.

§ 860.

Ако бы се стварь при поравнаню рачунѣ тицала, па бы у рачуваню погрѣшка догодила се, та се и после поравнаня исправити може.

§ 861.

Поравнанѣ простире се само на она дѣла спорна, о којма е учинѣно; а никако и на друга. Банѣ да бы израженіе гласило на све расире вообште, и онда се на оне само односити може, на кое су стране мыслити могле, а никако и на оне, кое бы хотимице претайне быле.

§ 862.

Ємацъ и заложитель, кои су за цѣло спорно обвезательство добри ста-яли, остаю и за поравнану часть добри. Само ако е поравнанѣ безъ њи-ова знаня и волѣ учинѣно, могу они сву обрану противъ повѣрителя у-потребити, кою бы употребили, кадъ небы поравнанѣ учинѣно было.

§ 863.

За дѣла спорна могу се стране склонити и поравнати и на то, да из-беру себи судіе, па како ови паѣу, онако да имъ право буде.

§ 864.

Кои право свое првашнѣ тако превшачи, да га другоме уступи, да му е слободно то чинити и за наплату и безъ наплате.

§ 865.

Права за личность чію везана, кои съ њомъ престаю и изчезаваю, другомъ уступити се немогу.

§ 866.

Обвезательства писменна на дугъ, ако па показателя гласе, како су пре-дана, веѣъ су уступѣна; и онога су, у чіой се руци налазе, нити треба други доказательствѣ.

§ 867.

Уступитель превоси на приемника сва свой права; и зато приемнику иста и припадаю.

§ 868.

При уступаню раѣ се обвезательство ново само између уступителя и приемника. Обвезательство должника уступленюга остав оно исто. Ако му се приемникъ, или новъ повѣритель нѣговъ необзнани, онъ га нис дужанъ знати. И у томъ случаю ако онъ, незнаюћи за приемника свой дугъ уступителю исплати, или се другчѣв съ нѣимъ намири, ослобоѣва се онъ одъ свакогъ одговора. И приемникъ има посао само са уступителѣмъ.

§ 869.

Но ако е уступитель должнику уступленюме новога повѣрителя, или приемника дуга нѣгова казао и обзнаню, онда ће должникъ приемника намирити дужанъ бити; но нѣму остав и пакъ право, све оне обране употребити противъ приемника, ков бы употребити могао противъ уступителя.

§ 870.

Кои повѣритель дугъ свой другоме уступи бадава, или му га поклони, онай нема выше одговарати за нѣга. Ако ли га уступи за наплату, онда уступитель приемнику мора добаръ стояти, да онай дугъ, кога е уступю, есть правый и истинитый дугъ, и да одъ должника намирити може. Но ово се разумѣва у онолико, у колико се онъ самъ одъ приемника наплатю.

§ 871.

Ако се приемникъ изъ лвыи кнѣгѣ, у коима бы дугъ заложенымъ добрама обезбѣенъ быо, извѣстити и тако и дознати може, како му е могуће намирити се, онда зато уступитель одговарати нис дужанъ; као што неодговара ни за доцнѣв появившій се случай, ни за небреженіе приемника, конмъ бы се догодило, да се дугъ доцнѣв подмирити небы могао.

§ 872.

Може должникъ мѣсто себе другога должника као платца, кон ће га замѣнити, у замѣну ставити, и свога повѣрителя на нѣга ради исплате дуга свога упутити. И ово ће быти твердо и стално, ако на то и упућеный повѣритель т. е. замѣнопріймаць пристане, то есть ако овога мѣсто

дужника за платца (мѣстоплатца), као замѣнители дужникова прійми, и самъ истый замѣнитель пристане, и одъ замѣнодавца обвезательство нѣгово преузме.

§ 873.

Како е замѣна са вољомъ ове све троице учинѣна, онда се замѣнопріймаць по реду има држати замѣнители т. е. новаго пріймаѣнога дужника, а не замѣнодавца, свога старога дужника.

§ 874.

Ако дужникъ противъ вољѣ повѣрителя, другога мѣсто себе као дужника стави, то повѣрителя везати не може; но обвезательство важи само између оны, кои су на то пристали и согласили се.

§ 875.

Ако бы дужникъ замѣнодаваць таковогъ замѣнителя, кои нѣму ништа дужанъ ние мѣсто себе ради исплате дуга ставио; онда овоме на вољни стои замѣне те пріймити се, или непріймити. Ако се онъ нѣ непрійми, ние ништа ни дужанъ; ако ли се прійми, онда онъ има сирама замѣнодавца све оне дужности, кое бы имао као нѣговъ пуномоћникъ; али између нѣга и замѣнопріймца (повѣрителя) јоштѣ никакавъ уговоръ не постои.

§ 876.

Ако замѣнодаваць замѣну, докѣ јоштѣ одъ замѣнопріймца приваћена ние, порече и натрагъ узме; онда и замѣнитель нема власти као пуномоћникъ замѣнопріймцу дугъ исплатити.

§ 877.

Ако замѣнопріймаць поднешену замѣну веће да привати, или се нѣ замѣнитель веће да прійми, или му не може ни поднети, што га у мѣсту нема; онда ће замѣнопріймаць то одма замѣнодавцу јавити; кое ако неучини, остатке подѣ одговоромъ за сва незгодна слѣдства.

§ 878.

Ако су и замѣнопріймаць и замѣнитель пріймили поднешену замѣну, али замѣнитель не исплати на време дугъ; онда ће се замѣнопріймаць обратити на замѣнодавца, и овај ће га намирити морати по ономъ закону, по комъ уступитель приемнику одговарати мора за уступљивый дугъ.

§ 879.

Ако замѣнопріймаць приватаюћи замѣнителя, овога као за свога платца тако прійми, да замѣнодавца пусти, онда се замѣнодаваць ослобођава, и неодговара за дугъ, намириу се онај, пенамириу. То бива, кадъ се замѣнопріймаць нарочито изясни, или кадъ дѣломъ покаже, пошто одъ себе признаніе дужнику да, или обвезателство врати.

§ 880.

Ако замѣнодаваць своје дужнику као замѣнителю само у толико наложи, да дугъ замѣнопріймцу исплати, у колико в онъ нѣму дужанъ, онда замѣна ова толико значи замѣнопріймцу, колико друго уступлѣнѣ, и између нѣга и замѣнителя рађа се оно исто отношеніе, кое и између пріймца каквога дуга и пріймачногъ дужника, коме е пріймаць обзнанѣвъ.

§ 881.

Ако замѣнитель оваковій безъ уарока небы исплатити дугъ хотѣо, или бы, почемъ е пріймио на себе исплату, онтъ исплатити затезао се; онда ње онъ за слѣдства одговарати. Ако ли онъ пріймчѣный на себе дугъ исплати, па то выше буде, него што е онъ замѣнодавцу дужанъ быо, онда онъ има право за сувышакъ накнаду затезвати одъ замѣнодавца.

Г Л А В А III

Како престаю права и обвезателства.

§ 882.

Ко плати оно, што е дужанъ, онај се ослобођава одъ дуга, и престае обвезателство.

§ 883.

Нико немора што друго пріймити, нити може одъ дужника што друго затезвати, него оно, на што се овај обвезао; и то у оно време, на ономъ мѣсту и на онај начинъ, као што обвезателство гласи.

§ 884.

Дугъ се може исплатити не само повцемъ но и другимъ чимъ, само ако се стране сложе.

§ 885.

Ако дужникъ небы савъ дугъ на еданпутъ исплатити могао, него бы на части плаћати повѣрителя поцуђавао; овај ако неће, немора пријмити.

§ 886.

Ако бы дужникъ на части дугъ исплаћивао, на се између выше дѣлова по вољи повѣрителя небы опредѣлити могло, кои су исплаћени; онда се разумѣва, да е најпре плаћенъ интересъ, после капиталъ, и ако бы выше капитала было, онда се најпре разумѣва онај, кои е исканъ, или за кои е рокъ плаћаня дошао, а за овимъ разумѣва се онај капиталъ, кои е дужнику на највишемъ терету.

§ 887.

Ако рокъ, кадъ да се дугъ исплати, ние опредѣленъ, онда се разумѣва, да е онда рокъ, кадъ е дужникъ на плаћанѣ опоменутъ.

§ 888.

У некимъ случаима рокъ плаћаня сама природа ствари показуе; тако за плаћанѣ ужитка, ако погодбе нема, рокъ е на месецъ дана напредъ, и припада уживателю башъ да пре свршетка месеца умре.

§ 889.

Повѣритель треба на рокъ да пријми, кадъ му се подноси исплата; ако се затеже, самъ себи нека незгодна слѣдства приише, ако бы се таква догодила.

§ 890.

Ако начинъ и мѣсто за исплату ние опредѣлено; онда ако се по природи и намѣри посла то опредѣлити неможе, разумѣва се о непокретнымъ стварима оно мѣсто, гди леже, о покретнымъ оно, гди е обѣанѣ учинѣно. Иначе плаћаня, за коя уговора нема, чине се у мѣсту, гди дужникъ живи.

§ 891.

Може и онај, кои абогъ младолѣтности иначе своимъ иманѣмъ владати ние способанъ, дугъ свой правый, коме е рокъ за исплату дошао, ис-

платити, и такова исплата има силу и важность, и ослобођава одъ обязательства. Само ако оваковий дугъ небы исанъ быо, и небы юшть рокъ за плаћанѣ дошао, онда тугоръ или старатель има право, оно, што е плаћено, натрагъ искази.

§ 892.

Кадъ ко другій за дужника, кои неможе да плати, хоће дугъ да плати, повѣритель дужанъ е приимити, и свое право пѣму уступити; само у томъ случаю онъ нестои добаръ, да е то истинитый дугъ, и да ће се намирити моћи, осимъ ако е на превару добыто.

§ 893.

Ако дужникъ неће, да другій за нѣга плати, то овај се повѣрителю наметати неможе, нити га е овај узети дужанъ. Али ако онъ исплату дуга узме; онда и плаћаць право има зактевати, да повѣритель свое право према дужнику пѣму уступи, кое овај учинити мора.

§ 894.

Дугъ треба да се исплати самомъ повѣрителю, или нѣговомъ пуномоћнику за прииманѣ опредѣльномъ, или ономе, кога бы Судъ за господара истога дуга признао и огласіо. Ако е ко дугъ положио ономе, кои самъ са своимъ иманѣмъ руковати несме, онда бы онъ дужанъ быо по другій путъ платити; и само бы се онда ослободіо, ако бы се плаћенъ дугъ юшть занета непотрошенъ нашао, или бы се показало, да су исти новцы на користь приимца употребљени.

§ 895.

Незна ли се повѣритель, или га на мѣсту нема, или онъ неће дугъ да приими; онда дужникъ нека положи дугъ у судейске руке, на ће се ослободити одъ дуга. Ако е стваръ такова, да се неможе у судейске руке предати, онда Судъ наредбу нека учини, како да се стваръ причува.

§ 896.

Кои дугъ исплати, снај има право искази, да му се признаница (квита, намирица) изда, да е онъ дугъ подмирио. На признаници треба назна-

чити, ко е платію, коме, гдѣ и кадѣ, шта и колико; и то валя да поднесе повѣритель, или пѣговъ пуномоѣникъ ако писати знаю, ако ли не, а оно треба барѣ два свѣдока да свѣдоче, одѣ кон еданѣ може повѣритель-во име поднесати.

§ 897.

Кон признаницу одѣ повѣрителя има, да е главно исплатію, ономе се вѣруе да е и интересе платію.

§ 898.

Ако повѣритель има писмену обвезаницу (облигацію) одѣ дужника, онда како дугѣ прійми, дужанѣ е исту дужнику вратити. Ако ли рекне, да е исту негде забацию, на неможе да нађе, или е по изгубію, онда е дужанѣ то на Суду признати, кон ѣе такову уништожити, и дужнику признаніе дати.

§ 899.

Ако дужнику истина ние признаніе на исплату дуга дано, али му е обвезаница враѣна, то веѣ за нѣга свѣдочи, да е дугѣ исплатію; и повѣритель, ако бы противно говорію, морао бы то доказати.

§ 900.

Ако бы ко плаћати исто имао на неке рокове, или за неко извѣстно време, на бы признаніе имао за доцнѣ рокове; онда се држи, да е и преѣшнѣ исплатію.

§ 901.

То се разумѣва и за трговце и майсторе, ако су съ пазарителѣмъ (муштеріомъ) за куповину одѣ позднѣга времена намирили се, да су и за преѣшнѣ куповине изравнани.

§ 902.

Ко се превари, у незнанію будући ствари или закона, на плати оно, што ние дужанѣ быо платити, онда има право патрагѣ искати, и то да му се врати. И ако ко учини оно, што ние дужанѣ быо учинити, има право награду приличну зато искати.

§ 903.

Кадѣ двоцца еданѣ одѣ другога што тражити имаю, на су оба дуга

истинита, оба еднога рода и таква, да што единомъ као повѣрителю припада, оно исто онъ као дужникъ другоме у дугъ исплатити може; онда се може узети дугъ за дугъ, и ако су дугови еднаки, они ће се изравнати, ако ли нису, онда ће се мањий одъ већег одбити.

§ 904.

Ако в еданъ дугъ чистъ и ясанъ, а другій шне, или в единомъ роуъ за плаћањ изишао, а другомъ шне, онда се еданъ за другій задржати, или еданъ одъ другогъ одбити неможе.

§ 905.

Дугови, кои нису едногъ рода, или в еданъ опредѣлѣнъ, а другій нив опредѣлѣнъ, немогу се еданъ за другій задржати, и еданъ съ другимъ помирити.

§ 906.

Ствари, ков бы ко на силу отео, узаймію, или на причуванъ узео, немогу се никако задржати за дугъ.

§ 907.

Дужникъ неможе свога повѣрителя съ онымъ помирити, што бы онъ одъ другогъ тражити имао, коме бы нѣговъ повѣритель дужанъ быо.

§ 908.

Пренесе ли се дугъ на выше нѣи съ едногъ на другогъ; на бы до плаћана дошло, и дужникъ бы хотео у исплату што урачувати, то онъ само према првомъ и последнѣмъ повѣрителю чинити може, а никакъ према онима, на ков е взмеђу првогъ и последнѣгъ дугъ пренашавъ.

§ 909.

Ако повѣритель дужнику дугъ отпусти, или опрости, или се дуга одрече, сматра се као да е дугъ исплаћенъ, и дужникъ се дуга ослобођава; Само повѣритель мора бити таковий, кои неограничену власть има са своимъ правама располагати; и не треба да то на штету трећегъ буде.

§ 910.

Дугъ престав и онда, кадъ пређе на ону исту особу, којой право припада; еръ бы иначе повѣритель самъ себи дужанъ быо. Само не треба

смишати случай онай, кадъ една особа у одномъ виду и свойству према праву, а у другоме према дугу стои. Нити то сповнѣ може на уштербѣ трећему быти.

§ 911.

Обвезательства на непокретнымъ добрама лежећа и у ввие кнѣге заложне уведена непрестаю пре, докъ се неиспину, банѣ да бы на ону исту особу прешла, којой право припада.

§ 912.

Ако стварь една опредѣљна, на кою се ко као дужникъ подвезао, случайно пропадне, престае обвезательство са свимъ тако, да ни у цѣни дужникъ стварь пропала накнадити дужанъ ние.

§ 913.

Умре ли онай, коме право или дужность какова припада тако, да с само за личность нѣгову везана, и на ню ограничена, онда престаю сва обвезательства.

§ 914.

Ако су и дужности и права на неко опредѣљно време, было последњомъ вољомъ, было уговоромъ, или пресудомъ Судейскомъ или закономъ везане, онда како оно опредѣљно време истече, престае и обвезательство.

§ 915.

Изъ свою она узрокѣ, изъ кои се по закону уговори раскинути, и обвезательства уништити могу, може се стварь у пређашиѣ стаиѣ поставити.

§ 916.

Нарочито пакъ стварь ће се у пређашиѣ стаиѣ поставити, ако се обмана у самой ствари покаже, или с толика, да е оштећенѣ преко половине слѣдовао; ако е съ младолѣтникомъ или и другима подѣ титорствомъ налазењима се лицама безъ знања татора уговарано на штету нѣнову.

§ 917.

Младолѣтность непомаже оное, кои е лукавствомъ и преваромъ другога увѣрио о пунолѣтности својой; или га само стаиѣ и посао нѣговъ за пунолѣтнога издае, и. п. ако е трговацъ, занатлѣя (майсторъ), или меначъ (сарафъ).

§ 918.

Младолѣтанъ не може се ни онда у пређашнѣ станѣ поставити, ако му се обвезателство родило збогъ учинѣногъ злочинства, или другога недозвољногъ поступка, кон га подѣ одговорѣ баца.

§ 919.

Ако младолѣтникъ до пунолѣтности није противу свога обвезателства поступио, но в при томъ и после остао, сматра се, да е одобрио, и нема више права на постављѣнѣ у пређашнѣ станѣ.

§ 920.

Младолѣтнима угодобљаваю се и сви они, кон немогу, или имъ е забранѣно собственнымъ иманѣмъ руковати; такови су сви ума лишени, раскикуѣ Судомъ проглашене, пропалице, презадуженицы, кон е иманѣ подѣ стѣциште подпало, удате жене за живота мужевля.

§ 921.

Доспѣ ли младолѣтникъ до пунолѣтности, и 14. дана проѣу, престае му право на повраћай у пређашнѣ станѣ. Ово се разумѣва и о забрани са собственымъ иманѣмъ руковати.

Г Л А В А IV.

О з а с т а р ѣ л о с т и.

§ 922.

Застарѣлость встѣ особито опредѣленіе закона, по коме еданъ збогъ неупотребленія за неко подуже време право губи, а другій са самымъ употребленіемъ добыва и прибавля.

§ 923.

Застарѣлость има мѣста кодѣ своіо оны права, кон се иначе прибавити могу, кодѣ своіо оны лица, кон су способна за прибавлянѣ и пренаша-нѣ стварій и осталы права.

§ 924.

Она права, коя найвышпой земальской власти или Князу као глави землѣ и народа принадлеаю, као право на данакъ, ђумрукъ и т. д. немогу се застарѣлостю прибавити.

§ 925.

Права супружничка, родительска, дѣтска и друга лична права немогу застарити.

§ 926.

Застарѣлостю само се онай ползовати може, кои е за прибавленѣ стварій способанъ, и заиста стварь едну држи на дуже закономъ опредѣлено време, и то држанѣ да е законно, поштено, и чисто одъ свакогъ лукавства и преваре, и да е непрекидно.

§ 927.

Застарѣлостю онай се ползовати неможе, кои стварь недржи у свое име, нити са онаковымъ основомъ, кои бы по закону доволанѣ быо за прибавленѣ права, тако ствари заложене, узайманѣ, на оставу, или на уживанѣ дате, неприбавлено се застарѣлостю.

§ 928.

Покретне ствари прибавлено се застарѣлостю одъ три године данѣ.

§ 929.

За непокретна добра, као баштинне, куће, ниве, ливаде, воћнике, виноградне, или млыковне изискую се 24. године за застарѣлостъ, ако е притижанѣ безъ талие, ако ли е съ талиомъ, и у баштиннеке кнѣге уведено, доста е 10. година. И ово се разумѣва и о службеностима на непокретнымъ добрама.

§ 930.

Кодъ оны права, кои се редко извршую, и. п. при оправляно моста, или справи гата, или яза воденичногъ, или бране, мора онай, кои бы застарѣлостю другога вагнати хотео на притижанѣ съ трошкомъ или радомъ у помокъ, не само показати, да е 24. године прошло, него и да е

баръ трипутъ се случаи догодію, гди е свагда то право силу и снагу имало и у извршеніи доводило се.

§ 931.

У смотренію оны добара, коя или Правительству или цркви, или общинама принадлеже, за коя су особити управители и руководели опредѣлени, изискуе се за застарѣлость дуже, него обычно време, тако за покретне ствари 6. година, за непокретна добра, ако су на име притяжательво у баштинске кнѣге уведена, изискуе се 12. година, ако ли у кнѣге баштинске на име притяжательво уведена нису, иште се 36. година.

§ 932.

Ако бы се господаръ баштине, нѣиве, мѣваде, или другога мѣлка, или ствари, изванъ отечества налазію, и то безъ свое кривце, онда за застарѣлость, којомъ бы другій право на пѣгова добра добыю, изискуе се двапутъ онолико времена, коє е иначе прописано, за време отсуства пѣгова.

§ 933.

Противъ оногъ, кои се изванъ отечества у дѣлу и на пользу отечества или за отечество пострадавшій или у робству палази, застарѣлость мѣста нема нити починѣ донде, докле годъ ова прекона не престане.

§ 934.

Противъ оны личны дужности, коє членовима едне породице спрема други членова исте породице принадаю, као дужности дѣцу садржавати и препитавати; тако и противъ оны поступака, кои одъ волѣ свакога зависе, као да есианѣ овде или онде купи, да свое добро овако или онако, или воду употреби; противъ права на деобу смѣсичке ствари, или на опредѣленіи меѣе, умѣе или границе, застарѣлость нема мѣста.

§ 935.

Ако е ко само едну часть одъ каквога добра притяжавао, или е само противъ еднога или другога члена какове общине право застарѣлости употребію, онај не може застарѣлость на цѣло, и на све членове прострети.

§ 936.

Докле годъ повѣритель залогу у рукама има, не може застарѣлостю изгубити право, да се изъ залогѣ намери; по нити дужинѣъ може застарѣлостю изгубити право, да залогу искупи. Али суввышакъ вредности залогѣ преко дуга пада подъ застарѣлость.

§ 937.

Кои мысли, да право има тестаментъ уништожити; поклонъ збогъ не-благодарности порѣши; наплатный уговоръ збогъ општењя преко половинѣ уништожити; противъ деобе смѣсничка добра иѣи; или противъ уговора заключенога са плашньомъ, или обманомъ, гди са друге стране лукавства нив было, тай мора за три годинѣ поступати; иначе ће му право застарити.

§ 938.

Тако и онай, кои мысли да право има на службеность, на се господаръ добра (т. в. баштиникъ) противи, ако за три годинѣ тога права нежива, застаритѣ му право, и онъ га губи.

§ 939.

Право на траженѣ накнаде за штету застаритѣ за три годинѣ дана одъ дана, кадъ е општењомъ штета позната постала. Ако е штета изъ злочинства постала, онда ће застарити право на траженѣ за 24. годинѣ.

§ 940.

Право на тужбу за срамоту нанешену было рѣчма было писмомъ или гѣломъ, застаритѣ за 6. месецѣй. Ако ли е и рука метнута, онда ће тужба на удовлетворенѣ застарити за одну годину дана.

§ 941.

Кои бы стварь какову одъ правичногъ и поштеногъ притежателя на поштень начинъ прѣймю, онай ће моћи као поштень прѣвмникъ и оно време свога предка урачунати у време застарѣлости.

§ 942.

Противъ оны особа, кое збогъ недостатка силѣ душевны свои права

сами заступати немогу, као што су младолѣтни, зграпути или луди, неможе се застарѣлости време ни започети, ако немао законнога заступника. Но и у томъ случаю неможе се пре навршити време застарѣлости, докѣ непрофу две године после получены сила душевны.

§ 943.

Ни између супружника, као ни између дѣце и родитеља или татора, докле годъ союзъ тай трае, неможе се застарѣлости време започети.

§ 944.

Кадъ суда у земљи небы было, као у ратно или кужно време, нема ни почетка ни наставка за застарѣлость.

§ 945.

Застарѣлости време прекида се, како е онај, кон се на по позива, пре свршетка времена, право другога было изрекомъ или дѣломъ признао, или ако га е онај, коме право припада, Судомъ гонио, и парницу водио. Али ако бы пресуда изишла, и ову тужбу за неосновану прогласила, онда се застарѣлость непрекида, по наставки тако, као да тужбе и шие было.

§ 946.

Кон бы застарѣлостю стварь добавио, онај може на Суду зактевати, да се на иѣгово име стварь води, тако, ако е непокретно добро, може га у кнѣге баштинске увести, и тајю изискати.

§ 947.

Тако исто онај, кон бы какво обвезательство на свомъ добру имао, па бы време застарѣлости проишло, може зактевати, да се исто са иѣговы добра скине, и изъ кнѣге баштинске испише.

§ 948.

Но право, кое се застарѣлостю добья, неможе ономе на штету служити, кон е ослабленъ се па кнѣге баштинске добро какво слободно одъ свакогъ обвезательства и бремена себи прибавио.

§ 949.

Странама стои на вољи, употребити застарѣлость или неупотребити. И Судъ, ако се стране на застарѣлость неопозову, самъ по себи, неће е у приврѣније узети.

§ 950.

Застарѣлости напредъ се одрѣши нико неможе, нити може дуже време уговорити, него што е закономъ прописано.

К. В. № 365.

Сов. № 56.

У Београду 11. Марта 1844.

(М. П.) **АЛЕКСАНДЕРЪ КАРЛОРЪБЕВНИЪ**, с. р.
Князь Србскій.

Вице-Председатель Собрта, Генералъ-Маіоръ, Кавалѣръ.

Приврем. Гляжескій Представникъ и
Попечитель Иностранны Дѣла, Полковникъ,
Кавалѣръ,

(М. П.) **СТЕФАНЪ СТЕФАВОВНИЪ** с. р.

АЛЕКСА СИМИЪ с. р.

Главный Секретаръ Собрта,
Подполковникъ, Кавалѣръ,
СТЕФАНЪ МАРКОВИЪ, с. р.

M. Cassin's Journal
1852

M. Cassin's
Journal
1852

Murray Abbott

